RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena instytucjonalna)

na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii
Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy
dokonanej w dniach 23-25 października 2014 roku

przez Zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej (PKA) w składzie:
przewodnicząca: prof. dr hab. Grażyna Jaworska - członek PKA
członkowie:

prof. dr hab. Piotr Stypiński – ekspert, członek PKA
prof. dr hab. Włodzimierz Grajek - ekspert PKA
dr hab. Józef Rogowski - ekspert ds. jakości PKA, członek PKA
dr hab. Andrzej Pedryc – ekspert ds. międzynarodowych PKA
mgr Agnieszka Socha-Woźniak - ekspert ds. formalno-prawnych PKA
mgr Jerzy Springer - przedstawiciel pracodawców
mgr Anna Mrozowska - ekspert PKA, przedstawiciel KRD
Piotr Kulczycki - ekspert PKA, przedstawiciel PSRP

Informacja o wizytacji i jej przebiegu

Ocena instytucjonalna przeprowadzona była na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy po raz pierwszy, na wniosek Uczelni i poprzedzona była pozytywną oceną jakości kształcenia dokonaną przez PKA na podstawie przepisów obowiązujących do 30 września 2011 roku, na kierunkach: „rolnictwo" (Uchwała Nr 843/2010), „biotechnologia" (Uchwała Nr 975/2011) oraz po 30 września 2011 roku na kierunku „technologia żywności i żywienie człowieka" (Uchwała Nr 346/2013). Prowadzone na Wydziale kierunki studiów - „architektura krajobrazu" i „nanobioinżynieria" nie był dotychczas przez PKA oceniane.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą dotyczącą ocen instytucjonalnych dokonywanych przez Polską Komisję Akredytacyjną. Raport Zespołu Oceniającego opracowano na podstawie przedłożonego przez Uczelnię Raportu Samooceny, a także dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, oceny zaplecza naukowo-dydaktycznego, jak również spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, nauczycielami akademickimi, pracownikami administracyjnymi, pracodawcami, doktorantami oraz studentami.

Przed wizytacją członkowie Zespołu zapoznali się z Raportem Samooceny przekazanym przez Władze Uczelni i raportami z dotychczasowych ocen kierunków studiów prowadzonych na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii UTP.

Wizytacja w Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy rozpoczęła się spotkaniem z Władzami Uczelni oraz Wydziału. W trakcie wizytacji Zespół odbył spotkania z interesariuszami wewnętrznymi: studentami,

doktorantami, pracownikami naukowo-dydaktycznymi i administracyjnymi, a także z interesariuszami zewnętrznymi: pracodawcami, którzy reprezentują lokalny rynek pracy. Odbyły się też spotkania z osobami odpowiedzialnymi za funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale oraz spotkania z Dziekanem, Prodziekanami, osobami odpowiedzialnymi za prowadzenie kierunków studiów, badania naukowe, praktyki, przedstawicielami Samorządu Studentów oraz Doktorantów. Przeprowadzono także wizytację bazy dydaktycznej WRiB wykorzystywanej w procesie dydaktycznym. Przed zakończeniem wizyty dokonano wstępnego podsumowania jej wyników, sformułowano uwagi i zalecenia, o których Przewodnicząca Zespołu poinformowała Władze Uczelni oraz Wydziału na spotkaniu podsumowującym.

Załącznik nr 1 **Podstawa prawna wizytacji**

Załącznik nr 2 **Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji** uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Strategia określona przez jednostkę

1) Strategia rozwoju jednostki jest zbieżna z misją i strategią uczelni oraz uwzględnia politykę zapewniania wysokiej jakości kształcenia,

Strategia Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy (zwanego dalej Uczelnią, Uniwersytetem lub UTP) na lata 2011-2020 przyjęta została uchwałą Senatu nr 5/340 dnia 21 września 2011 roku. Natomiast Strategię Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii na lata 2012-2020 przyjęto Uchwałą Rady Wydziału nr 19/2012/2013 z dnia 23 listopada 2012 r.

W dokumencie Strategia UTP zawarta jest także wizja, misja i główne cele strategiczne, które zostały poprzedzone wyznaczeniem obszarów strategicznych. Wyznaczenie obszarów strategicznych określa dalsze zapisy, stad też wskazane jest ich wymienienie. Są to: Internacjonalizacja działalności Uczelni, Zarządzanie Uczelnią, Współpraca z otoczeniem, Działalność edukacyjna – edukacja ustawiczna, Działalność naukowa – innowacyjne badania naukowe. Wizja, misja oraz cele strategiczne są podporządkowane rozwijaniu wspomnianych obszarów strategicznych. W misji Uczelni zwracają uwagę zapisy odnoszące się do tradycji akademickich, bowiem określono, że *„UTP jest uczelnią publiczną spadkobierczynią i kontynuatorką uniwersalnych wartości akademickich. Kultywuje i rozwija wartości takie jak poszukiwanie i poszanowanie prawdy; szacunek dla wiedzy i umiejętności oraz rzetelności w ich upowszechnianiu; otwartość na nowe idee i wolność wyrażania myśli; wolność badań naukowych, twórczości technicznej i nauczania oraz wysokie wymagania etyczne, a przede wszystkim poszanowanie podmiotowości pracownika i studenta*". Uniwersytet realizuje swoją misję poprzez przyjęte w strategii cele szczegółowe, wyznaczone dla wymienionych powyżej pięciu obszarów strategicznych. Oceniając strategię UTP należy stwierdzić, że dokument stanowi zbiór uporządkowanych celów oraz działań tworzących i utrzymujących w sposób spójny i zintegrowany relacje pomiędzy dotychczasowym dorobkiem Uczelni a jej wizją i rozwojem do roku 2020. Wskazuje on na ciągłość tradycji, a jednocześnie na konieczność dostosowania działania Uczelni do współczesnych uwarunkowań. Strategia UTP w Bydgoszczy wyznaczyła także cele strategiczne dla Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii. Strategia WRiB została przyjęta zgodnie z § 40 Statutu Uczelni przez Radę Wydziału wizytowanej jednostki (uchwała z dnia 23 listopada 2012 r.). W dokumencie tym określono

wizje, misję oraz strategię Wydziału. Dodatkowo uchwałą RW nr 43/2012/2013 z dnia 26 stycznia 2013 r. przyjęto zadania i działania zmierzające do realizacji celów strategicznych Wydziału. Działania strategiczne Wydziału dotyczą ciągłego doskonalenia procesu dydaktycznego, dbałości o wizerunek Wydziału, w tym jakości badań naukowych, jak również zwiększenia aktywności w zakresie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz metod zarządzania Wydziałem. Zostały one opracowane na podstawie analizy SWOT. Zatem **strategia działania Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii jest w pełni komplementarna z misją i strategią Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego i w pełni wpisuje się działania strategiczne Uniwersytetu.**

Oceniając wyznaczone cele strategiczne należy stwierdzić, że ich realizacja umożliwia budowę i zapewnienie wysokiej kultury jakości kształcenia. Obejmują one swoim zasięgiem wszystkie najistotniejsze dla funkcjonowania Wydziału dziedziny (dydaktyka, kadra, badania naukowe, współpraca z otoczeniem społeczno gospodarczym itp.), jednocześnie określając narzędzia, które umożliwiają osiągnięcie wyznaczonych celów strategicznych. Podejście do budowy kultury jakości kształcenia jest więc kompleksowe, ujmujące zarazem specyfikę kształcenia i badań naukowych na wizytowanym Wydziale. Długofalowy plan rozwoju ocenianego Wydziału jest zatem spójny z celami Uczelni i jest wynikiem przemyślanej koncepcji rozwoju na najbliższe lata.

2) jednostka opracowała koncepcję kształcenia obejmującą studia I i II stopnia, studia doktoranckie i podyplomowe, zwane dalej „studiami", spójną z jej celami strategicznymi,

Na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii UTP w Bydgoszczy wypracowana została spójna koncepcja kształcenia na wszystkich rodzajach (stacjonarne, niestacjonarne) i poziomach studiów (pierwszego, drugiego, trzeciego stopnia, studia podyplomowe). W strategii Wydziału uwzględniono równomierny rozwój wszystkich kierunków studiów („rolnictwo", „biotechnologia", „technologia żywności i żywienie człowieka", „architektura krajobrazu", „nanobioinżynieria"), których efekty kształcenia odnoszą się w zdecydowanej większości do dziedziny nauk rolniczych, choć do różnych dyscyplin naukowych. W wyznaczonych celach strategicznych dostrzeżono potrzebę wsparcia kadrowego i rozbudowę bazy materialnej pod kątem nowych kierunków. Studia doktoranckie prowadzone w zakresie dwóch dyscyplin: agronomii oraz ochrony i kształtowania środowiska są ściśle związane ze specyfiką kadry Wydziału i oczywiście z nabytymi uprawnieniami w zakresie nadawania stopnia doktora. Służą one do doskonalenia młodych kadr na potrzeby jednostki i innych instytucji badawczo-rozwojowych, co także jest wpisane w misję i strategię Wydziału. Studia podyplomowe „Diagnozowanie stanu upraw rolnych" (7 edycja) oraz „Zarządzanie siedliskami przyrodniczych obszarów wiejskich" (1 edycja) są ściśle powiązane z prowadzonym kierunkiem studiów I i II stopnia „rolnictwo" i są odpowiedzią na bieżące zapotrzebowanie związane z nabywaniem kwalifikacji zawodowych przydatnych m.in. w prowadzeniu działalności rolniczej, pomagają w uzyskaniu uprawnień związanych z szacowaniem i wyceną szkód w uprawach rolnych oraz przygotowują do sporządzania operatów wpływu planowanych inwestycji na stan środowiska. Na płaszczyźnie prowadzonych studiów podyplomowych uwidacznia się aplikacyjny charakter kształcenia na ocenianym Wydziale, co jednocześnie potwierdza znaczne powiązanie jednostki z otoczeniem społeczno-gospodarczym i wyraźnie wskazuje na realizacje określonych w strategii celów. Generalnie w tym miejscu należy stwierdzić, że podstawowa koncepcja kształcenia wypracowana na

ocenianym Wydziale jest związana z prowadzoną działalnością naukowo-badawczą i wynika ze strategicznych celów Wydziału obejmujących m.in. dostosowanie kierunków i programów kształcenia do zapotrzebowania nowoczesnej gospodarki i rynku pracy. Stąd też wynika w ostatnich latach otwarcie nowych, perspektywicznych kierunków („biotechnologia", „technologia żywności i żywienie człowieka", „nanobioinżynieria"). Pewnym mankamentem jest jednak, pomimo formalnych zapisów w strategii, zbyt wolne dostosowywanie tematyki badawczej do wymagań tych kierunków. Należy także podkreślić, że obecna realizowana koncepcja kształcenia wynika z długoletniej tradycji Wydziału. historycznie opartej na rolnictwie. Wizytowany Wydział Rolnictwa i Biotechnologii datuje swoje powstanie na dzień 07.10.1969 roku, co jest związane z pierwszą inauguracją roku akademickiego Bydgoskiej Filii Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu. Działalność dydaktyczno-naukowa jednostki opiera się na 10 katedrach oraz stacji badawczej w Mochełku. Od 01.01.2010 roku oceniana jednostka nosi nazwę Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii. Dzięki sukcesywnemu rozwojowi badań związanych z rolnictwem takich jak fizjologia, biochemia i biotechnologia roślin, mikrobiologia, wpływ czynników środowiskowych na jakość produkcji roślinnej, przetwórstwo i przechowalnictwo surowców roślinnych, badania dotyczące jakości i czynników wpływających na jakość produktów rolno-spożywczych jednostka stopniowo otwierała się na inne dyscypliny, takie jak ochrona i kształtowanie środowiska, biotechnologia, technologia żywności i żywienia oraz ogrodnictwo. Szansą Wydziału na regionalnym rynku edukacyjnym jest wzmocnienie potencjału badawczego w wymienionych powyżej dyscyplinach, czemu niewątpliwie sprzyjają opracowane cele strategiczne.

3) jednostka identyfikuje swoją rolę i pozycję na rynku edukacyjnym, uwzględniając znaczenie jakości kształcenia,

Cele i działania strategiczne Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii UTP w Bydgoszczy przyporządkowane są tradycjom i podstawowym wartościom uniwersyteckim i uwzględniają znaczenie jakości kształcenia na rynku edukacyjnym. Ciągłe doskonalenie jakości kształcenia, dostosowywanie prowadzonych badań do nowych trendów w zakresie nauk podstawowych oraz do wymagań gospodarki rynkowej opartej na innowacjach technicznych i technologicznych są wpisane w strategie rozwoju Wydziału. Stąd też Wydział założył bardzo ambitny cel związany z ukształtowaniem zespołów naukowych zorientowanych zadaniowo na badania wieloaspektowe i zlecenia badawcze pochodzące z różnych źródeł, u podłoża których występuje interdyscyplinarność w zakresie nauk rolniczych i przyrodniczych. Wyrazem tych działań jest choćby ukonstytuowanie katedr, w których połączono pracowników naukowych związanych z różnymi dyscyplinami (np. Katedra Genetyki, Fizjologii i Biotechnologii Roślin, Katedra Entomologii i Fitopatologii Molekularnej, Katedra Mikrobiologii i Technologii Żywności). Konsekwencją takiej polityki jest systematyczne dążenie Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii do intensyfikacji transferu wiedzy do gospodarki. Ten aspekt działalności szeroko opisano w kolejnym punkcie przedkładanego Raportu. W każdym bądź razie takie podejście strategiczne w odpowiedni sposób pozycjonuje Wydział na rynku edukacyjnym i w sposób istotny wyznacza kierunku kształcenia ściśle związane z zapotrzebowaniem gospodarki regionalnej oraz kierunek współpracy z instytucjami gospodarczymi i samorządowymi. Działania te mają ugruntować opinię o Uczelni i Wydziale jako dobrym miejscu na zdobycie dyplomu i pożądanych kwalifikacji. Obecnie oferta dydaktyczna wszystkich pięciu kierunków studiów prowadzonych na Wydziale została dostosowana do Krajowych Ram Kwalifikacji. Kształcenie doktorantów na

prowadzonych przez Wydział studiach doktoranckich odbywa się z uwzględnieniem potrzeb kadrowych własnych, a także innych instytucji naukowych i administracji publicznej. Kadra naukowo-dydaktyczna Wydziału jak również uczestnicy studiów doktoranckich mają możliwość wykonywania badań nowoczesnymi metodami w dobrze wyposażonych laboratoriach. Na Wydziale w sposób sukcesywny wprowadzane są procedury zapewniające doskonalenie wydziałowego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Na podstawie prześledzenia historii rozwoju ocenianego Wydziału można stwierdzić, że jednostka stale się rozwija, permanentnie podnosi jakość kształcenia oraz wykonywanych badań, dostosowując kierunki kształcenia i badań do zmieniających się uwarunkowań społecznych i gospodarczych.

4) wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie kształtowania oferty edukacyjnej jednostki oraz budowaniu wysokiej kultury jakości kształcenia.

W kształtowaniu oferty edukacyjnej oraz budowanie wysokiej kultury jakości kształcenia zaangażowani są zarówno interesariusze wewnętrzni jak i zewnętrzni. Nauczyciele akademiccy w sposób naturalny włączani są we wszystkie działania związane z budową kultury kształcenia. W ostatnich latach Wydział docenia również rolę pracowników administracyjno-technicznych w działania na rzecz budowy kultury kształcenia. Wyrazem tego jest włączenie ich przedstawicieli w skład niektórych komisji wydziałowych (np. Wydziałowy Zespół do spraw Jakości Kształcenia). W odniesieniu do studentów jak i doktorantów należy zaznaczyć, że uczestniczą oni w pracach kilku komisji wydziałowych oraz ich przedstawiciele są członkami Rady Wydziału. W ramach polityki jakości Wydział deklaruje otwartość na oczekiwania studentów i doktorantów.

Oceniając współpracę Wydziału z otoczeniem społeczno-gospodarczym w zakresie realizacji strategii jednostki oraz budowania wysokiej kultury jakości kształcenia należy stwierdzić, że jest ona znaczna, na niektórych płaszczyznach, jak zostanie wskazane poniżej nawet modelowa.

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest wpisana bardzo wyraziście w misję i strategię Uczelni, wskazując bardzo wyraźnie na kierunki działań UTP w Bydgoszczy. Punkt IV pod nazwą „Główne wyzwania w obszarach strategicznych" w jednej z części odnosi się do współpracy z otoczeniem. Wskazano, że naukowa i dydaktyczna działalność powinna pozostawać w ścisłej współpracy z instytucjami gospodarczymi promując między innymi postęp naukowo-technologiczny oraz innowacje poprzez upowszechnianie wiedzy eksperckiej. Również w punkcie dotyczącym działalności naukowej – innowacyjnych badaniach naukowych odnajdujemy zapis dotyczący komercjalizacji wiedzy z praktycznym implikowaniem wyników badań do przemysłu. Karta strategiczna UTP 2011-2020 w dziale Wspomaganie Rozwoju Gospodarki Regionalnej i Krajowej poprzez promowanie postępu naukowo-technologicznego oraz innowacje, precyzyjnie definiuje i wskazuje wagę, stopień złożoności, czas realizacji, odpowiedzialność oraz mierniki. Strategia i misja ocenianej Jednostki wpisuje się swoimi zapisami w misję i strategię Uniwersytetu. Jednym z najważniejszych celów strategicznych jest zwiększenie zakresu i efektów współpracy z otoczeniem. Także i ten dokument w tabeli zadań dla współpracy z interesariuszami zewnętrznymi określa ważność, złożoność, czas realizacji, odpowiedzialność oraz efekt. Oba dokumenty strategiczne zarówno na poziomie uczelni jak i jednostki są ze sobą tożsame w obszarze współpracy z biznesem i korespondują ze sobą dążąc do intensyfikacji transferu wyników badań do praktyki.

Elementem zasługującym na uwagę w zakresie uczestnictwa szeroko ujmowanego otoczenia biznesowego w procesie kształtowania oferty oraz jakości kształcenia jest działalność pełnomocnika Dziekana ds. współpracy z gospodarką. Wyrazem działań, w tym tworzenia sieci powiązań z przedsiębiorstwami, jest utworzenie Regionalnego Centrum Innowacyjności. Te specjalistyczne laboratoria naukowo-badawcze tworzą bazę transferu wiedzy głównie dla podmiotów z regionu Pomorza i Kujaw. Kolejnym krokiem realizowanym w tym zakresie jest uczestnictwo w realizacji projektu INKOR – Innowacja, Kooperacja, Region – współpraca na rzecz budowania zdolności innowacyjnych przedsiębiorstw w regionie kujawsko-pomorskim. Wynikiem współpracy w projekcie jest nawiązanie i opracowanie modelu działania z firmą Syntens w Holandii. Wymiernym efektem działań wydziałowego pełnomocnika ds. współpracy z otoczeniem jest nawiązanie kontaktów z 18 firmami oraz wzajemne składanie wniosków badawczo-rozwojowych. Innym efektem jest możliwość korzystania ze specjalistycznego portalu, w którym zamieszczane są oferty współpracy, rejestruje się ekspertów czy firmy współpracujące z ocenianą jednostką.

Wsparcie procesu zarządzania wynikami badań oraz prac rozwojowych także w zakresie ich komercjalizacji ze szczególnym wzmocnieniem współpracy z otoczeniem gospodarczym jednostka otrzymuje w programie „Inkubator innowacyjności". Odmienną formą kontaktu z gospodarką jest organizowanie cyklicznych, comiesięcznych spotkań pod nazwą „Produktywne soboty dla biznesu". Służą one poznaniu ciekawych ludzi, nawiązaniu kontaktów biznesowych, a przede wszystkim zdobywaniu nowych umiejętności. Zespół oceniający stosowaną dokumentację otrzymał w trakcie wizytacji. Pozytywnie również ocenił chronologię prowadzonych działań.

Kolejnym istotnym elementem uczestnictwa przedsiębiorców w kształceniu jest utworzenie i działalność Agro Klastra Kujawy – Stowarzyszenia na rzecz innowacji i rozwoju. Utworzenie Agro-Klastra zdynamizowało współpracę firm z Wydziałem wprowadzając jednocześnie nowe firmy i nowe wartości na polu przenikania i współpracy gospodarki z jednostką.

Inną formą wzmagania transferu wiedzy, popularyzacji i upowszechnianie jej w gospodarce jest liczne uczestnictwo pracowników WRiB w spotkaniach z przedsiębiorcami. Dominującym elementem są referaty oraz udział w warsztatach takich jednostek jak: Stowarzyszenie Producentów Owoców i Warzyw „Cuiavia", Bayer Crop Science, Kujawska Grupa Producentów Vegro Warzywa Groblewskich, czy też udział w „Festiwalu Brokułowym."

Ponadto funkcjonuje na stronie Wydziału zakładka pod nazwą „Współpraca z gospodarką" z bieżącymi informacjami z zakresu współpracy z biznesem.

Wszelkie spotkania, w tym 45-lecia WRiB dzięki dobrej organizacji służą wymianie doświadczeń i nawiązywaniu nowych kontaktów. Zespół oceniający dokonał przeglądu licznych dokumentów potwierdzających wpływ otoczenia gospodarczego na jakość kształcenia oraz na sylwetkę absolwenta. Znalazły tu swoje miejsce między innymi:

- Projekt „dydaktyka a praktyka" z notatkami spotkań panelowych z przedsiębiorcami,
- Ankieta oceny wiedzy i umiejętności absolwentów z uwzględnieniem potrzeb potencjalnych pracodawców,
- Umowy o współpracy o dużym zróżnicowaniu w obszarach kształcenia,
- Listy intencyjne – deklaracja współpracy,
- Umowy o współpracy przy prowadzeniu prac badawczo-rozwojowych,
- Udział w Bydgoskim Festiwalu Nauki.

W działalności Rad programowych kierunków studiów biorą udział pracodawcy, o czym świadczą dokumenty potwierdzające ich uczestnictwo w zmianach programów kształcenia. Sprawozdania i składy rad świadczą o świadomości jednostki, co do kształtowania polityki jakości we współpracy z otoczeniem gospodarczym.

Zaprezentowana w trakcie wizytacji koncepcja współpracy z gospodarką obejmuje następujące działy:

- Oferta dla przedsiębiorców,
- Badania zlecone,
- Spotkania naukowców z przedsiębiorcami w ramach „Dni Branżowych",
- Wystawy,
- Udział pracodawców w tworzeniu/modernizowaniu programów nauczania,
- Spotkania panelowe,
- Udział praktyków w prowadzeniu wykładów oraz ćwiczeń także bezpośrednio w firmach.

Całość dokumentu nosi znamiona systemu sformalizowanego uzupełnianego działaniami na bazie bieżących kontaktów nieformalnych.

Reasumując należy stwierdzić, że w zakresie współpracy z otoczeniem strategia ocenianej jednostki jest w pełni zbieżna z nadrzędną misją i strategią Uczelni. Potrzeby są badane, planowane oraz zaspokajane. Całość działań wskazuje na funkcjonujący mechanizm doskonalenia w zakresie kontaktów z przedsiębiorcami. Interesariusze zewnętrzni uczestniczą w procesie kształtowania oferty edukacyjnej oraz kultury jakości kształcenia jednostki w stopniu pełnym. Zespół Oceniający sugeruje utworzenie Wydziałowego Konwentu Pracodawców w oparciu o własnych sprawdzonych przedsiębiorców, także obecnych na spotkaniu w trakcie wizytacji. Pozwoli to na szybszą i pełniejszą formę wzajemnej współpracy.

Tabela nr 1 Liczba osób kształcących się w Uczelni i ocenianej jednostce

Forma kształcenia	Liczba studentów				Liczba uczestników studiów doktoranckich		Liczba słuchaczy studiów podyplomowych	
	uczelni		jednostki		uczelni	jednostki	uczelni	jednostki
	I.st.	II. st.	I. st.	II st.				
studia stacjonarne	5692	1065	611	105	126	37	-	-
studia niestacjonarne	1519	903	232	54	0	-	98	54
RAZEM:	7211	1968	843	159	126	37	98	54

<u>Załącznik nr 3</u> Informacja o kierunkach studiów prowadzonych w jednostce oraz wynikach dotychczasowych ocen jakości kształcenia

Ocena końcowa 1 *kryterium ogólnego* *<u>w pełni</u>*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

1) **Cele strategiczne Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy wykazują spójność z misją**

i strategią Uczelni poprzez uwzględnianie kwestii wpływających na wysoką jakość kształcenia na wszystkich poziomach i rodzajach studiów, prowadzenie prac naukowo-badawczych silnie powiązanych z jednostkami gospodarki narodowej i samorządu terytorialnego oraz dostosowywanie oferty edukacyjnej do zmieniającego się zapotrzebowania na rynku pracy.

2) Wydział prowadzi pięć kierunków studiów („rolnictwo", „biotechnologia", „technologia żywności i żywienie człowieka", „architektura krajobrazu", „nanobioinżynieria"), studia doktoranckie w dyscyplinach „agronomia" i „ochrona i kształtowanie środowiska" oraz studia podyplomowe „Diagnozowanie stanu upraw rolnych" oraz „Zarządzanie siedliskami przyrodniczych obszarów wiejskich". **Wykreowana koncepcja kształcenia obejmuje wszystkie kierunki i rodzaje studiów jest również spójna z celami strategicznymi Wydziału.** Zdecydowana większość realizowanych kierunków studiów, studiów podyplomowych oraz studiów doktoranckich wykazuje także bardzo dużą spójność z działalnością naukowo-badawczą jednostki.

3) **Wizytowana jednostka w pełni identyfikuje swoją rolę i pozycję na rynku edukacyjnym w kraju, a szczególnie regionie kujawsko-pomorskim.** Kształci absolwentów o wysokich kwalifikacjach zawodowych i umiejętnościach społecznych, dostosowanych do potrzeb społeczeństwa i gospodarki. Dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy zapewniają szerokie kontakty z jednostkami gospodarczymi i samorządami na płaszczyźnie edukacyjnej (m.in. studia podyplomowe, warsztaty) oraz badawczo-rozwojowej (wspólne ze środowiskiem społeczno-gospodarczym granty, zlecenia na badania itp.). Przyjęte przez Wydział cele strategiczne podkreślają znaczenie jakości kształcenia i transferu wiedzy do gospodarki, a zatem są dostosowaniem oferty dydaktycznej i rozwoju Wydziału do oczekiwań regionalnej gospodarki.

4) **Interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni uczestniczą w procesie kształtowania oferty edukacyjnej oraz kultury jakości kształcenia jednostki w stopniu pełnym.** Zespół oceniający dostrzegł zaangażowanie władz Wydziału w zakresie zacieśnienia współpracy ze środowiskiem społeczno-gospodarczym, czego wyrazem jest podejmowanie licznych inicjatyw budujących wzajemne relacje. Jednocześnie Zespół oceniający sugeruje utworzenie Wydziałowego Konwentu Pracodawców w oparciu o własnych sprawdzonych przedsiębiorców, także obecnych na spotkaniu w trakcie wizytacji. Pozwoli to na szybszą i pełniejszą formę wzajemnej współpracy.

2. Skuteczność stosowanego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

1) Struktura podejmowania decyzji w zarządzaniu jakością jest przejrzysta i zapewnia udział pracowników, studentów, doktorantów, słuchaczy oraz interesariuszy zewnętrznych w podejmowaniu istotnych decyzji dotyczących jakości kształcenia;

Na strukturę Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości składają się
–na poziomie Uczelni:

- Uczelniany Zespół do spraw Jakości Kształcenia (UZdsJK),
- Zespół do spraw Ewaluacji Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (ZdsEWSZJK)

–na poziomie Wydziału

- Wydziałowy Zespół do spraw Jakości Kształcenia (WZdsJK);
- Rady Programowe kierunków studiów (RP);
- Wydziałowa Komisja Dydaktyczna (WKD).

Cele i zadania poszczególnych ciał zostały określone jednoznacznie. Najbardziej szczegółowe, odnoszące się do poszczególnych kierunków studiów (np. zadania związane z nadzorem nad kształtowaniem profilu absolwenta, monitorowaniem i uaktualnianiem programów, doborem tematów prac dyplomowych, doborem nauczycieli akademickich, kształtowaniem minimum kadrowego, określeniem efektów kształcenia praktyk oraz ich organizowaniem) zostały przypisane RP poszczególnych kierunków studiów. Z kolei ciało doradcze Dziekana, jakim jest WKD, dba o właściwą realizację procesu kształcenia, m.in. o szczegółową analizę zasadności i możliwości uruchamiania nowych kierunków studiów/studiów podyplomowych, o prawidłowy tygodniowy i dzienny rozkład zajęć dydaktycznych, właściwe warunki studiowania. Na poziomie Wydziału funkcjonuje WZdsJK, którego zadaniem jest m.in. kontrola realizacji procedur związanych z doskonaleniem jakości kształcenia, analiza wyników badań ankietowych, organizacja sposobu upublicznienia wyników oceny jakości kształcenia i efektów funkcjonowania systemu, przedstawianie Dziekanowi propozycji działań poprawiających jakość kształcenia na wszystkich rodzajach studiów, przygotowanie raportu samooceny oraz raportu naprawczego dla każdego rodzaju kształcenia realizowanych na Wydziale, prowadzenie dokumentacji funkcjonowania WSZJK.

Koordynacją i wspomaganiem funkcjonowania WSZJK, a także zatwierdzaniem procedur WSZJK na poziomie Uczelni zajmuje się UZdsJK. Natomiast Zespół do spraw Ewaluacji Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (ZdsEWSZJK) dokonuje oceny funkcjonowania WSZJK w jednostkach Uczelni z propozycjami zmian i działań naprawczych, które powinny być podjęte przez UZdsJK oraz WZdsJK, organizuje szkolenia i seminaria dotyczące jakości kształcenia, a także podejmuje działania konsultacyjno-doradcze na temat ewaluacji systemu.

Zespoły na poziomie uczelnianym są powoływane przez Rektora, a na poziomie Wydziału – przez Dziekana z wyjątkiem WZdsJK, który jest powoływany na wniosek Dziekana przez Radę Wydziału.

Zespół Oceniający (ZO) ocenia bardzo pozytywnie założoną strukturę WSZJK, podział kompetencji i odpowiedzialności, a także przejrzystość i efektywność struktury decyzyjnej.

Członkami UZdsJK są prorektor ds. dydaktycznych i studenckich jako przewodniczący, przewodniczący Senackiej Komisji ds. Dydaktycznych i Studenckich, kierownicy Działu Dydaktyki i Spraw Studenckich oraz Działu Kształcenia, przewodniczący wydziałowych zespołów ds. jakości kształcenia, przedstawiciele nienauczycieli akademickich (2), przedstawiciele samorządu studenckiego (3) i doktorantów Uczelni (2). Natomiast mimo zapisu, że Rektor może wskazać inne osoby, w tym ekspertów spoza Uczelni, nie powołano żadnego interesariusza zewnętrznego. W skład ZdsEWSZJK wchodzą przedstawiciele (nauczyciele akademiccy) poszczególnych wydziałów Uczelni, przedstawiciele (po 1) samorządów studenckiego i doktorantów Uczelni. Zatem na poziomie uczelnianym w pracach WSZJK biorą udział przedstawiciele wszystkich interesariuszy wewnętrznych. Natomiast interesariusze zewnętrzni na poziomie uczelnianym mają wpływ na działania związane z zapewnieniem jakości kształcenia poprzez powołany przez Senat Konwent UPT, do którego zadań należą też sprawy związane z jakością kształcenia i rozwojem Uczelni. Ze spotkań z władzami Wydziału, nauczycielami akademickimi oraz z interesariuszami zewnętrznymi wynika, że kontakty Konwent-Wydział nie należą do intensywnych.

Na poziomie Wydziału w Radach Programowych zasiadają nauczyciele akademiccy, przedstawiciele studentów (po 1), a także przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych (poza dwoma kierunkami: *nanobioinżynieria* oraz *rolnictwo*). Z kolei do składzie WZdsJK zostali powołani przewodniczący RP, przedstawiciele studentów z każdego prowadzonego przez Wydział kierunku studiów (5), przedstawiciel doktorantów (1), przedstawiciel administracji Wydziału, interesariusz zewnętrzny (1) oraz prodziekani Wydziału (2). Natomiast w WKD (na Wydziale zwana Komisją ds. Dydaktycznych i Studenckich) zasiadają Prodziekan ds. dydaktycznych i studenckich, samodzielny nauczyciel akademicki, przewodniczący RP oraz przedstawiciele studentów (1) i doktorantów (1). Można zauważyć, że mimo nienajlepszych kontaktów z Konwentem UPT, interesariusze zewnętrzni na poziomie Wydziału oraz poszczególnych kierunków studiów mają wpływ na decyzje związane z jakością kształcenia i działaniem WSZJK.

Spotkania z poszczególnymi interesariuszami pokazały, że są świadomi ich wpływu na działania zapewniające jakość kształcenia. Jedynie słuchacze studiów podyplomowych mieli dużo mniejszą wiedzę na ten temat. Podsumowując, ZO ocenia pozytywnie wpływ na działania związane z zapewnieniem jakości kształcenia na ocenianym Wydziale interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych. ZO zaleca, by zwiększyć kontakty z Konwentem UPT, rozważyć uzupełnienie składu dwóch wymienionych wyżej RP interesariuszami zewnętrznymi oraz uaktywnić słuchaczy studiów podyplomowych w działaniach związanych z zapewnieniem jakości kształcenia.

Przekazane ZO protokoły posiedzeń poszczególnych ciał WSZJK, raporty samooceny dotyczące poszczególnych kierunków studiów prowadzonych przez Wydział z wnioskami dotyczącymi uruchomienia działań naprawczych, jak i sprawozdania z ich realizacji pokazują prawidłowe i efektywne działania WSZJK.

2) wewnętrzne procedury zapewnienia jakości kształcenia mają charakter kompleksowy, przeciwdziałają powstawaniu zjawisk patologicznych

WSZJK obejmuje swoim działaniem wszystkie rodzaje prowadzonych studiów (I, II i III stopnia, a także studia podyplomowe oraz kursy dokształcające). Dotyczy to m.in. procedur uruchamiania kształcenia, oceniania studentów/doktorantów/słuchaczy przez nauczycieli akademickich (w tym weryfikacja efektów kształcenia), oceniania procesu dydaktycznego, nauczycieli akademickich, pracowników administracji, biblioteki przez studentów/doktorantów/słuchaczy, zapewniania kadry dydaktycznej wysokiej jakości.

WSZJK w zakresie weryfikacji i oceny efektywności czynników wpływających na jakość kształcenia, umożliwia:

a) ocenę stopnia realizacji efektów kształcenia, zdefiniowanych dla prowadzonych przez jednostkę studiów,

Do oceny stopnia realizacji efektów kształcenia służy procedura *Ewaluacja zajęć dydaktycznych* przewidująca przeprowadzenie ankiety wśród studentów, doktorantów, słuchaczy, w której są pytania dotyczące efektów kształcenia oraz ich weryfikacji. Kolejną procedurą jest *Hospitacja zajęć dydaktycznych*, w ramach której oceniana jest zgodność tematyki zajęć z sylabusem i założonymi efektami kształcenia. Wyróżniono hospitacje planowe (raz na dwa lata) oraz interwencyjne (na wniosek studentów, nauczyciela akademickiego, kierownika jednostki, uzyskania informacji o nieodbywających się zajęciach bez poinformowania przełożonego oraz po otrzymaniu przez nauczyciela akademickiego

niezadawalającej oceny pracy dydaktycznej w ankiecie przeprowadzonej w ramach procedury Ewaluacja zajęć dydaktycznych).

Wyniki przeprowadzonych ankiet są opracowywane przez WZdsJK i przedstawiane na posiedzeniu Rady Wydział poświęconemu jakości kształcenia oraz przekazywane Dziekanowi i przewodniczącym UZdsJK i ZdsEWSZJK.

W przypadku oceny uznanej za niezadawalającą przeprowadzana jest hospitacja interwencyjna lub/i rozmowa z dydaktykiem. Ale z uwagi na otrzymane oceny takie sytuacje były nieliczne i po tych działaniach oceny wzrosły.

Elementy oceny uzyskanych wyników nauki zawiera ankieta wypełniania przez studentów zagranicznych studiujących na Uczelni (zob. procedurę Ewaluacja zajęć dydaktycznych przez studentów z zagranicy). Również elementy oceny osiągniętych efektów kształcenia przez absolwentów kierunków kształcenia na poziomie I i II stopnia zawiera procedura Zasady dyplomowania.

Kolejną procedurą jest Ankietyzacja absolwentów, która ma za zadanie m.in. ocenę efektów kształcenia oraz realizacji procesu dydaktycznego w odniesieniu do przyjętych efektów kształcenia.

Również stosowana jest procedura okresowej kontroli jakości prac dyplomowych. W tym celu analizowane są wylosowane prace dyplomowe oraz ich recenzje, a wyniki tych analiz są zamieszczane w raportach samooceny WRiB dla każdego prowadzonego kierunku studiów posiadającego absolwentów. Według przedstawionych dokumentów analiza wylosowanych prac dyplomowych, pokazała, że po określeniu cech prac inżynierskich prawie wyeliminowane zostały uchybienia zaobserwowane w czasie poprzednich wizytacji PKA (brak charakteru inżynierskiego prac dyplomowych i niezgodność tematyki z kierunkiem studiów; napotkano prace, które były tylko przeglądem literatury).

Z kolei uczestnicy IV roku studiów doktoranckich w ankiecie oceniają m.in. stopień osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia (zob. procedura Ankietyzacja doktorantów). Poza tym każdy doktorant składa coroczne sprawozdania, w których m.in. ocenia osiąganie efektów kształcenia. Sprawozdania doktorantów są analizowane i opracowane przez Kierownika Studium Doktoranckiego. Jeżeli występują uwagi krytyczne, to działania naprawcze prowadzi Kierownik. On również składa coroczne sprawozdanie o działalności Studium (Dziekanowi i przewodniczącym UZdsJK oraz ZdsEWSZJK), które m.in. zawiera dane dotyczące frekwencji doktorantów, struktury uzyskanych przez nich ocen.

Pewną niekonsekwencją jest ankietyzacja nie wszystkich zajęć i nie wszystkich nauczycieli akademickich, a w przypadku studiów podyplomowych dotyczy ona tylko jednych zajęć w całym cyklu. WZdsJK ma świadomość tej sytuacji, czemu wydał wyraz w przedstawionym programie naprawczym (dotyczy to tylko studiów niestacjonarnych), ale również w czasie spotkania z ZO zapowiedział wystąpienie z wnioskiem do UZdsJK o zmianę polegającą na ocenie za pomocą ankietowania wszystkich kończących się zajęć dydaktycznych, niezależnie od stopnia i rodzaju kształcenia.

Podsumowując ZO pozytywnie ocenia dobór procedur, sekwencję ich stosowania w badaniu stopnia realizacji efektów kształcenia, a także zdolność podejmowania i realizacji działań naprawczych oraz wyraża nadzieję, że oceniane będą wszystkie zajęcia prowadzone na Wydziale zgodnie z wyżej wymienionym wnioskiem WSdsJK.

b) udział pracodawców i innych przedstawicieli rynku pracy w określaniu i ocenie efektów kształcenia,

Istotnym elementem działań Wydziału, dostrzeżonym przez ZO, jest dążność ocenianej jednostki do powiększania partnerskich więzi z szeroko rozumianą gospodarką z elementami podnoszenia kwalifikacji absolwentów. Temu celowi służy także system zarządzania jakością w ramach opracowanej w 2012 roku i wdrażanej księgi jakości. W tym zakresie celem Wydziałowego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia poprzez wydziałowy zespół ds. jakości kształcenia jest kształtowanie właściwego profilu absolwenta wraz z umiejętnościami stosowania zdobytej wiedzy w praktyce zawodowej. Właściwe miejsce znalazło również włączenie pracodawców w monitorowanie i uaktualnianie programów kształcenia. Przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych, jak wyżej już było to przedstawiane, są członkami RP oraz WZdsJK i w ten sposób mają wpływ na określanie i ocenę efektów kształcenia. Poza tym według zapisów w WSZJK określające rolę tej grupy osób, przy przedstawianiu wniosku o uruchamianie kierunku studiów lub specjalności konieczne jest dołączenie opinii zewnętrznych interesariuszy o zasadności uruchomienia danego kierunku lub danej specjalności, a także deklaracji przyjęcia określonej liczby studentów na praktyki zawodowe. Ponadto w WSZJK przewiduje się w przypadku studiów I i II stopnia o profilu praktycznym udział interesariuszy zewnętrznych przy opracowywaniu efektów kształcenia i ich weryfikacji. Z kolei jednym z zadań Konwentu Uczelni jest wskazywanie kierunków kształcenia i uruchomiania studiów podyplomowych, kursów dokształcających a także pożądanych przez pracodawców efektów kształcenia. Na Wydziale to zadanie wykonuje nie Konwent a interesariusze zewnętrzni będący członkami RP oraz WZdsJK, a także współpracujący z Wydziałem nieformalnie.

Interesariusze zewnętrzni objęci są badaniami ich opinii na temat kwalifikacji absolwentów oraz oczekiwań rynku pracy. Również biorą udział w organizacji i ocenie efektów przypisanym praktykom zawodowym, co potwierdziło spotkanie z interesariuszami zewnętrznymi oraz opiekunem praktyk.

Ważną rolę w funkcjonowaniu systemu zapewnienia jakości kształcenia pełni Biuro Karier. Powołane zostało ono zarządzeniem Rektora nr 18/2002/2003 z dnia 25 lutego 2003 roku, znowelizowane kolejnymi zarządzeniami. Celem działalności BK jest pomoc w przygotowaniu absolwenta do wejścia na rynek pracy jak również nawiązywanie ścisłych kontaktów z pracodawcami. Ważnym elementem przepływu informacji z otoczenia pracy są realizowane a wcześniej zaplanowane warsztaty i szkolenia oraz konsultacje indywidualne.

W załączniku dokumentacji dostarczonej Zespołowi Oceniającemu na semestr zimowy roku akademickiego 2014/2015 widnieją zadania realizowane wg przyjętego harmonogramu. Z dostarczonej dokumentacji wynika szeroki i kompetentny zestaw prezentacji. Branżowe targi pracy odbywały się w ramach projektu unijnego „Dydaktyka a praktyka". Nowa przyjęta formuła pod nazwą „Poznaj swojego pracodawcę" skierowana bezpośrednio do Wydziału pozwoli na bardziej branżowe kierowanie ofert. Dużym zainteresowaniem cieszą się praktyki nieobowiązkowe, które odbywają się dzięki opracowanej przez BK umowie. Kolejnym ogniwem łączącym jednostkę z gospodarką jest współpraca z fundacją na rzecz studentów i absolwentów. Na podkreślenie zasługuje świadczenie na rzecz firm pośrednictwa pracy, przekazywanie ofert staży i praktyk krajowych i zagranicznych wzmacniających umiejętności jak również zdobywanie i gromadzenie opinii pracodawców o absolwentach. Stosowna dokumentacja świadczy o podejmowanych działaniach.

Kolejnym elementem udziału przedstawicieli rynku pracy w ocenie efektów kształcenia jest organizacja praktyk zawodowych WRiB. Opiera się ona na dokumencie kluczowym jakim jest schemat organizacyjny, który porządkuje poprzez precyzyjne określenie zakresów obowiązków pracę poszczególnych osób. Wśród wymienionych występują:

- Pełnomocnik dziekana ds. praktyk studenckich,
- Opiekunowie praktyk dla kierunków,
- Nauczyciele – opiekunowie grupy.

Dokumentacja dotycząca wdrożonych procedur praktyk studenckich zawiera oprócz schematu także:

- Zasady organizacyjno-regulaminowe,
- Umowę o organizację praktyk studentów,
- Dzienniczek praktyk,
- Kartę oceny studenta wypełnianą przez zakładowego opiekuna praktyk,
- Zaświadczenie o odbyciu praktyk,
- Kartę zaliczeniową praktyk,
- Wniosek o zwolnienie z odbywania praktyk,
- Raport z odbytych praktyk.

Ponadto udostępniono ZO wykaz opiekunów praktyk za minione lata. Na uwagę zasługuje w procedurze fakt wielostopniowego zaliczania praktyk kolejno ujętych w schemacie organizacyjnym. Całość kończy precyzyjnie opracowane sprawozdanie pełnomocnika składane do dziekana WRiB oraz na Radzie Wydziału. Powyższe sprawozdanie otrzymuje także prorektor ds. dydaktycznych i studenckich. Całość stanowi ważny i systematycznie prowadzony proces wpływu pracodawców na efekty kształcenia szczególnie w obszarach umiejętności. Wśród dokumentacji zwraca uwagę również aktywność w zakresie prowadzenia, szczególnie w ramach projektów, wielorakich staży. Wśród projektów wyróżniono:

- „Dydaktyka a praktyka”,
- „Studia inżynierskie gwarancją rozwoju UTP i społeczeństwa opartego na wiedzy”.

Z dostarczonej dokumentacji oraz na podstawie odbytej rozmowy z opiekunem praktyk studenckich wynika udział interesariuszy zewnętrznych w ustalaniu i ocenie efektów kształcenia. Zespół Oceniający stwierdza, że jest on prowadzony w stopniu pełnym.

Ze spotkań odbytych w czasie wizytacji wynika, że powyższe działania są skuteczne w kształtowaniu struktury kwalifikacji absolwentów, szczególnie umiejętności praktycznych, tak by były one bardziej dostosowane do rynku pracy. W ten sposób realizowany jest jeden z podstawowych celów WSZJK jakim jest kształtowanie właściwego profilu absolwenta, w tym umiejętności stosowania zdobytej wiedzy w praktyce zawodowej, co ZO ocenia pozytywnie. Jednocześnie ZO zwraca uwagę, że nie wszystkie powyższe działania są sformalizowane w WSZJK. Konsekwencją tego są występujące braki w wiedzy o WSZJK wśród interesariuszy zewnętrznych (biorących udział w spotkaniu z ZO), którzy nie zawsze wiedzą, komu składać opinie lub wnioski. Z drugiej strony na poziomie Uczelni wdrażana jest procedura ankietyzacji interesariuszy zewnętrznych, co ZO również ocenia pozytywnie i zaleca jak najszybsze dołączenie się do tego działania przez Wydział.

c) monitorowanie losów absolwentów w celu oceny efektów kształcenia na rynku pracy,

Monitorowanie losów absolwentów opisuje procedura *Ankietyzacja absolwentów*, która ma na celu m.in. ocenę efektów kształcenia, programu kształcenia, realizacji procesu dydaktycznego w odniesieniu do efektów kształcenia. Procedura przewiduje cztery rodzaje ankiet: absolwenta w momencie kończenia studiów (przeprowadza WZdsJK), badań losów zawodowych absolwentów-nawiązanie kontaktu (Biuro Karier) oraz badanie losów

zawodowych absolwentów-po 3 i 5 latach od ukończenia studiów (Biuro Karier, Dział Informacji i Promocji). Pytania zawarte w ankietach odpowiadają przyjętym celom.

Niezależnie od opisanej wyżej procedury wizytowana jednostka przeprowadza własne badania losów zawodowych absolwentów z okazji cyklicznych zjazdów absolwentów.

Z przeprowadzonych badań WZdsJK oraz Biuro Karier przygotowują analizę otrzymanych wyników. Biuro Karier przesyła je do przewodniczącego WZdsJK, przygotowuje sprawozdanie i opracowuje projekt planu doskonalenia procesu dydaktycznego. Wśród szczegółowych elementów WSZJK jest zapis mówiący, że *Dziekan jest zobowiązany do wnikliwej analizy wyników ankiet w celu ich wykorzystania w procesie dydaktycznym i w dbałości o doskonalenia jakości kształcenia*.

Pierwsze kroki związane z badaniem losów absolwentów Uniwersytetu zostały podjęte w czerwcu 2012 roku. Pierwsze badanie po 3 latach od ukończenia studiów będzie miało miejsce w przyszłym roku akademickim. Uzyskane wyniki zostaną zestawione z informacją uzyskaną zaraz po zakończeniu studiów. Wyniki ankiet dotychczasowych po odpowiednim opracowaniu trafiają do przewodniczącego Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia. W celu zwiększenia zwrotności ankiet rozważana jest możliwość ufundowania nagród.

Dostarczona dokumentacja, wyniki ankiet umieszczone na stronie www oraz przeprowadzone rozmowy, w tym z przedstawicielami Biura Karier, w czasie wizytacji pokazują, że powyższe działania mają wpływ na ocenę przyjętych efektów kształcenia, na ich zmiany powodujące większą ich zbieżność z potrzebami rynku pracy oraz na zmiany programowe idące w tym kierunku. Wskazuje to na skuteczność działania WSZJK na tym obszarze.

d) monitorowanie i okresowe przeglądy programów kształcenia,

Monitorowanie i uaktualnianie programów kształcenia, właściwy dobór i sekwencja modułów, przedmiotów, form zajęć dydaktycznych są pod nadzorem RP. Elementy oceny programu są zawarte w procedurach *Ankietyzacja absolwentów* (ankieta absolwentów) oraz *Ankietyzacja doktorantów* (ankieta uczestnika IV roku studiów doktoranckich). Przewodniczący WZdsJK ma obowiązek udostępniania RP lub kierownikowi studium doktoranckiego wyników ankietyzacji dotyczących oceny przydatności przedmiotu lub modułu oraz istotności wiedzy, którą ten przedmiot lub moduł wnosi. Również na podstawie ocen programu w corocznych Raportach słuchaczy studium doktorskiego. Elementy oceny programu mają tez ankiety studentów i słuchaczy, czyli procedura *Ewaluacja zajęć dydaktycznych*, z tym że wszystkie uwagi krytyczne odnoszące się do okresowości ich przeprowadzania przedstawione w podpunkcie a) tu też są aktualne.

ZO zaleca, podobnie jak wyżej, przeprowadzanie ankiet oceniających pod koniec każdych zajęć dydaktycznych na wszystkich rodzajach studiów.

Ponadto RP analizują sylabusy (najbliższe takie działanie jest zaplanowane na bieżący rok akademicki).

Powyższe działania prowadzą do wniosków, które mają poprawić programy kształcenia wszystkich rodzajów prowadzonych studiów. Co więcej, swoje wnioski mogą składać studenci/doktoranci/słuchacze, a także pozostali interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni bezpośrednio do RP, skąd po przeanalizowaniu trafiają one do WZdsJK, Rady Wydziału oraz na uczelniany poziom WSZJK.

Przedstawiona dokumentacja oraz rozmowy w czasie wizytacji z przedstawicielami wszystkich interesariuszy pokazuje, że powyższe działania doprowadziły do zmian programowych, np. do zmiany oferty przedmiotów do wyboru, do zmian w organizacji

praktyk studenckich, do zwiększenia liczby zajęć praktycznych, a w niedalekiej przyszłości Katedry, a potem RP mają przedyskutować wnioski dotyczące zajęć terenowych.

ZO ocenia pozytywnie działanie WSZJK na omawianym polu, z tym, że zaleca objęcie procedurą *Ewaluacja zajęć dydaktycznych* wszystkich zajęć na wszystkich rodzajach studiów.

e) ocenę zasad oceniania studentów, doktorantów i słuchaczy oraz weryfikację efektów ich kształcenia,

Elementy oceny zasad oceniania studentów, doktorantów oraz słuchaczy zawierają procedury *Ewaluacji zajęć dydaktycznych*, *Hospitacje zajęć dydaktycznych*, *Ankietyzacja doktorantów* (ankieta uczestnika IV roku studiów doktoranckich na temat jakości kształcenia), coroczne sprawozdania doktorantów (o których jest też mowa wyżej) oraz *Ewaluacja zajęć dydaktycznych przez studentów z zagranicy*.

Wyniki powyższych działań są opracowywane przez WZdsJK i przedstawiane na posiedzeniu Rady Wydziału oraz przekazywane (poza analizą wyników hospitacji) przewodniczącemu ZdsEWSZJK.

Z punktu widzenia studentów – interesariuszy wewnętrznych systemu, procedury zapewnienia jakości kształcenia w sposób właściwy umożliwiają ocenę zasad oceniania studentów oraz prawidłową weryfikację efektów kształcenia. W sylabusach zajęć w sposób dokładny określa się zasady zaliczenia każdego z przedmiotów. Wymagania te podawane są do wiadomości studentów na początku każdego cyklu kształcenia, podobnie jak wymagania dotyczące egzaminów. Zasady oceniania poszczególnych przedmiotów zgodne są z wytycznymi wprowadzonymi w Regulaminie Studiów UTP. System ocen jest jednolity i sprecyzowany został w § 21 tego Regulaminu.

Ocenę zasad oceniania studentów i weryfikacji efektów kształcenia przeprowadza Rada Wydziału, modyfikując w razie potrzeby konkretne wymagania, również w oparciu o opinię przedstawicieli studentów. Konstrukcję obowiązujących zasad oceniania studentów należy określić jako prawidłową. W Regulaminie Studiów UTP (§ 19) uwzględniono prawo studentów do egzaminu komisyjnego. Studenci Jednostki, obecni podczas spotkania z ZO, także ocenili pozytywnie funkcjonowanie systemu w tym aspekcie.

Ponadto opis WSZJK przewiduje okresową kontrolę prac dyplomowych na studiach I i II stopnia przez RP (nie mniej niż 5% prac dyplomowych na danym kierunku studiów) pod względem ich wartości merytorycznych oraz ocen wystawionych przez promotora i recenzenta. Otrzymane wyniki są przedmiotem analizy WZdsJK i następnie Rady Wydziału.

Zasady oceniania doktorantów i weryfikacji efektów kształcenia określa *Regulamin studiów doktoranckich*, przyjęty Uchwałą Senatu nr 6/358 Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy z dnia 17 kwietnia 2013 r. (§ 6). Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym uczestnicy studiów trzeciego stopnia nie wyrażali zastrzeżeń co do sposobu oceny w zakresie postępów w realizacji programu studiów zarówno w pracy naukowej jak i w powierzonych obowiązkach dydaktycznych. Weryfikacji efektów kształcenia dokonują prowadzący zajęcia oraz kierownik studiów doktoranckich. Kierownik studiów doktoranckich zobowiązuje doktorantów do składania rocznych sprawozdań uwzględniających osiągnięcia w pracy badawczej potwierdzone mierzalnymi efektami (publikacje, wystąpienia konferencyjne, patenty, referaty na seminariach, opinia opiekuna).

Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, stosowane metody dydaktyczne, warunki zaliczenia przedmiotów, metody weryfikacji efektów kształcenia, wskazana literatura, wymiar godzin zajęć i liczba ECTS są ujęte w kartach przedmiotów (sylabusach).

Plan i program studiów odpowiada zakładanym efektom kształcenia, co obrazuje matryca pokrycia efektów kształcenia. Weryfikacja osiągania efektów kształcenia odbywa się na poziomie poszczególnych przedmiotów (przez prowadzącego zajęcia), a także na poziomie realizacji całości programu. W tym drugim przypadku zasięgana jest opinia doktorantów w formie dwóch rodzajów ankiet, wprowadzonych w ramach „Księgi Jakości" Zarządzeniem Nr Z.37.2012.2013 Rektora Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich z dnia 18 grudnia 2012 r. w sprawie wprowadzenia procedur Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w UTP. „Anonimowa ankieta uczestnika IV roku studiów doktoranckich na temat jakości kształcenia" pozwala wypowiedzieć się temat osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia studiowanej dyscypliny, natomiast „anonimowa studencka ankieta ewaluacyjna zajęć dydaktycznych" umożliwia doktorantom ocenę czy zakładane w sylabusie efekty kształcenia zostały poprawnie zweryfikowane zaproponowanymi w sylabusie metodami. Coroczne analizowane są również sprawozdania doktorantów, corocznie też przedmiotem obrad Rady Wydziału jest sprawozdanie kierownika studiów z funkcjonowania studiów doktoranckich i realizacji programu. Doktoranci mają dostęp do wszystkich sylabusów poprzez system USOS (w roku akademickim 2014/2015 system USOS zostanie zastąpiony systemem BAZUS), co do zasady skonstruowanych w poprawnym języku KRK. Dzięki nim doktoranci przed rozpoczęciem cyklu zajęć posiadają wiedzę na temat wymagań, formy zaliczenia oraz zakładanych efektów kształcenia. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym uczestnicy studiów trzeciego stopnia przyznali jednak, że przed rozpoczęciem cyklu zajęć do sylabusów zaglądają rzadko – zawsze na pierwszych zajęciach prowadzący przekazuje im wszelkie potrzebne informacje dotyczące zajęć, sposobu ich zaliczenia i literatury. Efekty kształcenia, matryce, programy studiów opisane są i upublicznione na stronie internetowej Wydziału, co zapewnia transparentność systemu.

W czasie spotkań z interesariuszami wewnętrznymi przekazano również informację o bezpośrednich kontaktach studentów/doktorantów/słuchaczy z nauczycielami akademickimi, w tym z kierownictwem Wydziału i odpowiednich studiów, w czasie których można zgłaszać wątpliwości dotyczące sposobów oceniania.

W przypadku sygnałów o nieprawidłowościach RP/Kierownik Studiów Doktoranckich/Kierownik Studium Podyplomowego rozpoczynają odpowiednie działania wyjaśniająco-naprawcze (rozmowa z nauczycielem akademickim, analiza sylabusów i rozmowa z ich autorami, analiza zarchiwizowanych prac etapowych, nadzwyczajne hospitacje zajęć). Oprócz tego na podstawie informacji, o których mowa jest powyżej oraz na podstawie analizy wystawionych ocen, ocenę zasad oceniania studentów i weryfikacji efektów kształcenia przeprowadza Rada Wydziału, modyfikując w razie potrzeby konkretne wymagania, również w oparciu o opinię przedstawicieli studentów.

ZO ocenia pozytywnie działanie WSZJK na omawianym tu polu.

f) ocenę jakości kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia, w tym także przez studentów, doktorantów i słuchaczy, oraz realizowanej polityki kadrowej,

Ocenie kadry prowadzącej zajęcia dydaktyczne poświęcone są procedury *Ewaluacja zajęć dydaktycznych*, *Hospitacje zajęć dydaktycznych*, *Ewaluacja zajęć dydaktycznych przez studentów z zagranicy*. Ponadto elementy oceny kadry dydaktycznej zawierają procedury *Zapewnienie i monitorowanie minimum kadrowego*, *Ankietyzacja absolwentów* (ankieta absolwenta) oraz *Ankietyzacja doktorantów*, a także coroczne sprawozdania doktorantów. Wyniki ankiet są opracowywane przez WZdsJK oraz przedstawiane na posiedzeniu Rady

Wydziału oraz przekazywane Przewodniczącemu ZdsEWSJK. Również coroczne sprawozdania kierowników studiów doktoranckiego i podyplomowego zawierają wyniki odpowiednich analiz i są prezentowane na posiedzeniu Rady Wydziału. W przypadku niezadawalających wyników Dziekan lub odpowiedni Prorektor może nakazać przeprowadzenie nadzwyczajnej oceny ankietowej dydaktyka lub przeprowadzenie nadzwyczajnej hospitacji – ale do tej pory takich przypadków nie zanotowano. Natomiast był przypadek niezadawalającej oceny studenckiej i wówczas przeprowadzono rozmowę z dydaktykiem oraz powtórzono procedurę ankietyzacji. Okazało się, że powtórna ocena była wyższa od poprzedniej i uznano sprawę za zakończoną z wynikiem pozytywnym.

Procedura *Ewaluacja zajęć dydaktycznych* nie dotyczy wszystkich przedmiotów i wszystkich nauczycieli w danym roku akademickim (zob. uwagi w podpunkcie a)). Odbywa się przynajmniej raz na 2 lata. Raport z wyników ostatniego opracowanego badania ankietowego dotyczącego pracy nauczycieli, przeprowadzonego w semestrze zimowym 2013/2014 wskazuje, że w ankietyzacji wzięło udział 54,1% studentów Jednostki. Taką frekwencję należy ocenić jako bardzo dobrą. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym doktoranci przyznali, iż nie mają możliwości oceny zajęć po każdym ich cyklu (zgodnie z założeniem ewaluacja odbywa się przynajmniej raz na 2 lata, na studiach doktoranckich dotychczas nie przeprowadzało ich się częściej). Uczestnicy studiów trzeciego stopnia zaznaczyli jednakże, iż otwarcie rozmawiają z kierownikiem studiów doktoranckich o kadrze naukowej i są przekonani, iż zgłaszane przez nich uwagi są uwzględniane (po ich sugestiach zmienił się np. prowadzący lektorat z języka angielskiego).

Podczas spotkań z Zespołem Oceniającym studenci i doktoranci ocenili pozytywnie kadrę naukowo – dydaktyczną, prowadzącą zajęcia na studiach oraz wspierającą proces kształcenia. Doktoranci podkreślili duże zaangażowanie większości opiekunów naukowych/promotorów i/lub promotorów pomocniczych, którzy poświęcają im potrzebną ilość czasu oraz możliwość konsultacji z innymi pracownikami Wydziału.

Konstrukcję kwestionariuszy ankietyzacji należy ocenić jako właściwą z dwoma zastrzeżeniami. W kwestionariuszu oceny nauczyciela akademickiego pada pytanie o określenie procentowej obecności na zajęciach, które może sugerować badanemu, że w przypadku dużej liczby nieobecności, jego ocena będzie brana pod uwagę w mniejszym stopniu. W obu kwestionariuszach pojawia się zaś pytanie o płeć, które jest absolutnie zbyteczne w kontekście przeprowadzanego badania.

Szczegółowe wyniki badań dotyczących nauczycieli akademickich są niejawne. Wśród osób opracowujących wyniki badania, mających dostęp do pełnych danych, znajdują się przedstawiciele studentów, będący członkami Wydziałowego Zespołu ds. JK, którzy podpisują oświadczenie poufności. Taki sposób prezentacji i dostępu do wyników ankietyzacji należy ocenić pozytywnie jako rozsądny kompromis pomiędzy postulatem pełnego ich upubliczniania a postulatem nieupubliczniania szczegółowych wyników ankiet.

Pomimo generalnej pozytywnej oceny ewaluacji zajęć dydaktycznych ZO postuluje jednak objęcie działaniem procedury *Ewaluacja zajęć dydaktycznych* wszystkich zajęć prowadzonych w danym roku akademickim. Poza tą uwagą krytyczną ZO ocenia pozytywnie działanie WSZJK na polu oceny kadry dydaktycznej oraz jego skuteczność. Również należy podkreślić, że studenci i doktoranci obecni na spotkaniu z ZO ocenili wysoko skuteczność działania WSZJK.

Ocenę kadry wspierającej przeprowadza się na Wydziale wykorzystując procedury *Ocena funkcjonowania biblioteki* (nadzoruje dyrektor Biblioteki Głównej) w zakresie jakości obsługi interesantów, *Ocena jakości pracy dziekanatów* (przeprowadza i analizuje wyniki

Wydziałowa Rada Samorządu Studenckiego), *Ocena warunków socjalno-bytowych w domach studenta* (nadzoruje, przeprowadza i analizuje wyniki Uczelniana Rada Samorządu Studenckiego), *Ewaluacja zajęć dydaktycznych przez studentów z zagranicy*.

Wyniki otrzymane przy zastosowaniu powyższych procedur są przekazywane Prorektorowi ds. Nauki (w przypadku oceny bibliotek), Przewodniczącemu WZdsJK i są dyskutowane na Kolegium Dziekańskim (w przypadku oceny jakości dziekanatu), są przekazywane do Działu Dydaktyki i Spraw Studenckich oraz do odpowiedniego Prorektora (w pozostałych przypadkach). Ankiety studentów z zagranicy analizuje WZdsJK, który jest zobowiązany do sporządzenia sprawozdania, programu naprawczego i przekazania go Dziekanowi oraz Prorektorom ds. dydaktycznych i studenckich oraz ds. współpracy z gospodarką i zagranicą. Ponadto powyższe sprawozdanie jest prezentowane na posiedzeniu Rady Wydziału poświeconemu jakości kształcenia.

W przypadku stwierdzenia niesatysfakcjonujących wyników ankiet, wyżej wymienieni Prorektorzy są zobowiązani do podjęcia działań naprawczych włączając w to decyzje organizacyjne lub personalne.

Ponadto co dwa lata przeprowadzana jest ocena pracowników niebędących nauczyciela akademickiego i przy ocenie pracowników dziekanatu bierze się pod uwagę oceny studentów. Studenci jak i doktoranci niezwykle pozytywnie odnieśli się do opieki administracyjnej nad studiami. Szczegółowe wyniki oceny pracy dziekanatu publikowane są na stronie internetowej Jednostki. ZO nie otrzymał informacji na temat działań naprawczych, ponieważ oceny dziekanatu Wydziału były bardzo pozytywne. Sprawozdania z przeprowadzonych badań na Uczelni świadczą, że najlepiej ocenionym dziekanatem był dziekanat ocenianego Wydziału i nie było potrzeby wdrażania tego typu narzędzi.

Podsumowując ZO pozytywnie ocenia działanie WSZJK w ocenie kadry wspierającej.

Realizacji polityki kadrowej poświęcone są procedury *Zapewnienie i monitorowanie minimum kadrowego*, która zgodnie z tytułem dotyczy tylko minimum kadrowego oraz *Zasady dyplomowania*, która obejmuje m.in. zasady powoływania promotorów i recenzentów prac dyplomowych. Ponadto w uchwale określającej WSZJK (zob. część 8-ą raportu) na temat polityki kadrowej jest stwierdzenie, że pożądanym jest, by co najmniej 50% wykładów z zakresu treści podstawowych i kierunkowych prowadzili samodzielni nauczyciele akademiccy. Również zaznaczono tam, że nauczyciele akademiccy powinni mieć umiejętność prowadzenia zajęć w języku obcym, a także na odległość. Jest to sprawdzane przez RP przy organizowaniu kształcenia w języku obcym, np. poprzez analizę zgłaszanych sylabusów pisanych w danym języku czy też poprzez procedurę *Ewaluacja zajęć dydaktycznych przez studentów z zagranicy*.

Główne elementy polityki kadrowej reguluje Ustawa oraz Statut Uczelni.

ZO zaleca szersze objęcie przez WSZJK realizacji polityki kadrowej wraz z weryfikacją zapisanych założeń dotyczących kadry.

g) ocenę poziomu naukowego jednostki,

Jednostka polega na ocenie zewnętrznej przeprowadzanej przez Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych (w 2013 otrzymała kategorię B). Pewnym elementem oceny wewnętrznej jest coroczna ocena punktowa dokonywana przez Prodziekana ds. Nauki, która jest podstawą do podziału przyznanego Wydziałowi funduszu na działalność statutową. Ocena ta odbywa się każdego roku w kwietniu i obejmuje działalność publikacyjną, patentową i wdrożeniową poszczególnych jednostek (katedr i zakładów). Liczba uzyskanych przez daną jednostkę punktów jest podstawą podziału funduszy przyznanych Wydziałowi na

tzw. działalność statutową oraz na dofinansowanie, np. wyjazdów na konferencje. Niska pozycja powoduje rozmowę Prodziekana z osobami o słabej aktywności naukowej. Działanie to daje pozytywne efekty w postaci zwiększonej aktywności nauczycieli akademickich.

Należy podkreślić, że powyżej opisana aktywność jest prowadzona poza WSZJK. ZO pozytywnie ocenia powyższe działania i zaleca wpisanie ich do procedur WSZJK.

Dodać także należy, że uczestnicy studiów trzeciego stopnia podczas spotkania z Zespołem Oceniającym wyrazili opinię, iż Wydział Rolnictwa i Biotechnologii gwarantuje wysoki poziom naukowy. Ich opinia została potwierdzona poprzez dużą liczbę publikacji (opublikowanych, bądź zaakceptowanych do druku) przygotowanych przed doktorantów we współpracy z opiekunami naukowymi/promotorami, bądź samodzielnie oraz referatów konferencyjnych. Działania te świadczą, że także interesariusze wewnętrzni dobrze postrzegają poziom naukowy jednostki, co rokuje dalszy rozwój naukowy Wydziału.

h) ocenę zasobów materialnych, w tym infrastrukturę dydaktyczną i naukową, a także środki wsparcia dla studentów,

Następujące procedury WSZJK zawierają elementy oceny zasobów materialnych: *Ewaluacja zajęć dydaktycznych*, *Hospitacje zajęć dydaktycznych* (w powyższych dwóch procedurach ankietowych są pojedyncze pytania o warunki prowadzenia zajęć dydaktycznych, a w pierwszej – o wsparciu dydaktycznym), *Ocena funkcjonowania biblioteki*, *Ocena warunków socjalno-bytowych w domach studenta*, *Ewaluacja zajęć dydaktycznych przez studentów z zagranicy* (w ankiecie są dwa pytania dotyczące infrastruktury dydaktycznej), *Ankietyzacja absolwentów* (ocena wyposażenia sal dydaktycznych oraz laboratoriów), a także *Ankietyzacja doktorantów* w ankiecie uczestnika IV roku studiów doktoranckich (w zakresie wsparcia pracy naukowej oraz otrzymywanych pomocy finansowych). Ponadto interesariusze mogą zgłaszać swoje wnioski w zakresie oceny zasobów materialnych i środków wsparcia poprzez swoich przedstawicieli w gremiach zajmujących się jakością kształcenia lub bezpośrednio do Władz Wydziału. Ponadto WZdsJK wprowadził obowiązek stwierdzenia we wrześniu gotowości sal i laboratoriów do realizacji procesu dydaktycznego w nadchodzącym roku akademickim, który to obowiązek spoczywa na kierownikach katedr i zakładów Wydziału oraz na kierowniku obiektu.

Nieformalnym działaniem są bezpośrednie wizytacje sal/laboratoriów z przedstawicielem studentów/doktorantów. Ewentualne działania naprawcze są na bieżąco omawiane.

Zdaniem studentów i doktorantów wyrażonym na spotkaniach z ZO zasoby materialne, w tym infrastruktura dydaktyczna i naukowa Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii, należy ocenić pozytywnie. Podczas spotkania z ZO, studenci zgłosili uwagi dotyczące braków w wyposażeniu niektórych sal, zwłaszcza przeznaczonych dla kierunku „architektura krajobrazu", jak również problem rozproszenia na terenie miasta budynków, w których odbywają się zajęcia. Z kolei jedyne uwagi w zakresie warunków lokalowych jakie płynęły ze strony niektórych doktorantów dotyczyły braku swojego miejsca do pracy (pokoju/biurka). Zgłaszane uwagi krytyczne nie zawsze są możliwe do rozwiązania przez Wydział z uwagi na ograniczone zasoby finansowe. Ze spotkań z interesariuszami wewnętrznymi wynika, że Władze Wydziału mają świadomość ważności zasygnalizowanych powyżej problemów i wyrażają nadzieję na ich w miarę szybkie rozwiązanie.

ZO ocenia pozytywnie działanie WSZJIK w ocenie zasobów materialnych, natomiast skuteczność działania systemu jest ograniczona zasobami finansowymi Wydziału.

WSZJK nie zawiera procedur ani działań dotyczących wsparcia materialnego, natomiast wsparcie to jest określone w odpowiednich regulaminach.

i) funkcjonowanie systemu informacyjnego, tj. sposobu gromadzenia, analizowania i wykorzystywania stosownych informacji w zapewnieniu jakości kształcenia,

W aktualnej *Księdze Jakości* istnieją zapisy dotyczące komputeryzacji WSZJK, które przewidują dostępność dokumentacji WSZJK w wewnętrznej sieci Uczelni oraz na nośnikach pamięci w Dziale Dydaktyki i Spraw Studenckich, co jest realizowane i co ZO ocenia pozytywnie.

W procedurach zawierających procesy ankietyzowania są zapisane terminy przechowywania ankiet, podobnie jest w przypadku hospitacji i przechowywania protokołów hospitacyjnych. Powyższe dokumenty są archiwizowane przez 4 lata jako poufne (w przypadku ankiet absolwentów, ocen funkcjonowania biblioteki oraz dziekanatu nie podany jest okres archiwizowania, natomiast w przypadku ocen domów oraz stołówek studenckich i znajomości funkcjonowania systemu ECTS okres ten wynosi 2 lata).

W określeniu WSZJK oraz zadaniach poszczególnych zespołów WSZJK zadanie organizacji sposobu upublicznienia wyników oceny jakości kształcenia i efektów funkcjonowania systemu oraz prowadzenie dokumentacji funkcjonowania WSZJK na Wydziale przypisano WZdsJK. Odpowiedzialnymi za przygotowanie i aktualizację dokumentów WSZJK są przewodniczący UZdsJK, WZdsJK oraz ZdsEWSZJK.

Na stronie internetowej Wydziału w zakładce WZdsJK są zamieszczone dokumenty powołujące do życia WSZJK, powołania zespołów systemu na poziomie Wydziału, a także wyniki zastosowanych procedur (zob. szczegóły w 8-ej części raportu). ZO zauważa, że wyniki badań ankietowych zawierają tylko dane statystyczne dotyczące udzielonych odpowiedzi na poszczególne pytania. Natomiast brak jest informacji w Internecie o wnioskach i podjętych działaniach, chociaż na spotkaniach w czasie wizytacji z interesariuszami, o takich działaniach ZO został powiadomiony. Również coroczne sprawozdania poszczególnych zespołów nie są wywieszane lub chociaż omawiane na stronie www Wydziału. ZO pozytywnie ocenia uwzględnianie w tychże sprawozdaniach wyników działań procedur WSZJK, a także działań nieformalnych wynikających z tradycji akademickiej. Natomiast rekomenduje, by również zamieszczać na stronie www Wydziału także wnioski wynikające z badań ankietowych, a także wyniki działań naprawczych (tego typu materiały są zamieszczane w corocznych raportach organów WSZJK, które przedstawiono ZO), jak również coroczne sprawozdania poszczególnych zespołów lub ich omówienia. ZO również pozytywnie ocenia analizowanie jakości kształcenia w czasie, co się przejawia porównywaniem otrzymywanych wyników przez WZdsJK, UZdsJK oraz ZdsEWSZJK w czasie. Świadczą o tym dokumenty przedstawione w czasie wizytacji (np. *Raport ewaluacyjny* za rok 2012/13 ZdsEWSZJK). Szczególnie ZO pozytywnie ocenia dokonywanie sprawozdań realizacji działań naprawczych (ZO przedstawiono taki raport za rok 2013/14).

j) publiczny dostęp do aktualnych i obiektywnie przedstawionych informacji o programach studiów, zakładanych efektach kształcenia, organizacji i procedurach toku studiów,

W określeniu WSZJK nadzór nad dostępnością i kompletnością informacji związanych z efektami kształcenia (np. program kształcenia, plan studiów) został przypisany RP danego kierunku. Na studiach doktoranckich i podyplomowych ich kierownicy są odpowiedzialni za

udostępnianie publiczne informacji związanych z tymi studiami. Dane powyższe są umieszczone na stronie internetowej Wydziału oraz na stronach USOSweb, tam też są umieszczane informacje na temat osiągniętych wyników kształcenia przez danego studenta (obecnie wprowadzony został nowy system – BAZUS). Przy wdrażaniu systemu BAZUS nastąpiły pewne komplikacje. W Uczelni i na Wydziale rozpoczęto działania naprawcze, które jeszcze nie dały całkowitego pozbycia się problemów. ZO rekomenduje zorganizowanie spotkań ze studentami, w czasie których wyjaśniono by potrzebę wdrożenia nowego systemu (studenci pozytywnie wypowiadali się o poprzednim systemie – USOS).

Studenci i doktoranci pozytywnie ocenili informacje *wywieszone* na stronie WWW.

Podkreślić należy, że w WSZJK brak jest określonych procedur dotyczących udostępniania informacji bieżących o programie, efektach kształcenia itp. poza informacją podaną wyżej. ZO rekomenduje, by dołączyć do WSZJK obszar związany z publicznym udostępnianiem informacji aktualnych i obiektywnych. Natomiast pozytywnie ocenia stan zastany dotyczący tego obszaru.

Przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym, szczególnie powstawaniu plagiatów, poświęcono procedurę *Weryfikacja oryginalności prac dyplomowych i doktorskich.* Pozytywny wynik kontroli antyplagiatowej jest warunkiem niezbędnym do dopuszczenia kandydata do egzaminu dyplomowego, czy też do dalszych procedur w przewodzie doktorskim. Procedura wymaga, by powyższe prace były składane także w wersji cyfrowej i były poddane analizie programu antyplagiatowego w ciągu 48 godzin. Określono maksymalne współczynniki podobieństwa. Jeżeli wynik oceny pracy nie spełnia przyjętych warunków, to praca wraz z rozszerzonym protokołem oceny jest zwracana promotorowi, który przygotowuje opinię na temat tej oryginalności pracy w terminie do 2 tygodni. Jeżeli ta opinia jest pozytywna, to dopuszcza się autora pracy do egzaminu dyplomowego lub do dalszych procedur w przewodzie doktorskim. W przypadku opinii negatywnej, ale przy braku zarzutu popełnienia plagiatu, autor po konsultacji z promotorem poprawia pracę i po poprawieniu procedura antyplagiatowa rozpoczyna się od nowa. Natomiast w przypadku postawienia przez promotora zarzutu popełnienia plagiatu informacja ta jest przekazywana do Rektora, który w terminie 14 dni wszczyna postępowanie dyscyplinarne.

W wizytowanej Jednostce działa system rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych dla studentów, doktorantów i słuchaczy. Mogą oni wykorzystać dwie drogi działania: zgłaszają problem do Samorządu Wydziałowego lub bezpośrednio do opiekuna roku, prodziekana ds. studenckich, kierownika SD lub studium podyplomowego. Poza tym tematowi zapobiegania zjawiskom nieprawidłowym poświęcona jest część corocznego raportu samooceny przygotowanego przez WZdsJK dla każdego kierunku studiów. Raport ten jest przedstawiany na posiedzeniu Rady Wydziału i przesyłany Przewodniczącemu UZdsJK. Jak wynika z przedstawionych raportów na Wydziale nie zaobserwowano zjawisk nieprawidłowych. System ten należy ocenić pozytywnie. Opinia tych interesariuszy wewnętrznych o jego funkcjonowaniu jest zdecydowanie pozytywna.

ZO ocenia pozytywnie działanie WSZJK oraz stosowane narzędzia spoza tego systemu w przeciwdziałaniu zjawisk patologicznych i konfliktowych.

3) jednostka dokonuje systematycznej oceny efektywności wewnętrznego systemu zapewniania jakości, a jej wyniki wykorzystuje do doskonalenia polityki zapewniania jakości i budowy kultury jakości kształcenia.

UZdsJK jest odpowiedzialny m.in. za przedstawianie senatowi corocznych sprawozdań z efektów funkcjonowania i doskonalenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na poszczególnych wydziałach w formie zbiorczego raportu samooceny oraz raportu naprawczego dotyczących doskonalenia tego systemu na wydziałach i kierunkach studiów/studiach doktoranckich/studiach podyplomowych. Raport ten powstaje na podstawie raportu ewaluacyjnego przygotowanego przez ZdsEWSZJK opracowanego z raportów samooceny wydziałów z działań podjętych w celu m.in. doskonalenia WSZJK przygotowywanych przez WZdsJK (dotyczą kierunków kształcenia na poziomie I i II stopnia) oraz przez kierowników studiów doktoranckich oraz podyplomowych (dotyczą tychże studiów) po przyjęciu ich przez Rady Wydziałów. ZdsEWSZJK jest odpowiedzialny za m.in. ewaluację Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w jednostkach organizacyjnych Uniwersytetu oraz zaproponowanie zmian, które powinny być podjęte przez UZdsJK (o czym jest mowa wyżej) oraz przez WZdsJK w celu doskonalenia WSZJK na Uczelni i wydziałach, odpowiednio. Poza tym z wnioskami dotyczącymi zmian WSZJK bezpośrednio do UZdsJK lub do WZdsJK mogą zwracać się wszyscy interesariusze. UZdsJK w swoim raporcie proponuje ewentualne zmiany w systemie i przedstawia je na grudniowym posiedzeniu Senatu. W ten sposób powyższe zmiany są tematem konsultacji z przedstawicielami wszystkich interesariuszy.

Tego typu działania doprowadziły do kolejnych zmian WSZJK poprawiających jego skuteczność. Świadczą o tym zmiany w Księdze Jakości (obecnie obowiązująca jest drugą z kolei z nowymi wzorcami ankiet, dokumentów, procedur), a także bieżące dyskusje na temat przyszłych zmian, np. na poziomie Uczelni trwają prace nad wprowadzeniem badań fokusowych wśród nauczycieli akademickich i studentów dotyczących efektów kształcenia i ich weryfikacji. Ponadto należy podkreślić, że w przedstawionych materiałach WZdsJK jest zapowiedź wniosku o objęciu badaniami ankietowymi wszystkich zajęć na wszystkich rodzajach kształcenia prowadzonych przez Wydział.

ZO ocenia pozytywnie działania poprawiające skuteczność działania WSZJK na poziomie Uczelni i Wydziału. ZO stwierdza, że te działania są prowadzone regularnie.

Uczelnia i Wydział wyciągnęły wnioski z wyników oceny jakości kształcenia dokonanej przez PKA i po wprowadzeniu odpowiednich działań poprawiających skuteczność WSZJK wyeliminowały wówczas zauważone sytuacje krytyczne, np. sprawa jakości prac inżynierskich poprzez wprowadzenie do systemu przeglądu wylosowanych z każdego kierunku prac dyplomowych oraz ich recenzji. Natomiast po wyjeździe ZO Wydział rozpoczął działania naprawcze dotyczące studiów doktoranckich (zob. część trzecią niniejszego raportu).

<u>Załącznik nr 4</u> Funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

Ocena końcowa 2 *kryterium ogólnego* *<u>w pełni</u>*
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

1) **Struktura WSZJK jest przejrzysta, podział kompetencji i odpowiedzialności jest przypisany jednoznacznie do wyszczególnionych elementów systemu, co pozwala na jego efektywne działanie w obszarze zarządzania jakością. ZO stwierdza, że prawie wszyscy interesariusze biorą udział w działaniach na rzecz zapewnienia jakości kształcenia i w związku z tym ZO proponuje zwiększyć kontakty z Konwentem UPT, uzupełnić składy dwóch RP interesariuszami zewnętrznymi oraz uaktywnić słuchaczy studiów podyplomowych w działaniu WSZJK.**

2) **WSZJK obejmuje swoim działanie wszystkie rodzaje prowadzonych studiów oraz zakres jego działania jest szeroki. Stosowane procedury i działania mniej sformalizowane dotyczą wszystkich ważniejszych czynników wpływających na zapewnienie jakości kształcenia. ZO zaleca objęcie działaniem procedury *Ewaluacja zajęć dydaktycznych* nie wybranych zajęć, a wszystkich (taki wniosek planuje zgłosić WZdsJK) oraz rozpoczęcie ankietyzowania przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych (co na poziomie Uczelni jest wdrażane). Pozytywnie należy ocenić działania WSZJK podejmowane w celu zapobiegania i eliminacji zjawisk patologicznych.**

3) **WSZJK ma wbudowany system samooceny i autonaprawy, którego działanie i jej skuteczność ZO ocenia pozytywnie. Ponadto system działa też na zgłaszane uwagi krytyczne w czasie poprzednich, jak i obecnej, wizytacji PKA rozpoczynając odpowiednie i eliminujące przedstawione uwagi krytyczne działania naprawcze.**

3. Spójność stosowanego w jednostce opisu celów i efektów kształcenia na oferowanych studiach doktoranckich i podyplomowych oraz sprawność i wiarygodność systemu weryfikującego i potwierdzającego ich osiągnięcie.

1) Jednostka w wyniku kształcenia na studiach doktoranckich, zapewnia uzyskanie efektów kształcenia właściwych dla obszaru badawczego, którego dotyczą oraz umożliwia uzyskanie stopnia naukowego doktora,

Rada Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii UTP ma pełne uprawnienia do nadawania stopnia doktora i doktora habilitowanego nauk rolniczych w dyscyplinie agronomia oraz doktora w dyscyplinie ochrona i kształtowanie środowiska. W związku z wymienionymi wyżej uprawnieniami Wydział prowadzi studia doktoranckie w dyscyplinach „agronomia" oraz „ochrona i kształtowanie środowiska", które umożliwiają uzyskanie stopnia naukowego w dziedzinie nauk rolniczych

Studia doktoranckie na Wydziale realizowane są obecnie wyłącznie w trybie stacjonarnym i trwają cztery lata. Studia te zostały utworzone w 2001 roku na podstawie Zarządzenia Rektora ATR **nr 27/2000/2001** z dnia 25 czerwca 2001 roku w sprawie: **utworzenia i prowadzenia kształcenia na dziennych studiach doktoranckich na Wydziale Rolniczym.**

Organizację i realizację studiów III stopnia (doktoranckich) w Uczelni regulują przepisy, które zostały zamieszczone w załączniku 1a.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich w uczelniach i jednostkach naukowych (Dz. U. nr 96 poz. 1169) i zmianami do tego rozporządzenia wprowadzonymi Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 lipca 2013 **(Dz.U. z dnia 26 lipca 2013 poz. 841)** Wydział określił efekty kształcenia i opracował nowy plan i program studiów doktoranckich, które wprowadził na podstawie uchwały Senatu Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy z dnia 22 lutego 2012 roku (**Uchwała nr 3/345)** w sprawie: **wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych do tworzenia nowych i weryfikacji istniejących programów studiów III stopnia (doktoranckich).**

Plan studiów był opiniowany przez doktorantów i w ich opinii obejmuje wystarczającą ilość zajęć. W planie studiów przewidziano łącznie 1500 godzin (60 pkt. ECTS), w tym 140 godzin praktyki dydaktycznej oraz 772 godzin zajęć zorganizowanych przygotowujących do pracy dydaktycznej (51,5%). Plan studiów obowiązujący od roku akademickiego 2012/2013 obejmuje 14 przedmiotów oraz praktykę pedagogiczną. Tymi przedmiotami są: ekonomia (łączny nakład pracy 48 godz./w tym zajęć dydaktycznych 28 godz.); etyka w nauce i nauczaniu (18/12); filozofia (48/28); informatyka w badaniach naukowych (67/42); język obcy (192/112); ogólna metodologia badań naukowych (68/28); metody badań w naukach rolniczych (87/42); wykłady monograficzne (157/128); seminarium doktorskie (283/208); studialne, terenowe i laboratoryjne prace badawcze (230/0); psychologia (62/42); pedagogika (38/28); dydaktyka z metodyką nauczania (38/28); kultura żywego słowa z elementami retoryki (24/16); praktyka pedagogiczna (140/30). Program studiów jest bardzo obszerny, na pewno daje możliwości dobrego przygotowania uczestników studiów doktoranckich do pracy o charakterze badawczym i badawczo-rozwojowym, zapewnia także zdobycie wymaganych umiejętności dotyczących metodyki i metodologii badań. Przedmioty dotyczące metodologii i metod badawczych stosowanych szczególnie w badaniach rolniczych oraz kształcenia w zakresie prac terenowych i laboratoryjnych są bardzo dobrze zaplanowane i dobrze realizowane, co potwierdzili doktoranci na spotkaniu z uczestnikami studiów doktoranckich. Dodatkowo pod kątem metodologicznym przygotowują doktorantów opiekunowie naukowi/promotorzy. Uczestnicy studiów trzeciego stopnia podczas rozmowy z Zespołem Oceniającym stwierdzili, iż są dobrze przygotowywani metodologicznie do prowadzenia badań naukowych oraz podkreślili iż na zagadnienia z zakresu metodyki i metodologii prowadzenia badań naukowych Wydział kładzie szczególny nacisk.

Do pracy o charakterze badawczym przygotowują przede wszystkim opiekunowie naukowi/promotorzy, podczas seminariów doktoranckich, częściowo przedmiot *Informatyka w badaniach naukowych* oraz studialne, terenowe i laboratoryjne prace badawcze. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym doktoranci podkreślali praktyczne doświadczenie i wiedzę, którą nabywają podczas prac w ramach zespołów badawczych. Uczestnicy studiów trzeciego stopnia podczas rozmowy z Zespołem Oceniającym stwierdzili, iż są wystarczająco przygotowywani do pracy o charakterze badawczym.

Program studiów zapewnia również uzyskanie efektów w zakresie kompetencji społecznych przez doktorantów na obu studiach doktoranckich (agronomia oraz ochrona i kształtowanie środowiska), a uczestnicy studiów doktoranckich wysoko oceniają zwłaszcza seminaria i wykłady monograficzne, na których mogą wykazać się umiejętnościami i kompetencjami przydatnymi w późniejszej pracy naukowej i dydaktycznej (dotyczy to również przedmiotów humanistycznych takich jak filozofia, psychologia etyka). Program studiów trzeciego stopnia realizuje zagadnienia mające na celu kształtowanie kompetencji społecznych również poprzez kształcenie języków obcych – obowiązkowo 112 godzin (przez pierwsze 4 semestry studiów po 28 godzin). Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym uczestnicy studiów trzeciego stopnia stwierdzili, iż wymiar godzinowy zajęć z języka obcego jest niewystarczający. Doktoranci pragnęliby mieć możliwość dokształcania się z języków obcych przez cały czas trwania studiów, gdyż są ich zdaniem niezmiernie ważnym elementem wykształcenia oraz przepustką do nowoczesnych badań naukowych. Podkreślili, iż lektoraty uczą języka specjalistycznego, z czego są zadowoleni, jednakże nie przygotowują do egzaminu doktorskiego, którego wymagania są dużo wyższe niż wiedza przekazywana na zajęciach.

Wadą realizowanych aktualnie planów nauczania na studiach doktoranckich jest nadmierne według opinii Zespołu Oceniającego, obciążenie studentów zajęciami obowiązkowymi, co nie tylko utrudnia realizowanie prac doktorskich i aplikowanie o granty i projekty badawcze, ale także jest niezgodne z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 lipca 2013 , poz.841, które w § 4. pkt. 1 przewiduje, że łączny wymiar zajęć obowiązkowych, fakultatywnych i praktyk zawodowych objętych programem studiów doktoranckich odpowiada od 30 do 45 punktom ECTS czyli od 750 do 1125 godzin (zakładając 25 godzin koniecznych do uzyskania 1 ECTS). **Mankamentem złożonych planów jest także fakt, że plany te są identyczne zarówno pod względem godzin jak i treści merytorycznych dla obu studiów realizowanych co prawda w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych i dziedzinie nauk rolniczych, ale w dwóch odrębnych dyscyplinach naukowych: agronomia oraz ochrona i kształtowanie środowiska.** Zróżnicowanie obu planów jest tym bardziej konieczne, że Jednostka przewiduje co prawda bardzo podobne, ale różniące się efekty kształcenia dla obu wymienionych dyscyplin (różnice w efektach wiedzy A_W05 i OiKS_W05, dodatkowy efekt z zakresu umiejętności OiKS_U07 uwzględniony w efektach dla dyscypliny „ochrona i kształtowanie środowiska". **Przedstawione Zespołowi Oceniającemu plany studiów nie pokazują również wyraźnego wyodrębnienia przedmiotów (lub modułów) kierunkowych, obowiązkowych i fakultatywnych.** Program studiów nie oferuje żadnych zajęć fakultatywnych – uczestnicy studiów trzeciego stopnia nie mają możliwości indywidualizacji studiów poprzez wybór przedmiotów. Potwierdzili to podczas spotkania z Zespołem Oceniającym i stwierdzili, iż zapewnienie im wyboru takich zajęć byłby bardzo pożądany. **Niewydzielenie przedmiotów fakultatywnych jest niezgodne z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 lipca 2013 (Dz.U. z dnia 26 lipca 2013 poz. 841, §1, pkt.2 pkt. 3 i pkt. 4) i wymaga pilnej poprawy**.

Zatem należy stwierdzić, że Jednostka nie dostosowała programu studiów i punktacji ECTS do Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 lipca 2013 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich w uczelniach i jednostkach naukowych. Na szczeblu Uczelni wskazane przepisy zostały wprowadzone (Zarządzenie nr Z.48.2013.2014 Rektora UTP z dnia 6 maja 2014 roku *w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych do tworzenia nowych i weryfikacji istniejących programów studiów III stopnia*), Wydział jednakże nie implementował wymienionych wytycznych. Zalecenia ZO przekazane władzom Wydziału i Uczelni w trakcie wizytacji zostały wykonane w ramach działań naprawczych. Rada Wydziału w dniu 7 listopada 2014 przyjęła dwie uchwały (Uchwała nr 12 i nr 13 Rady Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii UTP w Bydgoszczy), które zatwierdzają wskazywane zmiany i dostosowują program studiów i efekty kształcenia na studiach doktoranckich do wspomnianych wyżej przepisów zawartych w **Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 lipca 2013.**

Pomimo wykazanych wyżej nieprawidłowości należy stwierdzić, że realizowany program studiów doktoranckich zapewnia zgodność efektów kształcenia z obszarem badawczym, stwarza możliwości zdobycia wiedzy z zakresu ochrony i kształtowania środowiska lub agronomii. Zakładane efekty kształcenia obejmują efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji i zostały określone prawidłowo. Przewidziane w planie i programie studiów moduły i przedmioty zapewniają możliwość osiągnięcia zakładanych efektów. Treści przedmiotów realizowanych w programie studiów doktoranckich zapewniają uzyskanie zaawansowanej wiedzy w zakresie dyscyplin, w których te studia są prowadzone, a

także umiejętności i kompetencji do pracy naukowo-dydaktycznej. Realizowane studia doktorskie umożliwiają także nabycie umiejętności dotyczących metodyki i metodologii prowadzenia badań naukowych oraz kompetencji społecznych odnoszących się do działalności naukowo-badawczej i społecznej roli uczonego. Doktoranci mają możliwość uczestniczenia w realizacji wielu grantów badawczych, zarówno finansowanych przez NCN i NCBR jak i z innych źródeł. Doktoranci podczas spotkania i w ankietach oceny studiów doktoranckich wyrażali pozytywne opinie o programie i sposobie realizacji studiów doktoranckich, natomiast mieli zastrzeżenia do zakresu i poziomu nauczania języka obcego i wskazywali na potrzebę prowadzenia niektórych zajęć w języku angielskim.

Nowe programy studiów doktoranckich zatwierdzone na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 7 listopada 2014 świadczą o bardzo szybkiej reakcji Wydziału na zalecenia Zespołu Oceniającego PKA. Przede wszystkim zróżnicowano programy studiów dla obu dyscyplin agronomii oraz ochrony i kształtowania środowiska. Przy zachowaniu identycznego wymiaru godzin i ECTS oraz treści programowych dla przedmiotów ogólnych i pedagogicznych zróżnicowano przedmioty występujące w grupie przedmiotów podstawowych i kierunkowych.

Ogólny wymiar godzin na studiach doktoranckich został zmniejszony z 1500 godzin do 770 a liczba punktów ECTS wynosi obecnie dla obu dyscyplin 43, jest więc spełniony warunek zawarty w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 lipca 2013 , poz.841, które w § 4. pkt. 1 przewiduje, że łączny wymiar zajęć obowiązkowych, fakultatywnych i praktyk zawodowych objętych programem studiów doktoranckich odpowiada od 30 do 45 punktom ECTS czyli od 750 do 1125 godzin**. Dokonano również istotnej korekty w przedmiotach do wyboru (fakultatywnych), które wprowadzono zarówno w grupie przedmiotów podstawowych** (np. możliwość wyboru między przedmiotem informatyka w badaniach naukowych a przedmiotem analiza instrumentalna)**, w przedmiotach pedagogicznych** wprowadzając przedmioty fakultatywne rozwijające umiejętności zawodowe przygotowujące do pracy badawczej (7 ECTS) **jak i w przedmiotach fakultatywnych przygotowujących do pracy nauczycielskiej (5 ECTS)** Podjęto również decyzję o zwiększeniu godzin z języka obcego, ale jak wynika z załączonych protokołów RW będzie to możliwe dopiero od nowego roku akademickiego

Doktoranci mają możliwość i są motywowani do publikowania wyników swoich badań w czasopismach uczelnianych i innych punktowanych czasopismach naukowych, również zagranicznych. Wspierani są w tym zakresie poprzez swoje Katedry, tak merytorycznie, jak i finansowo. Działania Wydziału w zakresie ułatwienia przygotowania publikacji naukowej zostały ocenione przez uczestników studiów trzeciego stopnia pozytywnie. Jednak Zespół Oceniający zwraca uwagę na fakt, że spośród 45 publikacji doktorantów jedynie 6 prac ukazała się w czasopismach z IF, co biorąc pod uwagę ogólną liczbę doktorantów (około 40 osób) nie jest to liczbą zbyt dużą. Studia doktoranckie aby uzyskały większy stopień internacjonalizacji, wymagane jest po pierwsze prowadzenie badań w oparciu o bazę doświadczeń publikowanych w międzynarodowych czasopismach pokazujących trendy i rozwój naukowy danej dziedziny. Z drugiej strony internacjonalizacja wymaga publikacji własnych wyników w tego rodzaju czasopismach, oraz utrzymywania bezpośrednich kontaktów z naukowcami pracującymi w podobnych tematach w różnych krajach świata. W zakresie internacjonalizacji kształcenia na studiach doktoranckich władze Wydziału powinny podjąć większe starania.

Wydział posiada odpowiednią kadrę pracowników naukowo-dydaktycznych do prowadzenia zajęć na studiach doktoranckich i promowania doktorantów. Na studiach z

dyscypliny ochrona i kształtowanie środowiska zajęcia prowadzi 36 osób, w tym 17 z tytułem naukowym profesora, 13 ze stopniem doktora habilitowanego i 4 ze stopniem doktora, które reprezentują dyscypliny: agronomia (25 osób), ochrona kształtowanie środowiska (1 osoba), zootechnika (1), ogrodnictwo (1), biotechnologia (1), obszar nauk humanistycznych (6 osób), ekonomia (1 osoba). Ta sama kadra prowadzi również zajęcia na studiach z dyscypliny agronomia. Kadra jest starannie dobrana, należy podkreślić, że zdecydowana większość zajęć prowadzona jest przez profesorów i doktorów habilitowanych, co gwarantuje wysoki poziom merytoryczny i dydaktyczny prowadzonych zajęć. Największy udział w kadrze mają przedstawiciele dziedziny nauk rolniczych, a zwłaszcza reprezentujący dyscyplinę agronomia, jest to zgodne z zakładanymi efektami.

Wizytowana jednostka dysponuje szeroką i dobrze wyposażoną bazą naukową oraz infrastrukturą dydaktyczną umożliwiającą realizację badań i kształcenie doktorantów w dyscyplinach agronomia oraz ochrona i kształtowanie środowiska, w których nadawane są stopnie naukowe. Wydział posiada dużą i wystarczającą bazę dydaktyczną oraz badawczą do prowadzenia studiów doktoranckich. Programowe zajęcia dydaktyczne tych studiów są realizowane głównie w 4 salach dydaktycznych Katedry Podstaw Produkcji Roślinnej i Doświadczalnictwa. Są to sale: wykładowo – ćwiczeniowa (50 miejsc), ćwiczeń audytoryjnych (30 miejsc), seminaryjna (16 miejsc), pracownia komputerowa (16 miejsc). Wyposażenie tych pomieszczeń jest odpowiednie do rodzaju realizowanych w nich zajęć Szczególnie cennym elementem infrastruktury naukowo-dydaktycznej Wydziału jest baza w postaci szklarni i fitotronów przydatna szczególnie do badań w zakresie genetyki, hodowli i fizjologii roślin, ale także w badaniach z zakresu ochrony i kształtowania środowiska. Pracownicy Wydziału i doktoranci mają swobodny dostęp do aparatury znajdującej się na Wydziale, ale także w innych jednostkach uczelni, podkreślają też dobry dostęp do zasobów informatycznych i bibliotecznych.

Studia doktoranckie na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii UTP w Bydgoszczy nie mają charakteru masowego, a prowadzone są głównie dla wykształcenia kadry na potrzeby rozwoju Wydziału, a zwłaszcza kierunku rolnictwo. Na studiach doktoranckich kształci się obecnie 42 uczestników studiów, obserwuje się wyraźny wzrost zainteresowania studiami stacjonarnymi, w bieżącym roku jest 21 doktorantów, natomiast zawieszono rekrutacje na niestacjonarne studia doktoranckie, które jeszcze niedawno cieszyły się sporym zainteresowaniem. Niestety z przedstawionych dokumentów nie można się zorientować ilu uczestników studiów stacjonarnych jest obecnie na studiach w dyscyplinie agronomia, a ilu w dyscyplinie ochrona i kształtowanie środowiska. Zauważa się stosunkowo małą efektywność studiów doktoranckich (około 30%) ponieważ duża liczba doktorantów rezygnuje ze studiów z powodu podjęcia stałej pracy zawodowej lub sytuacji rodzinnej (14 osób skreślonych ze studiów doktorskich niestacjonarnych w ostatniej edycji). Większość doktorantów przystępuje do obrony pracy doktorskiej w ciągu roku po ukończeniu studiów, ale zdarza się również przedłużanie studiów o kolejny rok lub dwa. Jest to często spowodowane koniecznością przedłużania badań (w tym realizacji grantów), ale wynika także z przyczyn osobistych i zawodowych. Doktoranci pozytywnie oceniają możliwości pracy naukowej w zespołach badawczych i udziału w projektach badawczych w kraju i zagranicą ale przyznają, że z różnych względów (rodzinnych, językowych, finansowych) stosunkowo rzadko korzystają z możliwości starania się o projekty międzynarodowe i z wyjazdów zagranicznych. Z udostępnionych w trakcie wizytacji dokumentów wynika, ze w latach 2011-2014 doktoranci odbyli 7 staży długoterminowych (od 3 do 9 miesięcy) w naukowych ośrodkach zagranicznych w Szwajcarii, Hiszpanii, Norwegii, Czechach, Wielkiej Brytanii, a ostatnio także

w Kanadzie. Oprócz tego uczestniczyli w kilkunastu stażach naukowych w ośrodkach krajowych, brali udział w wielu konferencjach krajowych i zagranicznych (38 konferencji w ostatnich trzech latach) a wymiernym efektem tej krajowej i międzynarodowej aktywności uczestników studiów doktoranckich jest współautorstwo lub autorstwo 45 publikacji naukowych, co świadczy o dużej skuteczności działań podejmowanych przez jednostkę w celu ułatwiania doktorantom przygotowania i publikowania prac naukowych związanych z realizowaną w ramach prac doktorskich problematyka naukową.

2) jednostka zapewnia efekty kształcenia na studiach podyplomowych zgodne z wymaganiami organizacji zawodowych i pracodawców oraz umożliwiające nabycie uprawnień do wykonywania zawodu lub nowych umiejętności niezbędnych na rynku pracy,

Na Wydziale prowadzone są studia podyplomowe z zakresu kierunku rolnictwo pt „Diagnozowanie stanu upraw rolnych" (7 edycja). Program tych studiów został zatwierdzony przez Senat UTP (Uchwała 2/310 z dnia 22 października 2008). W bieżącym roku prowadzone są po raz pierwszy nowe studia uruchomione od 1.10.2014 pt. „Zarządzanie siedliskami przyrodniczych obszarów wiejskich". Programy obu studiów znajdują się na stronie internetowej Wydziału. Studia pt. „Diagnozowanie stanu upraw rolnych" trwają dwa semestry, obejmują 180 godzin zorganizowanych zajęć dydaktycznych (wykładów, seminariów, zajęć terenowych) i uwzględniają wymagania związane z nabyciem uprawnień zawodowych. Efekty na tych studiach zostały przyjęte uchwałą nr 4/351 Senatu UTP z dnia 22 lutego 2012. Studia pt. „Zarządzanie siedliskami przyrodniczych obszarów wiejskich" prowadzone są od kwietnia br, ich program obejmuje 13 przedmiotów ściśle dobranych do zakresu i problematyki studiów, obejmuje 246 godzin zajęć obowiązkowych (w tym 114 godzin wykładów, 64 godzin ćwiczeń projektowych, 60 godzin ćwiczeń terenowych i 8 godzin ćwiczeń laboratoryjnych). Program ten w pełni umożliwia uzyskanie przez słuchaczy wszystkich zakładanych efektów kształcenia, a godne podkreślenia jest zwrócenie szczególnej uwagi na ćwiczenie terenowe i projektowe. Warunki organizowania i realizacji studiów podyplomowych w uczelni reguluje Regulamin studiów podyplomowych w Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym im Jana i Jędrzeja Śniadeckich wprowadzony Uchwałą Senatu UTP nr 4/345 z dnia 22 lutego 2012 r.

Studia podyplomowe „Diagnozowanie stanu upraw rolnych" trwają nieprzerwanie od 2008 r., ukończyło je już około 300 osób. Świadectwo ukończenia studiów podyplomowych jest dokumentem potwierdzającym posiadanie kwalifikacji zawodowych przydatnych do prowadzenia działalności rolniczej, uprawnia więc do nabycia, przejęcia gospodarstwa rolnego lub ubiegania się o pomoc finansową w ramach działania objętego PROW na lata 2007-2013. Program studiów spełnia minimum określone w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19.06.2007 (Dz. U. Nr 109, poz.750) z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej „renty strukturalne". Powstał w wyniku przeprowadzonych konsultacji ustnych oraz internetowych z agencjami ubezpieczeniowymi. Zajęcia obejmują wykłady, ćwiczenia audytoryjne i terenowe w zakresie występowania strat powstałych w związku z gwałtownymi zmianami pogodowymi oraz żerowaniem zwierzyny dziko żyjącej. Zarówno zmiany pogodowe jak i szkody łowieckie aktualnie ściśle wpisują się w bieżącą problematykę obszarów rolnych. Uzyskana wiedza oraz umiejętności pozwalają na uzyskanie przez absolwentów kwalifikacji niezbędnych pracownikom towarzystw ubezpieczeniowych, jednostek administracji ds. rolnictwa,

administracji Lasów Państwowych czy kół łowieckich, wypłacających odszkodowania za powstałe zniszczenia. Zatem studia te przygotowują absolwentów do prowadzenia gospodarstwa rolnego oraz mogą pomóc w uzyskaniu uprawnień rzeczoznawcy ds. szacowania i wyceny szkód w uprawach rolnych. Program i plan tych studiów zapewnia pełną realizację zakładanych efektów kształcenia. Słuchacze studiów pozytywnie oceniają program studiów, szczególnie podkreślają dużą liczbę praktycznych zajęć terenowych pozwalających na zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji zgodnie z przyjętymi efektami kształcenia.

Studia pt."Zarządzanie siedliskami przyrodniczych obszarów wiejskich" uruchomione od 1.04.2014 są zupełnie nową ofertą kształcenia. Przygotowują do sporządzania operatów wpływu planowanych inwestycji na stan środowiska naturalnego. Jest to zagadnienie istotne szczególnie dla samorządów lokalnych wykonujących inwestycje infrastrukturalne. Wiele błędów powstałych w trakcie sporządzania dokumentacji spowalniających wykonawstwo jest impulsem do kształcenia kadr w tym zakresie, szczególnie gdy zwiąże się to z perspektywą unijną w zakresie inwestycji na lata 2014-2020. Na uwagę zasługuje fakt różnorodnego prowadzenia zajęć ze szczególnym zwróceniem na umiejętności pracy w terenie. Mają wyraźnie określone efekty kształcenia opublikowane na stronie internetowej, kończą się uzyskaniem świadectwa, które stanowi podstawę rekomendacji na „Eksperta botanika" i „Eksperta ornitologa" zgodnie z wymaganiami zawartymi w programie rolno środowiskowym i Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 lutego 2009 w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznania pomocy finansowej w ramach działania „program rolnośrodowiskowy' (Dz.U. Nr 33 poz. 262). Do prowadzenia części ćwiczeń zaproszono wykładowców z otoczenia wydziału wprowadzając tym samym praktyków z wiedzą przemysłową. Zespół Oceniający w trakcie wizytacji odbył rozmowy z opiekunami studiów oraz ze słuchaczami prowadzonych zajęć. Słuchacze studiów (pierwsza edycja) bardzo pozytywnie oceniają program, kwalifikacje i zaangażowanie kadry nauczającej, organizację studiów, a zwłaszcza zajęcia terenowe pozwalające na opanowanie wiedzy i umiejętności rozpoznawania gatunków roślin i zwierząt oraz oceny środowiska przyrodniczego.

Wydział Rolnictwa i Biotechnologii posiada wystarczającą bazę dydaktyczną dla potrzeb studiów podyplomowych (sala multimedialna, sale komputerowe, sale seminaryjne), odpowiednio wyposażone (ekrany mobilne, rzutniki multimedialne, komputery, rzutnik pisma). Przy realizacji zajęć wykorzystywana jest też baza Stacji Badawczej w Mochełku, w Ogrodzie Botanicznym w Bydgoszczy i Myślęcinku oraz plantacje i pola produkcyjne należące do rolników indywidualnych współpracujących z uczelnią.

Kadra dydaktyczna prowadząca zajęcia na studiach podyplomowych jest dobrana bardzo starannie, a wysokie kwalifikacje nauczycieli pozwalają na pełną realizację zakładanych efektów kształcenia i programu studiów, Na studiach podyplomowych „diagnostyka stanu upraw rolnych" zajęcia prowadzi 15 osób, wszyscy reprezentują obszar nauk rolniczych, dziedzinę agronomia, są to specjaliści z produkcji roślinnej, mają też duże doświadczenie praktyczne w diagnozowaniu stanu upraw i szacowaniu szkód w uprawach powodowanych przez choroby, szkodniki i niekorzystne warunki środowiskowe. Wśród kadry dydaktycznej jest 4 profesorów, 2 doktorów habilitowanych, 7 osób posiadających stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk rolniczych (dyscyplina agronomia). Należy podkreślić wykorzystanie w prowadzeniu zajęć specjalistów zatrudnionych poza uczelnią w jednostkach, które są partnerami zewnętrznymi uczelni (Zespół Szkół Ogrodniczych w Bydgoszczy, Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie). Specjaliści prowadzą wybrane zajęcia praktyczne.

Oprócz prowadzenia studiów podyplomowych ZO sugeruje szersze, również ponadregionalne konsultacje z otoczeniem społeczno – gospodarczym, które diagnozuje budzące się potrzeby w obszarach prowadzonego przez Wydział kształcenia. Nawiązanie tego typu kontaktów umożliwi uruchomienie szeroko ujętej krótkiej ścieżki kształcenia, np. w postaci kursów, którymi szczególnie ostatnio interesuje się otoczenie przemysłowe.

Na podstawie analizy dokumentacji prowadzonych studiów podyplomowych oraz wewnętrznych przepisów prawnych należy stwierdzić, że jednostka zapewnia efekty kształcenia na studiach podyplomowych zgodne z wymaganiami organizacji zawodowych i pracodawców, umożliwia nabycie uprawnień do wykonywania zawodu oraz zdobycie nowych umiejętności niezbędnych na rynku pracy. **Liczba zajęć i godzin dydaktycznych w odniesieniu do dwóch analizowanych kierunków studiów podyplomowych odpowiada obowiązującym przepisom. Program i plan studiów umożliwia realizację celów kształcenia w założonym czasie trwania studiów. Realizowane efekty kształcenia na studiach podyplomowych są także zgodne z profilem kształcenia na studiach I i II stopnia realizowanych na Wydziale**. Dokumentacja studiów podyplomowych prowadzona jest w sposób prawidłowy, dotyczy to również warunków i trybu dyplomowania na tych studiach.

3) wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania efektów kształcenia,

Zarówno prowadzone na Wydziale studia doktorskie jak i studia podyplomowe są ofertą skierowaną do otoczenia społeczno-gospodarczego i nastawioną na potrzeby regionu. Interesariuszami będącymi odbiorcami absolwentów studiów podyplomowych są zakłady ubezpieczeniowe zawierające Umowy obowiązkowego ubezpieczenia upraw i zwierząt z dopłatą budżetu - PZU S.A., Towarzystw Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW", Concordia Polska Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych w Poznaniu oraz jednostki administracji państwowej ds. rolnictwa wszystkich szczebli w tym MRiRW oraz Izby Rolnicze, Administracja Lasów Państwowych, przedsiębiorcy prowadzący gospodarstwa rolne oraz ich właściciele, przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją i dystrybucją środków do produkcji rolnej i inne. Lista interesariuszy zewnętrznych jest więc długa, a przedstawiciele pracodawców licznie obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA potwierdzali bardzo intensywną współpracę z Wydziałem Rolnictwa i Biotechnologii UTP w Bydgoszczy. Przedstawiciele interesariusze zewnętrznych wchodzą w skład rad programowych rolnictwa (3 osoby), biotechnologii (2 osoby) technologii żywienia i żywności człowieka (3 osoby) i architektury krajobrazu (4 osoby), w związku z tym brali udział w przygotowywaniu planów i efektów kształcenia dla studiów doktoranckich i podyplomowych. Na podstawie rozmów z opiekunami studiów, środowiskiem społeczno-gospodarczym oraz po zapoznaniu się z dokumentacją Zespół Oceniający stwierdził, że na bieżąco modyfikowane są programy kształcenia, zgodnie z tendencjami dynamicznie zmiennego środowiska pracy. Wpływ interesariuszy zewnętrznych opiera się na wzajemnych kontaktach głównie w ramach szeroko rozumianej współpracy z gospodarką. Składają się na nią zarówno spotkania realizowane w ramach programów jak i kontakty nieformalne. Głos środowiska zewnętrznego dociera również za pośrednictwem samych słuchaczy proponujących wzmocnienie danych obszarów kształcenia. Szczególny nacisk kładzie się na prowadzonych studiach na zwiększanie zajęć praktycznych a co za tym idzie wzmacnianie umiejętności. Elementem sprzyjającym wymianie informacji o bieżących potrzebach środowiska pracy są zajęcia prowadzone w sadach indywidualnych sadowników, na obszarach produkcji

warzywnej, roślin rolniczych, surowców energetycznych, w środowisku leśnym. Mimo prowadzonej wielowarstwowej współpracy z interesariuszami zewnętrznymi w zakresie wzajemnych oczekiwań, pracodawcy obecni na spotkaniu z ZO postulowali potrzebę szybszego nadążania za postępem technologicznym. Należy rozważyć zatem szersze wprowadzenie praktyków w różnorodne elementy zajęć. Częstsze monitorowanie zagadnień otoczenia społeczno-gospodarczego np. w formie internetowej, pomóc może w szybszej identyfikacji potrzeb. Tylko ścisłe wiązanie studiów podyplomowych ze środowiskiem pracy i jego dynamiczną zmiennością jest w stanie nie tylko je utrzymać, ale również przy aprobacie pracodawców rozwinąć. Rekomenduje się zatem wzmożenie aktywności w tym zakresie.

Trudno jednoznacznie ocenić, czy przedstawiciele różnych grup interesariuszy uczestniczą w weryfikacji efektów kształcenia i ocenie jakości kształcenia na studiach doktoranckich. Doktoranci uczestniczą w ankietyzacji zajęć dydaktycznych na tych studiach, a więc tą drogą mają teoretycznie wpływ na kształtowanie efektów kształcenia i program studiów. Uczestniczą w posiedzeniach Rady Wydziału, a więc biorą udział w procesie określania efektów kształcenia, kiedy te kwestie są dyskutowane. Zespół Oceniający zauważa, że postawa doktorantów w tym zakresie jest jednak dość bierna. Szkoda także, że brakuje przedstawicieli doktorantów w uczelnianej komisji ds. Misji i Strategii. Na studiach doktoranckich interesariusze zewnętrzni nie byli zaangażowani w tworzenie efektów kształcenia oraz programu studiów.

4) jednostka stosuje system ECTS, w którym liczba punktów odpowiada nakładowi pracy doktoranta i słuchacza, adekwatnemu do osiąganych efektów kształcenia,

Wydział stosuje system ECTS zarówno na studiach doktoranckich i podyplomowych ale określenie rzeczywistego nakładu pracy i czasu niezbędnego dla osiągnięcia efektów kształcenia na studiach, zwłaszcza podyplomowych budzi wątpliwości. W programie studiów pt „Diagnozowanie stanu upraw rolnych" przewiduje się np. łącznie w ciągu dwóch semestrów uzyskanie przez słuchaczy 60 ECTS, co jest zgodne z obowiązującym do dnia 1 października 2014 r. zapisem art. 8a Ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.). Jednocześnie należy wskazać, że obecnie obowiązujący przepis art. 8a Ustawy wskazuje, że słuchacz studiów podyplomowych powinien osiągać co najmniej 30 pkt ECTS. Kalkulacje przeprowadzone dla kilku przedmiotów podane w sylabusach wskazują na istnienie pewnych nieprawidłowości np. dla przedmiotu „Technologia produkcji rolniczej - biologiczne i środowiskowe podstawy plonowania roślin rolniczych" przewidywane jest 75 godzin (łącznie z pracą własną studenta), co według autorów oznacza 15 ECTS. Podobnie w przedmiocie „Diagnozowanie stanu upraw roślin rolniczych, warzywnych i sadowniczych" przy łącznej liczbie godzin efektywnych (z udziałem nauczyciela akademickiego) 50 za ten przedmiot przewiduje się 17 ECTS, co jest zdecydowanie wielkością zawyżoną.

Także na studiach doktoranckich zaobserwowano pewne nieprawidłowości. Wprowadzony od roku akademickiego 2012/13 na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii system punktów ECTS co do zasady jest zgodny z wymogami KRK. Zastosowano zasadę, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzinom nakładu pracy doktoranta, jednakże nie jest to konsekwentnie stosowane. Są przedmioty niedoszacowane, np. *Etyka w nauce i nauczaniu* – 1 pkt ECTS przyznany jest za 18 godzin łącznej pracy doktoranta, Psychologia – 3 pkt ECTS przyznane są za 62 godziny. Zaleca się zatem poprawę kart przedmiotów i konsekwentne stosowanie zasady 1 pkt ECTS za 25-30 godzin pracy.

Na podstawie wizytacji wykazano, że Jednostka nie dostosowała programu studiów i punktacji ECTS do Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 lipca 2013 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich w uczelniach i jednostkach naukowych. § 4 ust. 1 Rozporządzenie w nowym brzmieniu stanowi, iż łączny wymiar zajęć obowiązkowych, fakultatywnych i praktyk zawodowych objętych programem studiów doktoranckich odpowiada od 30 do 45 punktom ECTS. Wydział nie implementował wytycznych Uczelni i program studiów, obowiązujący od roku akademickiego 2012/13, wciąż rozpisany jest na 60 pkt ECTS. Zatem ZO zalecił dostosowanie punktacji ECTS do zmienionego Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich w uczelniach i jednostkach naukowych. Jak już wskazano w pkt 3.1 Raportu z wizytacji zostało to jednak naprawione, o czym świadczą uchwały Rady Wydziału z dnia 7 listopada 2014. **Obecnie program studiów doktoranckich przewiduje realizację 43 punktów ECTS, co jest zgodne ze wspomnianym wyżej Rozporządzeniem.**

Należy także stwierdzić, że doktoranci posiadają niewielką świadomość, co do zasady stosowania punktacji ECTS. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym doktoranci nie byli w stanie powiedzieć na czym polega punktacja ECTS i do czego służy, w związku z czym nie byli w stanie ocenić czy liczba punktów odpowiada nakładowi pracy adekwatnemu do osiąganych efektów kształcenia. Wobec powyższego nie są w stanie w pełni świadomie udzielić odpowiedzi na pytanie: „W jakim stopniu nakład Twojej pracy jest adekwatny do liczby punktów ECTS przypisanych do ocenianego przedmiotu?", które zawarte jest w „anonimowej studenckiej ankiecie ewaluacyjnej zajęć dydaktycznych". Zaleca się przeprowadzenie szkolenia dla doktorantów z tego zakresu lub wpisanie tych zagadnień w zajęcia przygotowujące do prowadzenia zajęć dydaktycznych.

5) jednostka posiada wiarygodny, przejrzysty i powszechnie dostępny - zwłaszcza dla studentów, doktorantów i słuchaczy - system umożliwiający ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia.

Opierając się na informacjach zawartych w raporcie samooceny oraz uzyskanych podczas wizytacji można stwierdzić, że Wydział Rolnictwa i Biotechnologii UTP posiada system umożliwiający ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia. System ten jest przejrzysty i powszechnie dostępny, głównie na stronach internetowych Wydziału i Uczelni, a także w formie dokumentów drukowanych w dziekanacie oraz u kierowników studiów doktoranckich i podyplomowych.

Serwis internetowy Uczelni (pod adresem www.utp.edu.pl) zawiera m.in. uchwały senatu, zarządzenia rektora, pisma okólne rektora, obwieszczenia rektora, zarządzenia kanclerza, komunikaty kwestora, regulaminy i instrukcje, wzory druków, a także plany zajęć, terminarze dotyczące organizacji roku akademickiego i bieżące informacje nt. wydarzeń na uczelni. Wydział ma własną stronę internetową (www.dzwr@utp.edu..pl), gdzie w zakładce 'Dydaktyka' udostępnia szczegółowe informacje o kierunkach i formach studiów, programach wszystkich rodzajów studiów, systemie ECTS. Zasady weryfikacji efektów kształcenia studentów, doktorantów i słuchaczy określone są szczegółowo w sylabusach poszczególnych przedmiotów.

Na Wydziale stosowany jest powszechnie spotykany system weryfikacji efektów kształcenia za pomocą kolokwiów i sprawdzianów, zaliczeń i egzaminów, recenzji prac dyplomowych i egzaminu dyplomowego. Zasady oceniania a także szczegółowe warunki

zaliczenia przedmiotu, semestru, roku akademickiego określa Regulamin studiów, natomiast dodatkowo na Wydziale wprowadzono Regulamin przeprowadzania egzaminów dyplomowych.

Na studiach doktoranckich przedmiotowe efekty kształcenia sprawdzane są w sposób powszechnie przyjęty w uczelniach akademickich (wszystkie przedmioty kończą się egzaminem lub zaliczeniem na ocenę). Umiejętności uzyskiwane w czasie studiów doktoranckich są weryfikowane poprzez monitorowanie postępów w pracy naukowej. Zasady zaliczenia przedmiotu są lub rozpisane w karcie przedmiotu. Sposoby weryfikacji są adekwatnie dobrane do zakładanych efektów i stanowią je, w zależności od przedmiotu, ocena z egzaminu pisemnego lub ustnego, ocena wymaganego projektu, ocena opiekuna/promotora zasadności planowanych badań. Uczestnicy studiów trzeciego stopnia zobowiązani są składać sprawozdania ze swojej działalności, gdzie wykazują się postępami w realizacji programu studiów, pracy badawczej, pracy doktorskiej oraz oceniani są przez opiekuna naukowego/promotora z przebiegu pracy naukowej i przeprowadzonych zajęć dydaktycznych. Istotnym elementem weryfikacji efektów kształcenia jest udział doktorantów w konferencjach naukowych oraz współautorstwo artykułów naukowych z zakresu realizowanych przez doktoranta badań naukowych.

Doktoranci mają możliwość wypowiadania się na temat oceny stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia poprzez wprowadzone na Uczelni ankiety. Dotyczy to zarówno przedmiotowych efektów kształcenia (ankiety konkretnych przedmiotów), jak i całościowych elektów kształcenia (ankieta na IV roku studiów doktoranckich).

Weryfikacji efektów kształcenia dokonują prowadzący zajęcia oraz kierownik studiów. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym doktoranci wyrazili pozytywną opinię o systemie oceniania i weryfikacji zakładanych efektów kształcenia.

Słuchacze studiów podyplomowych mają również dostęp do programów studiów na ogólnodostępnej stronie Wydziału, natomiast w systemie kodowanym mają dostęp do materiałów dydaktycznych udostępnianych przez prowadzących kilka dni przed planowanym zjazdem. Efekty kształcenia na studiach podyplomowych są weryfikowane za pomocą egzaminów cząstkowych z poszczególnych modułów/przedmiotów, zaliczenia seminarium, pozytywnej oceny pracy studialnej oraz egzaminu końcowego.

Ocena końcowa 3 *kryterium ogólnego* <u>w pełni</u>

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

1) **Wydział Rolnictwa i Biotechnologii prowadzi studia doktoranckie w obszarze nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych w dziedzinie nauk rolniczych w dwóch dyscyplinach naukowych: agronomia oraz ochrona i kształtowanie środowiska. Wydział określił efekty kształcenia dla studiów III stopnia właściwe dla obszaru badawczego i stwarza możliwości ich osiągnięcia, posiada odpowiednią kadrę i zapewnia bazę naukowo-badawczą i dydaktyczną. Pod względem merytorycznym program i efekty kształcenia nie budzą zastrzeżeń, a dokonane już po wizytacji korekty dotyczące przedmiotów (modułów) fakultatywnych, określenie jasnych zasad ich wyboru i obniżenie całkowitej liczby godzin i punktów ECTS (z 60 na 43) potwierdzają dostosowanie programów do wymogów Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 lipca 2013 (Dz.U. z dnia 26 lipca 2013 poz. 841, §1, pkt.2 pkt. 3 i pkt. 4).**

2) **Wydział prowadzi studia podyplomowe ukierunkowane na zapotrzebowanie rynku pracy oraz umożliwiające nabycie uprawnień zawodowych** w zakresie rzeczoznawcy ds. diagnozowania stanu upraw, wyceny szkód powodowanych przez choroby i szkodniki oraz eksperta w programie rolno-środowiskowym. Studia cieszą się dużym zainteresowaniem i dobra opinią. **Jednostka zapewnia odpowiednią bazę dydaktyczną oraz kadrę własnych wykładowców posiadających duże doświadczenie dydaktyczne i praktyczne, a także specjalistów zewnętrznych posiadających duże doświadczenie zawodowe w zakresie tematyki studiów podyplomowych. Został prawidłowo określony program studiów i zdefiniowane efekty kształcenia, a sposób realizacji zajęć umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów.** Jednostka zapewnia efekty kształcenia na studiach podyplomowych zgodne z wymaganiami organizacji zawodowych i pracodawców, umożliwia nabycie uprawnień do wykonywania zawodu oraz zdobycie nowych umiejętności niezbędnych na rynku pracy w stopniu pełnym. Liczba zajęć i godzin dydaktycznych **w odniesieniu do dwóch analizowanych kierunków studiów podyplomowych** odpowiadają obowiązującym przepisom. **Program i plan studiów umożliwia realizację celów kształcenia w założonym czasie trwania studiów.** Dokumentacja studiów podyplomowych prowadzona jest w sposób prawidłowy.

3) **W procesie opracowania programów studiów oraz określania efektów kształcenia uczestniczyli interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni – studenci, nauczyciele akademiccy, doktoranci i słuchacze studiów podyplomowych.** Odbywało się to głównie poprzez opiniowanie planów i programów studiów przez samorządy oraz poprzez udział studentów i doktorantów w ciałach kolegialnych. Program studiów podyplomowych został opracowany we współpracy z organizacjami zawodowymi i stowarzyszeniami pracodawców. W latach 2012-2013 powołano rady programowe dla kierunków i poziomów kształcenia oraz komisje ds. jakości kształcenia, w których zapewniono formalny udział przedstawicieli studentów i doktorantów oraz pracodawców.

4) **Wydział wprowadził system ECTS na studiach doktoranckich i podyplomowych. Przyjęta liczba punktów na ogół odzwierciedla nakłady pracy doktoranta/słuchacza i jest proporcjonalna do osiąganych efektów kształcenia. Korekty wymaga liczba punktów ECTS w sylabusach niektórych przedmiotów realizowanych na studiach doktoranckich i studiach podyplomowych.**

5) Uczelnia i **Wydział mają prawidłowo skonstruowany system oceny zakładanych celów i efektów kształcenia,** który jest opisany w wewnętrznych regulacjach uczelnianych i wydziałowych, w szczególności w regulaminach studiów. Szczegółowe zasady zawarte są w sylabusach przedmiotów. Informacje te dostępne są wszystkim uczestnikom procesu kształcenia na stronie internetowej Uczelni lub Wydziału, w dziekanacie, u kierowników studiów doktorskich i podyplomowych lub u prowadzących zajęcia. Zastosowany system weryfikacji i oceniania efektów kształcenia nie budzi zastrzeżeń**.**

4. Zasoby kadrowe, materialne i finansowe posiadane przez jednostkę dla realizacji zakładanych celów strategicznych i osiągnięcia efektów kształcenia

1) Jednostka zapewnia kadrę stosowną do potrzeb wynikających z prowadzonej działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej oraz prowadzi politykę kadrową umożliwiającą rozwój kwalifikacji naukowych i dydaktycznych pracowników,

Misja Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii obejmuje tworzenie szeroko rozumianej wiedzy rolniczej, biologicznej i środowiskowej oraz kształcenie kadr zawodowych i naukowych w tych obszarach wiedzy. Oceniana jednostka prowadzi studia na pięciu kierunkach kształcenia. Są to rolnictwo, biotechnologia, technologia żywności i żywienie człowieka, architektura krajobrazu oraz nowo utworzony kierunek nanoinżynieria. Struktura kształcenia obliguje Wydział do posiadania kadry o kwalifikacjach odpowiadających tym obszarom dydaktyki oraz do stworzenia odpowiedniego zaplecza materialnego i finansowego zabezpieczającego prawidłowe działanie Wydziału. Poza wszelkimi innymi czynnikami wpływającymi na jakość funkcjonowania jednostek szkolnictwa wyższego, bezsprzecznie największą rolę odgrywają zasoby kadrowe, czyli szeroko rozumiana infrastruktura intelektualna uczelni. Biorąc pod uwagę ten fakt nie podlega dyskusji, że jednym z głównych celów władz uczelni - patrząc z punktu widzenia korzyści studentów i uczelni - jest kontrola tego w jakiej mierze i w jakich celach jest ona wykorzystana jako ten jedyny w swoim rodzaju potencjał.

Biorąc pod uwagę zakres kształcenia studentów należy stwierdzić, że odpowiadający mu obszar badań naukowych jest bardzo szeroki i bardzo zróżnicowany. Wyróżnić w nim można jeden spójny blok problemowy rolnictwo-biotechnologia-gospodarka żywnościowa oraz dwa niezależne i odrębne obszary, tj. architekturę krajobrazu i nanoinżynierię. Ten ostatni kierunek jest nową inicjatywą Wydziału, który zorganizował ten kierunek wspólnie z Instytutem Matematyki i Fizyki Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy dla studentów z całego kraju. Jest to unikatowy, jedyny tego typu kierunek w Polsce. Dodatkowo Wydział prowadzi dwusemestralne studia podyplomowe „Diagnozowanie stanu roślin uprawnych" oraz „Zarządzanie siedliskami przyrodniczych obszarów wiejskich"

Ogólnie profil dydaktyczny Wydziału można uznać za zróżnicowany. Już ten aspekt wskazuje, że kadra Wydziału powinna być wyspecjalizowana w różnych dyscyplinach naukowych, co *a priori* stanowi poważne utrudnienie.

Aktualnie Wydział zatrudnia 112 nauczycieli akademickich, w tym 20 profesorów, 21 doktorów habilitowanych, 68 doktorów i 3 innych pracowników. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat (2009-2014) nastąpił ok. 14% spadek stanu kadrowego Wydziału (ze 130 do 112 nauczycieli akademickich), przy zmniejszeniu się liczby studentów o 27,2% (ze 1188 do 865 studentów). Obie liczby mówią o wyraźnym zmniejszaniu się stanu osobowego jednostki. Kadra naukowo-dydaktyczna jest wartością, jeżeli ma możliwość systematycznego doskonalenia znajomości badanej dyscypliny, a uczelnia z kolei ma możliwość zapewnienia progresywnej fluktuacji pracowników, czyli uzupełnienia wiedzy osób osiągających wiek emerytalny, przez nabór młodych pracowników. Na podstawie rozmów Zespołu Oceniającego przeprowadzonych w jednostce wynika, że istnieje świadomość powyższych problemów, jednak warunki instytucjonalne nie sprzyjają ich rozwiązaniu. W kontekście internacjonalizacji nauczania, kontaktów międzynarodowych i kształtowaniu się obrazu uczelni w skali europejskiej wskazane jest wyrażenie opinii Zespołu dotyczącej uzupełniania kadr naukowych i modelowania jej specjalizacji. Z tego punktu widzenia szczególnego

znaczenia nabiera fakt, że wizytowana jednostka jest o charakterze rolniczym. Polityka kadrowa Wydziału podobnie jak i w innych uczelniach o zdecydowanym profilu rolniczym jest oparta na staraniach o rozwiązanie dualistycznego systemu wartości, z którym koliduje wydział podczas realizacji swoich zadań. Wydział z jednej strony powinien zatrudniać pracowników naukowych zdecydowanie wyróżniających się efektywnością pracy na obszarze badawczym i zdolnościami przekazywania wyników badań w formie publikacji w wysoko ocenianych czasopismach naukowych. Z drugiej strony praca dydaktyczna wydziału wymaga zatrudniania pracowników dysponującymi wybitną wiedzą praktyczną, niezbędną do osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia. Ogólne zmiany w motywacji studentów podejmujących się nauki na tego rodzaju wydziałach czy kierunkach sprawiają, że z powyższymi problemami boryka się całe grono uczelni rolniczych w Europie. Wizytowany Wydział ma jednak szczególny problem kadrowy, związany w dużym stopniu z ograniczonych możliwości uzupełniania kadr badawczych przez młodych pracowników. Sytuacja ta jest po części widoczna w dokumentach samooceny, ale przede wszystkim była jednoznacznie podkreślana w rozmowach z władzami i pracownikami uczelni. Tabela 2.3. samooceny wskazuje na rosnące dysproporcje liczby pracowników o wysokich kwalifikacjach – profesor, doktor habilitowany, a liczbą pracowników ze stopniem doktora. W ciągu ostatnich pięciu lat liczebność pierwszej grupy zwiększyła się o 10% (co jest niezwykle chwalebne), a drugiej zmalała o około 30%. Osoby intensywnie pracujące, przy braku laborantów, lub początkujących pracowników naukowych, nie będą miały czasu na pracę koncepcyjną, kontakty międzynarodowe itp. Jeżeli ta tendencja będzie nadal aktualna, wówczas może dojść do sytuacji, kiedy to profesorowie będą przygotowywać np. ćwiczenia laboratoryjne. Władze Wydziału są świadome zaistniałej sytuacji, niemniej jednak rozwiązanie powyższego problemu przekracza ich kompetencje, bowiem potrzebne są ogólne działania systemowe.

Liczba nauczycieli akademickich pracujących na Wydziale w latach 2009-2014

Tytuł/stopień naukowy	Podstawowe miejsce pracy		Dodatkowe miejsce pracy	
	Rok 2009	Rok 2014	Rok 2009	Rok 2014
Profesor	17	20	3	0
Doktor habil.	11	21	2	2
Doktor	95	68	11	3
Pozostali	7	3	1	0
RAZEM	130	112	17	5

Zmiany ilościowe studentów są trudne do jednoznacznej interpretacji, bowiem mogą one wynikać ze zmian w organizacji studiów i ruchliwości studentów związanej z wyborem innego miejsca do wykonania studiów II stopnia. Pewien wpływ na tę sytuację ma także niż demograficzny. Podobne zjawiska są obserwowane na większości polskich uczelni, stąd liczbę studentów na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii UTP w Bydgoszczy można uznać za w miarę stabilną.

Zdecydowana większość zatrudnionych nauczycieli pracuje w Uniwersytecie jako swoim pierwszym miejscu pracy, co należy ocenić bardzo pozytywnie. Tylko dziewięć osób pracuje dodatkowo poza Uczelnią, w tym tylko trzech samodzielnych pracowników naukowych. Na tle Uczelni Wydział wyróżnia się dużą liczbą samodzielnych pracowników naukowych, posiadając 30% wszystkich profesorów i ok. 20% doktorów habilitowanych pracujących na Uczelni. Na uznanie zasługuje także dynamika jakościowego rozwoju kadr. W ostatnim pięcioleciu liczba profesorów wzrosła z 17 do 20 osób, a liczna doktorów

habilitowanych prawie się podwoiła (z 11 do 21 osób). To bez wątpienia duże osiągnięcie Wydziału i bardzo korzystna tendencja.

Rozwój naukowy kadry Wydziału

Rok	Doktoraty		Dr habilitowany		Tytuł	Poza Uczelnią		
	Dz N. rol	Dys A+OiKŚ	Dz N.rol	Dys Agron	Prof. N.rol	Dr	Dr hab.	Prof.
2010	3	3	1	1	2	8(1)	4(2)	-
2011	3	2+1	1	1	1	3	3	1
2012	6	4+2	3	3	1	9(1)	8(1)	-
2013	8	5+3	5	5	-	4(1)	6(1)	2
2014	2	2	4	4	3	1	1(1)	-
Razem	22	16+6	14	14	7	22	22	3

Dz.=dziedzina, Dys=dyscyplina, N.rol=nauki rolnicze, A=agronomia, OiKŚ= ochrona i kształtowanie środowiska

Od 1996 r. Wydział prowadzi także studia III stopnia na dwóch kierunkach studiów, tj. studia doktoranckie w dyscyplinie agronomia (23 osoby) i ochrona i kształtowanie środowiska (15 osób). Jest to bardzo korzystne dla Wydziału i bez wątpienia stabilizuje sytuację dydaktyczną na studiach II st. na kierunku „rolnictwo" oraz wzmacnia kształcenie na kierunku „architektura krajobrazu". Dużą korzyścią dla Wydziału jest możliwość prowadzenia doktoratów przez samodzielnych pracowników nauki. Pod tym względem Wydział ma duże osiągnięcia. W latach 2009-2014 przeprowadzono 22 przewody doktorskie w dziedzinie nauk rolniczych, z czego 16 w dyscyplinie agronomia i 6 w dyscyplinie ochrona i kształtowanie środowiska. Przeprowadzono także 14 postępowań związanych z uzyskaniem stopnia naukowego doktora habilitowanego z dyscypliny agronomia. Tak więc dorobek w kształceniu nowych kadr naukowych jest widoczny. W ostatnim pięcioleciu tytuł profesorski uzyskało siedmiu pracowników Wydziału. Duża liczba nauczycieli akademickich uzyskała stopień lub tytuł naukowy poza macierzystą uczelnią, bo łącznie aż 47 osób. Należy to ocenić pozytywnie. Wydział ma w najbliższych planach wystąpienie o prawa do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie ochrona i kształtowanie środowiska".

Mimo sporej aktywności na polu kształcenia młodych kadr naukowych Wydział ma istotne problemy z jednostronnością profilu naukowego swoich nauczycieli akademickich. Prawie wszyscy nauczyciele mają stopnie w dziedzinie nauk rolniczych w dyscyplinie agronomia i nieco mniej osób w dyscyplinie ochrona i kształtowanie środowiska. Zasoby kadrowe z takich dyscyplin, jak biotechnologia oraz technologia żywności i żywienia stanowią pojedyncze osoby, w tym pojedynczy samodzielni pracownicy naukowi. Katastrofalna sytuacja jest w dyscyplinie architektura i urbanistyka, gdzie jest zatrudniona jedna (!) osoba ze stopniem doktora. Ta jednostronność naukowa kadry nauczającej jest najpoważniejszym problemem wizytowanej jednostki. Wydział podejmuje starania, aby to zmienić, lecz jest to proces bardzo powolny i w rezultacie niewystarczający. W ostatnich latach były nieliczne osoby, które uzyskały stopnie doktora w takich dyscyplinach, jak biologia, ogrodnictwo, technologia żywności i żywienia; a także habilitacje w dyscyplinach: ogrodnictwo, ochrona i kształtowanie środowiska. W najbliższym roku akademickim przewiduje się złożenie wniosków pracowników, o postępowanie habilitacyjne w dyscyplinach: biologia oraz biotechnologia.

Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich

Stopień/ tytuł naukowy	Liczba nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia									
	Ogółem	Nauki rolnicze, leśne i weterynaryjne					N.przyrod-nicze		N. technicz.	N. społ.
		Dziedzina nauk rolniczych					Dz. nauk biologicznych		Dz.n. technicz	Dz.n. ekonom
		Agro-nomia	Ochr. i kształ-towa-nie środo-wiska	Ogrod nictwo	Bio-tech-nolo-gia	Technologia żywności i żywienie człowieka	Bio-logia	Bio-tech-nolo-gia	Architek-tura i Urbanis-tyka	Eko-nomia
Studia I stopnia										
Prof.	19	9	9		1					
Dr hab.	20	15	2	3						
Dr	63	52	3			1	4	1	1	1
mgr	4	2			2					
Studia II stopnia										
Prof.	17	8	8		1					
Dr hab.	16	12	2	2						
Dr	47	39	3				3	1		1
Mgr	3	1			2					

Stopień/ tytuł naukowy	Liczba nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia									
	Ogółem	Nauki rolnicze, leśne i weterynaryjne					N.przyrod-nicze		N. technicz.	N. społ.
		Dziedzina nauk rolniczych					Dz. nauk biologicznych		Dz.n. technicz	Dz.n. ekonom
		Agro-nomia	Ochr. i kształ-towa-nie środo-wiska	Ogrod-nictwo	Zoo-tech-nika	Biotech-nologia	Bio-logia	Bio-tech-nolo-gia	Architek-tura i Urbanis-tyka	Eko-nomia
Studia III stopnia – studia doktoranckie										
Prof.	17	14	1*		1	1*				
Dr hab.	12	11		1						
Dr										
Mgr										
Studia podyplomowe – Diagnozowanie stanu upraw rolnych – VI edycja										
Prof.	4	2	2							
Dr hab.	2	2								
Dr	6	6								
Mgr										

*- osoby uzyskały stopnie naukowe w dyscyplinie agronomia, ale posiadają udokumentowany dorobek naukowy w innej dyscyplinie

Dla budowy prawidłowej struktury kadrowej Wydziału kluczową rolę odgrywają potrzeby dydaktyczne. Zagadnienie to reguluje szczegółowo ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia oraz Rozporządzenie Ministra Nauki I Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia. Według aktualnych przepisów nauczyciel akademicki może być zaliczony do

minimum kadrowego określonego kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim, jeżeli posiada zapewniający realizację programu studiów dorobek naukowy lub artystyczny w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych lub artystycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Obliguje to nauczycieli akademickich do działalności badawczej związanej z danym kierunkiem studiów. Ponadto każdy obszar kształcenia, do którego przyporządkowano kierunek studiów, powinien być reprezentowany w minimum kadrowym przez co najmniej jednego nauczyciela akademickiego posiadającego dorobek naukowy lub artystyczny w obszarze wiedzy odpowiadającym temu obszarowi kształcenia. W odniesieniu do Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii obszary kształcenia przedstawiają się następująco:

Nazwa kierunku	Dziedzina	Dyscyplina
Rolnictwo	Nauki rolnicze	Agronomia
Biotechnologia	Nauki rolnicze	Biotechnologia
Technologia żywności i żywienie człowieka	Nauki rolnicze	Technologia żywności i żywienia
Architektura krajobrazu	Nauki rolnicze, nauki techniczne, sztuki plastyczne	Agronomia, ochrona i kształtowanie środowiska, ogrodnictwo, architektura i urbanistyka, sztuki piękne

Do minimum kadrowego wymienionych kierunków powinna wchodzić co najmniej jedna osoba legitymująca się dorobkiem naukowym z tej dziedziny i dyscypliny nauki. Największe wymagania odnoszą się więc do kierunku „architektura krajobrazu".

Według wspomnianych wyżej aktów prawnych minimum kadrowe dla studiów I stopnia obejmuje co najmniej 3 samodzielnych pracowników naukowych i 6 pracowników ze stopniem doktora, dla studiów II stopnia 6 samodzielnych pracowników naukowych i 6 ze stopniem doktora. Wszyscy pracownicy wchodzący w skład minimów kadrowych dla danych kierunków studiów muszą być zatrudnieni w pełnym wymiarze na uczelni co najmniej od początku semestru w którym prowadzą zajęcia, z tym że wymagania dotyczące minimum kadrowego dla tego kierunku studiów muszą zostać spełnione z początkiem ostatniego roku studiów pierwszego cyklu kształcenia. Stosunek liczby nauczycieli do liczby studentów nie powinien być większy niż 1:60.

Generalnie można stwierdzić, że od strony formalnej pod względem liczebności minima kadrowe, narzucone przez akty prawne są spełnione na wszystkich kierunkach studiów. Na kierunku „rolnictwo" (I i II st.) zajęcia dydaktyczne prowadzi 69 nauczycieli akademickich. Minimum kadrowe stanowi 12 samodzielnych pracowników naukowych oraz 3 osoby ze stopniem doktora. Nie ma też żadnych wątpliwości, co do dorobku nauczycieli akademickich wchodzących w skład minimum dla tego kierunku. Wszystkie osoby mają dorobek mieszczący się w obszarze nauk rolniczych i w dyscyplinie agronomia.

Na kierunku „biotechnologia" (I i II st.) minimum stanowi 9 samodzielnych pracowników naukowych oraz 4 doktorów. Pod względem liczebności nauczycieli akademickich wymagania ustawowe są spełnione. W skład minimum kadrowego wchodzą też osoby mające dorobek z dziedziny nauk rolniczych oraz osoby mające dorobek w dyscyplinie biotechnologia, choć są to osoby nieliczne. Mimo formalnego spełnienia wymagań, sytuacja kadrowa w obszarze biotechnologii jest jednak niezadawalająca. Przede wszystkim na Wydziale brak jest młodszego pokolenia samodzielnych pracowników, którzy

uzyskali stopnie w dyscyplinie biotechnologii. Dotyczy to szczególnie stopni doktora habilitowanego. Władze dziekańskie zdają sobie sprawę z tego problemu i podejmują od kilku lat starania o pozyskanie specjalistów z tego zakresu na drodze otwartych konkursów. Niestety konkursy nie znalazły oddźwięku i zostały zamknięte z powodu braku kandydatów. Inna rzecz, że struktura organizacyjna Wydziału takiego naboru nie ułatwia, gdyż brak jest katedr o profilu jednoznacznie usytuowanym merytorycznie w dyscyplinie biotechnologia. Jedyną katedrą blisko związaną z biotechnologią jest Katedra Genetyki, Fizjologii i Biotechnologii Roślin. Jednostka ta ma plany rozwoju kadr biotechnologicznych, o czym świadczy pismo kierownika Katedry do Dziekana z 2011 r., w którym informuje o spodziewanych promocjach habilitacyjnych aż trzech pracowników tej katedry, jednak jak dotąd żadna z planowanych habilitacji nie doszła do skutku. Plany formacji nauczycieli akademickich w dyscyplinie biotechnologii deklarują także inne jednostki (Katedra Roślin Ozdobnych i Warzywnych, Katedra Entomologii i Fitopatologii Molekularnej, Katedra Mikrobiologii i Technologii Żywności), jednak nie widać w tej dziedzinie postępu. Należy przy tym podkreślić, że na Wydziale ukształtował się bardzo wąski profil biotechnologii, sprowadzony praktycznie do agro-biotechnologii i to w bardzo okrojonym zakresie. Biorąc jednak pod uwagę ogólny profil naukowy Wydziału istnieją szanse stworzenia w przyszłości znaczącej grupy badawczej uprawiającej agro-biotechnologię roślinną. Działania w tym kierunku mają głęboki sens i powinny być nadal podtrzymywane. Zespół Oceniający PKA zwrócił również uwagę na fakt, że na Uniwersytecie Techniczno-Przyrodniczym w Bydgoszczy znajduje się kilku specjalistów z zakresu biotechnologii, jednak są oni rozmieszczeni na różnych wydziałach. Warto więc rozważyć możliwość stworzenia silnej katedry biotechnologicznej, w której skupiono by tych pracowników.

Studia na kierunku „technologia żywności i żywienie człowieka" odbywają tylko na I stopniu kształcenia. W zajęciach ze studentami uczestniczy łącznie 32 nauczycieli akademickich, co stanowi ok. ¼ stanu kadrowego Wydziału. Kadra dydaktyczna wchodząca w skład minimum kadrowego na tym kierunku obejmuje 7 samodzielnych pracowników naukowych i 4 doktorów. Pod względem zasobów kadrowych jest to kierunek bardzo słaby, choć spełniający formalnie wymogi ustawowe dotyczące uprawnień do kształcenia. Stopień naukowy z tej dyscypliny posiada tylko jeden doktor, natomiast inni pracownicy posiadają w tej dyscyplinie dorobek naukowy.

Na kierunku „architektura krajobrazu" (I st.) do minimum kadrowego jest zaliczonych 5 samodzielnych pracowników naukowych i 8 osób ze stopniem doktora. Również na tym kierunku tylko jeden doktor legitymuje się stopniem naukowym w tej dyscyplinie. Pozostali członkowie minimum kadrowego posiadają tylko dorobek w dyscyplinie, często bardzo słaby.

W ubiegłym roku uruchomiono nowy kierunek studiów „Nanobioinżynierię" (I st.), którego minimum kadrowe stanowi 5 samodzielnych pracowników naukowych oraz 8 nauczycieli ze stopniem doktora.

Dobór kadry nauczycielskiej opiera się na kryteriach merytorycznych uwzględniających przede wszystkim kompetencje naukowe poszczególnych pracowników. Kompetencje te są ustalane na podstawie uzyskanych stopni i tytułu naukowego, publikacji naukowych oraz działalności badawczej (realizowane projekty badawcze). Stan ten można uznać za prawidłowy. Aktualnie 36,8% godzin dydaktycznych na studiach I i II stopnia jest realizowanych przez profesorów i 37,5% przez doktorów habilitowanych. Pracownicy ze stopniem doktora stanowią odpowiednio 59,4% i 58,7%.

Zatrudnienie nowych pracowników, w tym również nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe na nowych kierunkach, przeprowadza się zawsze na

zasadzie konkursu. Konkursy mają charakter otwarty i są podawane do publicznej wiadomości poprzez wywieszenie na stronie internetowej oraz na drodze informacji pisemnej przekazywanej odpowiednim uczelniom i jednostkom badawczym. Informację o konkursie ogłasza się zgodnie z Prawem o Szkolnictwie Wyższym. Procedurę konkursową przeprowadza Wydziałowa Komisja ds. Organizacji i Rozwoju, która wydaje opinie o kandydatach i rekomenduje Radzie Wydziału.

Wnioski o zatrudnienie lub przedłużenie zatrudnienia opiniuje Rada Wydziału w drodze głosowania. Pracowników naukowo-dydaktycznych zatrudnia Rektor, po akceptacji Kolegium Rektorskiego. Procedura ta jest prawidłowa i gwarantuje odpowiednią selekcję kandydatów na etat.

Ważną rolę w rozwoju Wydziału odgrywa Studium Doktoranckie. Aktualnie ma ono 38 słuchaczy w dwóch dyscyplinach naukowych. Dzięki tak dużej ilości doktorantów możliwy jest rozwój samodzielnych kadr naukowych. Wybór opiekuna rozprawy doktorskiej dokonuje doktorant, po czym wspólnie definiują tematykę rozprawy. Nabór doktorantów jest regulowany regulaminem. Na jednego samodzielnego pracownika naukowego może przypadać nie więcej niż 5 doktorantów. W praktyce każdy samodzielny pracownik nauki ma doktoranta. Współpraca między opiekunami/promotorami a doktorantami przebiega prawidłowo i efektywnie. W latach 2012-2014 doktoranci opublikowali wspólnie z promotorami 26 oryginalnych prac naukowych, w tym kilka prac w renomowanych czasopismach naukowych. Należy jednak zauważyć, że duża część doktorantów nie jest w stanie zakończyć pełnego przewodu doktorskiego w czasie czterech lat trwania tych studiów. Jest to problem ogólnopolski i w zdecydowanej większości uczelni o podobnym profilu dydaktycznym studia doktoranckie są wydłużane za zgodą rektorów co najmniej o dodatkowy rok. Do obowiązków doktorantów należy prowadzenie badań oraz uczestnictwo w zajęciach dydaktycznych. Należy jednak zwrócić uwagę na małą sprawność studiów doktoranckich Wynosi ona zaledwie 30-50%. Na Wydziale zostaje też bardzo mała liczba młodych doktorów, bo zaledwie 1-2 osoby rocznie.

Wydział Rolnictwa i Biotechnologii UTP w Bydgoszczy posiada kadrę naukową reprezentującą następujące obszary naukowe:
a/ nauki rolnicze w dyscyplinach: agronomia, ogrodnictwo, technologia żywności i żywienia, ochrona i kształtowanie środowiska oraz biotechnologia,
b/ nauki biologiczne w dyscyplinie biologia i biotechnologia,
c/ nauki techniczne w dyscyplinie architektura i urbanistyka,
d/ nauki ekonomiczne w dyscyplinie ekonomia.

Dobór kadry dydaktycznej dla poszczególnych kierunków studiów odbywa się w oparciu o kompetencje merytoryczne nauczycieli akademickich. Kryterium to jest spełnione na wszystkich kierunkach kształcenia realizowanych przez jednostkę. Wydział dysponuje liczną kadrą o wysokim poziomie naukowym, jednak jest to głównie kadra reprezentująca dyscyplinę agronomia. Ta specjalność naukowa Wydziału jest jego silną stroną. W innych dyscyplinach zasoby kadrowe są dużo mniejsze.

Dobór kadry odbywa się według ustalonych zasad. Jeśli chodzi o dobór minimum kadrowego dla poszczególnych kierunków studiów to wyłania go Rada Programowa kierunku studiów do końca maja roku poprzedzającego nowy rok akademicki i przedstawia swoją propozycję dziekanowi Wydziału. Nauczyciel zaproponowany do minimum składa oświadczenie na specjalnym druku upoważniającym Wydział do zaliczenia go do minimum kadrowego konkretnego kierunku studiów i odpowiedniego stopnia studiów. Na Wydziale obowiązuje regulamin zgodny z zaleceniami Ministerstwa i wymogami ustawowymi.

Informacje w sprawie osób stanowiących minimum kadrowe na najbliższy rok akademicki są corocznie zgłaszane przez Wydział do Działu Kształcenia i wpisywane do systemu POL-On. System ten można uznać za prawidłowy.

Wydział zapewnia dobre warunki do rozwoju kadr dydaktycznych. Ważną rolę odgrywają uprawnienia jednostki do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego. Odnosi się to szczególnie do dyscypliny agronomia. Słabą stroną jednostki jest brak uprawnień do rozwoju kadr w dyscyplinie biotechnologia, technologia żywności i żywienia oraz architektura krajobrazu. Stanowi to poważne utrudnienie dla pełnego zabezpieczenia kadrowego tych kierunków kształcenia.

Na korzyść Wydziału przemawia system finansowania badań ze środków własnych uczelni. Korzystają z nich przede wszystkim doktoranci. Działa także system motywacyjny oparty na nagrodach za dorobek naukowy i wdrożeniowy. Premiowane są: duża liczba cytowań, wartościowe wdrożenia, dobre publikacje naukowe, interdyscyplinarne osiągnięcia.

Zdecydowana większość nauczycieli akademickich ma zagwarantowane pełne pensum dydaktyczne, co stabilizuje zatrudnienie. Wydział posiada specjalistyczne laboratoria wyposażone w cenną aparaturę naukową. Jednostka działa w otoczeniu akademickim Bydgoszczy, stąd możliwość realizacji badań we współpracy z pracownikami innych uczelni, co zwiększa kompetencje naukowe i dostęp do aparatury. Pozytywną rolę odgrywają także studia doktoranckie Wydziału, będące źródłem młodych kadr i ułatwiające awanse naukowe doktorów habilitowanych i profesorów.

Wydział rozwija także współpracę międzynarodową, której formą jest wymiana kadrowa. Należy stwierdzić, że z możliwości tej skorzystało wielu nauczycieli akademickich, jednak widoczny jest brak średnio- i długoterminowych staży zagranicznych pracowników w ośrodkach o profilu należącym do deficytowych na Wydziale dyscyplin naukowych, jak biotechnologia, technologia żywności i żywienia czy architektura i urbanistyka. Jest to niewykorzystana szansa przyspieszenia rozwoju kadr w tych dyscyplinach.

Wydział ma właściwie rozwinięty system oceny jakości wykonywanych zadań dydaktycznych i naukowych nauczycieli akademickich. Obejmuje on:

- okresową ocenę nauczycieli akademickich,
- system ankietyzacji u studentów,
- hospitacje zajęć dydaktycznych oraz
- ankiety u absolwentów tego kierunku studiów.

Powyższe formy oceny pracy nauczycieli są zgodne z Prawem o Szkolnictwie Wyższym. Ankietę oceny okresowej przygotowuje Senacka Komisja ds. Organizacji i Rozwoju a zatwierdza Senat UTP.

Analiza danych dotyczących specjalności naukowych nauczycieli akademickich zatrudnionych w jednostce wskazuje na zróżnicowaną spójność między ich specjalizacją naukową a prowadzonymi przedmiotami, w zależności od kierunku studiów. I tak, na kierunku „rolnictwo" spójność jest bardzo duża. Wydział ma w tej dziedzinie nauki duże tradycje i niekwestionowane kompetencje naukowe. W tym kontekście gorzej wyglądają pozostałe kierunki studiów. W tych dyscyplinach kadra nauczycielska jest nieliczna i brak w niej odpowiednio dużej liczby samodzielnych nauczycieli akademickich i doktorów. W tym zakresie nie widać realnych szans na szybką zmianę. Ten aspekt kształcenia jest bez wątpienia najsłabszą stroną Wydziału. Pewnym pocieszeniem jest świadomość tego stanu rzeczy w kierownictwie Wydziału i wśród pracowników. Biorąc pod uwagę stan aktualny oraz posiadane uprawnienia do nadawania stopni naukowych można sądzić, że stan ten będzie trwał, bowiem nie widać wystarczająco energicznych i skutecznych działań zmierzających do

przełamania impasu. Zdaniem ekspertów PKA postawienie na rozwój dyscypliny agronomia, którą trudno zaliczyć do dyscyplin nowoczesnych i perspektywicznych, może w kontekście niekorzystnych warunków zewnętrznych (np. niż demograficzny, przy dalszym spadku zainteresowania kandydatów studiowaniem na kierunku „rolnictwo") doprowadzić do kryzysu Wydziału.

Proporcje między liczbą nauczycieli a liczbą studentów

Kierunek	Liczba nauczycieli	Liczba studentów stacjonarnych	Liczba studentów niestacjonarnych	Proporcja nauczycieli do studentów
Rolnictwo I st.	80	123	187	1:3,9
II st.	64	115	51	1:2,6
Biotechnologia I	51	108	-	1:2,1
II st.	29	58	-	1:2
Technologia żywności i żywienie człowieka	32	73	-	1:2,3
Architektura krajobrazu	35	150	-	1:4,3

Oceniając stan obecny, stwierdzić należy na podstawie przedstawionych dokumentów, że na wszystkich kierunkach studiów jest w pełni zachowana właściwa proporcja między nauczycielami akademickimi a liczbą studentów. W chwili obecnej w zależności od kierunku studiów waha się ona od 1:2 do 1:4,3, a więc proporcje są wręcz znakomite.

Na spotkanie z Zespołem Oceniającym PKA, które odbyło się 23.10.2014 r., przybyło 45 nauczycieli akademickich, reprezentujących wiekowo różne grupy pracownicze i różne katedry. Przewodnicząca Zespołu Oceniającego poinformował zebranych o celach wizytacji zespołu, po czym rozpoczęła się dyskusja. Poruszono takie problemy jak możliwości zatrudnienia absolwentów, wybór przez studentów poszczególnych kierunków studiów, ścieżka kariery nauczycieli akademickich, działanie systemów jakości kształcenia,, internacjonalizację studiów, możliwość wyjazdów za granicę, i inne problemy.

Opinia nauczycieli na temat perspektyw zatrudniania absolwentów była pozytywna. Podano dane, że w rankingu Newsweeka Uczelnia została skwalifikowana na pierwszym miejscu w kraju jako kuźnia kadr kierowniczych do 35 roku życia. Na spotkaniu z okazji 45-lecia Wydziału, które odbyło się w tym roku, wyrażano pozytywne opinie pracodawców na temat kwalifikacji absolwentów i ich dobrego przygotowania zawodowego. Studenci Wydziału uzyskali także bardzo dobre opinie od opiekunów ich praktyk w USA.

Stwierdzono, że największym zainteresowaniem kandydatów na studia cieszy się nieustająco kierunek „rolnictwo" i przy tym zarysowuje się wyraźny trend - na studia przychodzą dzieci rolników.

Zdaniem pracowników na rozwój indywidualnych karier negatywny wpływ ma wysokie pensum. Powszechnie postulowano zmniejszyć obciążenie dydaktyczne na rzecz badań naukowych. Jednocześnie dydaktyka zbyt mało waży w ocenie i awansach nauczycieli. Dyskutowano także sensowność istnienia stopnia doktora habilitowanego. W tym względzie opinie były zróżnicowane.

W dyskusji wyszła słaba znajomość, a właściwie słabe samouświadomienie przez pracowników, istnienia systemów jakości nauczania. Potwierdzono jednak prowadzenie ankiet, hospitacji i kontroli zajęć. Ostro krytykowano nieustanne zmiany w programach nauczania. Zdaniem pracowników zbyt słabo analizuje się osiągnięcia dydaktyczne.

Dyskutowano także na temat małej aktywności studentów w Programie Erasmus. W zasadzie na uczelnię przyjeżdża więcej obcokrajowców niż wyjeżdża polskich studentów za granicę. Dla studentów zagranicznych przygotowano materiały dydaktyczne w języku angielskim, gorzej sprawa wygląda z podręcznikami akademickimi i skryptami. Najwięcej wyjeżdża studentów biotechnologii. Jeśli chodzi o wyjazdy pracowników na staże zagraniczne to są na nie chętni, jednak jest wiele barier, między innymi względy finansowe.

Kolejnym tematem dyskusji była kwestia prowadzenia zajęć dydaktycznych w języku angielskim. W opinii pracowników Wydziału nie ma z tym problemu i jest grupa nauczycieli akademickich, którzy są zdolni do prowadzenia takich zajęć.

2) jednostka dysponuje odpowiednią infrastrukturą dydaktyczną dostosowaną do specyfiki oferowanych studiów, zapewniającą osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia,

Wydział dysponuje obiektami zlokalizowanymi w 4 miejscach, przy czym pomieszczenia zlokalizowane w kampusie „Fordon" są odległe od głównej siedziby uczelni o kilkanaście kilometrów. Należy jednak podkreślić, kampus na Fordonie jest najbardziej perspektywicznym miejscem rozwoju Wydziału.

Łączna powierzchnia użytkowa pomieszczeń wykorzystywanych przez Wydział stanowi 9555 m2. Obiekty te zlokalizowane są: przy ulicy Bernardyńskiej (pow. 5111 m2) gdzie znajduje się między innymi Dziekanat, przy ul. Kordeckiego (pow. 4407 m2), przy al. prof. S Kaliskiego (pow. 1500 m2) i przy ul. Seminaryjnej (pow. 756 m2). W skład infrastruktury wchodzą sale wykładowe, sale ćwiczeniowe, laboratoria oraz pomieszczenia biurowe. Wydział dysponuje 16 salami wykładowymi różnej wielkości, w tym salami większymi na: 154, 139, 120, 100, 92, 91 i 70 miejsc, oraz salkami mniejszymi na ok. 10-50 miejsc. Wszystkie sale wykładowe wyposażone są w projektory multimedialne, ekrany ścienne i podobne wyposażenie. Oprócz tego Wydział dysponuje trzema laboratoriami komputerowymi po 16 stanowisk komputerowych dla studentów i stanowiskiem dla prowadzącego zajęcia. W katerach należących do Wydziału są także małe salki i specjalistyczne laboratoria dydaktyczne i badawcze, z których korzystają studenci. Większość sal ćwiczeniowych ma dodatkowe zaplecze do przygotowania materiałów do ćwiczeń. Można więc stwierdzić, że jednostka dysponuje wystarczającymi zasobami lokalowymi.

Ponadto należy podkreślić, że w ostatnich latach na Wydziale powstało 13 specjalistycznych laboratoriów badawczych, które zostały doposażone w ramach projektu „Realizacja II etapu Regionalnego Centrum Innowacyjności" współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w latach 2007-2013, między innymi:

- Laboratorium Inżynierii Genetycznej wyposażone między innymi: w mikroskop konfokalny TSC SPE firmy Leica, mikrotom rotacyjny RM2265 również firmy Leica oraz cytometry przepływowe.
- Laboratorium Biotechnologii Drobnoustrojów posiadające na wyposażeniu najnowszej generacji Real-Time PCR,
- Laboratorium Wspierania Technologii Produkcji Bezpiecznej Żywności na wyposażeniu, którym znajduje się: analizator aminokwasów AAA 400 oraz spektrometr absorpcji atomowej AA 240FS firmy Varian,

- Laboratorium Badania Struktur Materiałów Środowiskowych, które na swoim wyposażeniu posiada między innymi: laserowy miernik cząstek Mastersizer 2000 oraz dyfraktometr rentgenowski X'pertPowder firmy PANalitycal.
- Laboratorium Genetycznego Identyfikowania Odmian Roślin Uprawnych i Badania Ich Tożsamości wyposażone między innymi: nowoczesny termocykler gradientowy C1000 TouchTermalCycler (Bio-Rad), system GelDoc XR+ (Bio-Rad), składający się z komory ciemniowej, wbudowanego transiluminatora, kamery CCD oraz komputera.
- Laboratorium Oceny Jakościowej i Ilościowej Organicznych Związków Lotnych uwalnianych przez rośliny w reakcji obronnej na żerowanie owadów wyposażone w system do zbierania lotnych związków organicznych wydzielanych przez rośliny.
- Laboratorium Analiz Elementarnych i Badania Środowiska,
- Laboratorium Analiz Przetworów Owocowo-Warzywnych i Ziemniaczanych,
- Laboratorium Oceny Jakości Ziarna Zbóż dla Przetwórstwa Spożywczego,
- Laboratorium Technik In Vitro,
- Laboratorium Monitoringu Środowiska Atmosferycznego,
- Laboratorium Oceny i Pozyskiwania Wtórnych Metabolitów Roślinnych,
- Laboratorium Analiz Biofizycznych Właściwości Gleb i Roślin.

Laboratoria te wykorzystywane są między innymi, do wykonywania badań będących podstawą rozpraw magisterskich studiów stacjonarnych i niestacjonarnych oraz doktorskich słuchaczy studiów doktoranckich.

Oprócz tego Wydział dysponuje laboratoriami dydaktycznymi, które pozwalają prowadzić ćwiczenia laboratoryjne na wszystkich kierunkach prowadzonych na Wydziale. Gotowość tych laboratoriów, zgodnie z zaleceniem Dziekana Wydziału sprawdzana jest corocznie w terminie do 15 września przez kierownika jednostki podstawowej (katedry lub zakładu) i przedstawiciela samorządu studenckiego. Poświadczone jest to stosownym oświadczeniem podpisanym przez te osoby. Stan sal wykładowych sprawdzany jest przez kierownika obiektu oraz prodziekana ds. dydaktycznych i studenckich.

Wydział posiada również zaplecze doświadczalne - Stację Badawczą w Mochełku k. Bydgoszczy, w której prowadzone są ścisłe doświadczenia polowe i zlokalizowana jest kolekcje roślin. W stacji odbywają się ćwiczenia terenowe i praktyki dyplomowe.

Oceniając wyposażenie w aparaturę i urządzenia badawcze o charakterze badawczym i analitycznym należy stwierdzić, że jest ono dobre i adekwatne do charakteru prowadzonych zajęć dydaktycznych. Wyposażenie aparaturowe sal jest zapewniane przez instytuty, do których te sale należą. Słabszą stroną wyposażenia technicznego Wydziału są pracownie technologiczne, jednak widoczny jest postęp w tej dziedzinie. Aparatura umożliwia przeprowadzanie pomiarów odpowiednich parametrów i analiz chemicznych. Jednocześnie instytuty badawcze dysponują specjalistycznymi pracowniami i nowoczesnym sprzętem pozwalającym na prowadzenie zaawansowanych badań naukowych. Sprzęt ten jest dostępny zarówno dla pracowników naukowych, jak i doktorantów i studentów.

Spośród aparatury badawczej i technologicznej można przykładowo wymienić:
- analizator całego ziarna lnftatec I24I,
- glukometr elektroniczny,
- aparat do oznaczania barw surowc6w i produktów firmy Konica Minolta,
- konsystograf,
- obłuskiwacz ziarna,
- spektrometr absorpcji atomowej AA240 FS firmy Varian,
- automatyczny analizator aminokwas6w AAA 400,

- spektrofotometr UV-Vis Metertech,
- urządzenie wielofunkcyjne CX-721 do oznaczania azotanów,
- mineralizator mikrofalowy do analizy żywności,
- komorę chłodniczą z regulowaną atmosferą,
- chromatograf HPLC UltiMata 3000,
- liofilizator 1-4 LSC,
- stanowiska do oceny sensorycznej produktów żywnościowych,
- mineralizator mikrofalowy,
- chromatograf cieczowy HPLC PerkinElmer Series 200,
- analizator CN VarioMax CNS,
- spektrometr FTIR PerkinElmer Spectrum BX,
- spektrofotometr UV-Vis Perkin Elmer Lambda20,
- analizator TOC/TN Multi NC 3100 firmy Analytik Jena,
- analizator TC w próbkach stałych, Vario Max CN firmy Elementar,
-bioreaktory Retsch PM 100,
- młyn kulowy,
- termocyklerBio-Rad C 1000 Touch,
- chromatograf gazowy Master GC firmy Dani,
- chromatograf gazowy ze spektrometrem masowym GCMC firmy PerkinElmer,
- ekstraktor ASE 150 firmy DIONEX,
- mikroskop konfokalny firmy Leica,
- mikroskop fluorescencyjny,
- cyklometry przepływowe,
- mikrotom rotacyjny,
- dyfraktometr rentgenowski X'Pert pro firmy PANalytical,
- laserowy analizator cz4stek Mastersizer 2000,
- spektrometr absorpcji atomowej M-series firmy ThermoScientific,
- aparat do oznaczenia wł6kna surowego firmy Ankom,
- aparat do analiz Real Time PCR - LightCycler 480 II Roche,
- QIAxcel Advanced Ser. 15109, automatyczna elektroforeza kapilarna QIAxcel firmy QIAGEN,
- kriostat SLEE MNT (SLEE medical GmbH),
- PAM 2500 z firmy Walz do pomiaru fluorescencji chlorofilu roślin w celu oceny stanu stresu systemu foto syntetycznego,
- spektrometr absorpcji atomowej SOLAAR 54 z kuwetą grafitową GFS97 firmy Thermo Elemental,
- zestawy do dokumentacji żeli GelDoc XR+(Bio-Rad),
- 3 automatyczne stacje meteorologiczne,
- liofilizator,
- piece muflowe,
- komory laminarne,
- specjalistyczne wirówki laboratoryjne,
- zamrażarki do głębokiego zamrażania,
- fitotrony,
- nowoczesne szklarnie.

Wymieniona aparatura jest ogólnodostępna dla pracowników Wydziału, doktorantów i dyplomantów wykonujących prace magisterskie i inżynierskie w katedrach.

Do zasobów materialnych Wydziału należy doliczyć także dostęp do domów studenckich. Uczelnia dysponuje czterema domami akademickimi. Są to obiekty monitorowane, z których dwa są w centrum miasta oraz dwa – na kampusie fordońskim. W czasie wizyty Komisji odwiedzono domy studenckie na kampusie fordońskim. Są nowoczesne, wielopiętrowe budynki, ocieplane z zewnątrz, o przyzwoitym standardzie architektonicznym. Łączna ilość osób mogących mieszkać w akademikach wynosi 1076. Pokoje oferowane są jako pojedyncze oraz w modułach z łazienkami, aneksem kuchennym i węzłem sanitarnym. Na każdym piętrze znajduje się kuchnia, pralnia i pokój cichej nauki. W budynkach znajdują się także sale telewizyjne, gimnastyczne, siłownia i sala pingpongowa oraz dostęp do Internetu. Budynki przystosowane są do pobytu i zamieszkania przez osoby niepełnosprawne. W zależności od wielkości pokoju opłaty miesięczne wynoszą od 150-180 zł/osobę w pokojach dwuosobowych i ok. 340 zł/osobę w pokojach jednoosobowych. Dla studentów niestacjonarnych płatność za pokój wynosi 40 zł/dobę. Domy dysponują 68 pokojami hotelowymi a cena noclegu wynosi 85 zł/dobę. Uniwersytet dysponuje również stołówkami studenckimi, z których mogą korzystać wszyscy studenci. Stołówka mieści się w oddzielnym budynku zlokalizowanym przy domach studenckich. Dziennie jest wydawanych 200-400 obiadów. Ceny obiadów są bardzo niskie, w granicach 6-7 zł.

Uniwersytet Techniczno-Przyrodniczy posiada także nowoczesną Bibliotekę Główną, zlokalizowaną na kampusie FORDON, wyposażoną w bogate zbiory książek i czasopism naukowych oraz zbiory specjalne. Pracownicy naukowi i studenci mają dostęp on line do zbiorów bibliotecznych. Istnieje także możliwość bezpośredniego wypożyczania wybranej literatury z Czytelni Głównej. Ponadto w bibliotece znajdują się kabiny do pracy indywidualnej, wyposażone w 60 stanowisk komputerowych, dostępnych w Czytelni Multimedialnej, Informatorium, Czytelni Głównej oraz w Czytelni Norm i Patentów. Budynek Regionalnego Centrum Innowacyjności został zaprojektowany z myślą o niepełnosprawnych użytkownikach, jako pozbawiony barier architektonicznych w postaci, np. progów, czy schodów. W Czytelni Głównej znajduje się kabina, wyposażona w sprzęt komputerowy specjalnie dla osób niewidomych, niedowidzących oraz z dysfunkcją kończyn górnych.

Aktualnie biblioteka dysponuje ponad 238.867 książek, 55.187 woluminów czasopism polskich i zagranicznych. Dostępne są także 31.370 jednostek norm polskich, 171.317 jednostek opisów patentowych i prawie 2 tys. jednostek literatury firmowej. Uczelnia wykupiła licencje dostępu do ważnych baz literaturowych, co umożliwia dostęp do setek specjalistycznych czasopism naukowych i zbiorów literaturowych. Wśród nich można wymienić Web of Knowledge, AGRO, Bazy Biblioteki Narodowej, ACS Publications, EBSCOhost, PWN IBUK Libra, Nature and Science, Science Direct, Scopus, SpringerLink, Wiley Online Library, Free Access Journals i SIBROL. Studenci mają także dostęp do Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej.

Jeśli chodzi o studentów Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii to mają oni do dyspozycji także Bibliotekę Wydziałową mieszczącą się przy ul. Bernardyńskiej 6, której zasoby obejmują 6,5 tys. książek, 44 tytuły czasopism polskich i 1 czasopismo zagraniczne. Literatura ta pokrywa obszar z zakresu gleboznawstwa, chemii rolnej, botaniki, fizjologii roślin, mikrobiologii, ochrony roślin, fitopatologii, łąkarstwa, melioracji rolnych, ekonomiki rolnictwa, agrobiznesu. Biblioteka posiada też bogaty księgozbiór podręczny, oferujący encyklopedie ogólne i specjalistyczne, słowniki i informatory.

Oceniając kompleksowo infrastrukturę Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii należy stwierdzić, że baza dydaktyczna oraz zasoby biblioteczne są odpowiednie do realizacji potrzeb kształcenia w zasadzie na wszystkich kierunkach studiów prowadzonych przez Wydział. Na podstawie oglądu bazy dydaktycznej Wydziału ZO rekomenduje jednocześnie wzmocnienie kierunku „architektura krajobrazu" w niezbędne sale, przede wszystkim przeznaczone do ćwiczeń z rysunku.

Z rozmów z władzami Wydziału wynika, że planowany jest dalszy rozwój bazy lokalowej a nawet przeniesienie całego Wydziału na kampus FORDON. Wiążą się z tym nadzieje na wybudowanie nowej bazy dla badań technologicznych, w tym z zakresu technologii żywności i biotechnologii. Część jednostek wydziałowych już obecnie ma siedzibę w nowoczesnych budynkach znajdujących się na tym kampusie.

Wśród interesariuszy zewnętrznych zainteresowanych współpracą z Wydziałem należy wymienić:

- Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu,
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
- Politechnikę Łódzką,
- Uniwersytet Medyczny w Poznaniu,
- Uniwersytet Jagielloński w Krakowie,
- Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu,
- Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach,
- IHAR oddział w Bydgoszczy,
- Instytut Agrofizyki w Lublinie.

Powyższa lista nie wyczerpuje całości powiązać kooperacyjnych podjętych w celu lepszego wykorzystania aparatury badawczej i dostępności do nowoczesnych pracowni naukowych.

Ważną rolę w rozwoju Wydziału pełni Regionalne Centrum Innowacyjności wybudowane za kwotę 57 mln zł. Jednostka ta funkcjonuje we współpracy ze stowarzyszeniami naukowo-technicznymi, parkami przemysłowymi i przedsiębiorstwami. Jest to jednostka uznana za przedsięwzięcie o strategicznym znaczeniu dla regionu, umieszczając je na liście projektów kluczowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Dzięki temu Uczelnia uzyskała tytuł „Uczelni liderów". Wyróżnienie to jest nadawane uczelniom dbającym o edukację praktyczną i kształcenie absolwentów na potrzeby rynku. Jedną z jednostek utworzonych w ramach Regionalnego Centrum Innowacyjności, jest Centrum Badania Żywności i Urządzeń Przemysłu Spożywczego. Nowa jednostka powstała, aby wspomóc przedsiębiorców działających w branży spożywczej. Oprócz badań składu żywności, centrum oferuje pomoc przy tworzeniu i opracowaniu nowych linii technologicznych i projektowaniu urządzeń przemysłu spożywczego.

W Bydgoszczy istnieje także Bydgoski Park Przemysłowo-Technologiczny, którego partnerem jest Uniwersytet Techniczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy.

Wydział aktywnie uczestniczy w działalności powstałego w 2014 roku klastra „Agro-Klaster Kujawy Stowarzyszenie na Rzecz Innowacyjności i Rozwoju". Klaster ten tworzy 15 firm z szeroko-pojętej branży rolno-spożywczej rejonu województwa kujawsko-pomorskiego. Wydział ze względu na komplementarność swojej oferty badawczo-edukacyjnej stał się dla klastra swoistym zapleczem badawczo-edukacyjnym. Przykładem współpracy badawczej jest złożony wniosek o uzyskanie fundusze w konkursie organizowanym przez TARR (Toruńską Agencje Rozwoju Regionalnego S.A.) w ramach Funduszu Powiązań Kooperacyjnych, finansowanych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego.

Wydział Rolnictwa i Biotechnologii od lat ma żywą współpracę z przedsiębiorstwami rolnymi i przemysłowymi w regionie. Świadectwem tego był wyjątkowo duży udział przedstawicieli współpracujących firm na spotkaniu z PKA. Wśród tych firm można wymienić: Globamalt Polska Bydgoszcz, PW Lechpol Szubin, HerbaNordPol Nowy Staw, Owoce Warzywa Klimkiewicz, AgroBiznesPark Kołaczkowo, Agrola Unisław, Vitroflora Trzęsacz, Zakład Badawczy Przemysłu Piekarskiego, VitroGen Bydgoszcz, Zakład Technologii Gorzelnictwa i Odnawialnych Źródeł Energi IBPRiS Bydgoszcz, Florita Bydgoszcz, Marwit Zławieś Wielka i wiele innych. Zakłady te współpracują z Wydziałem, zlecają badania, umożliwiają praktyki studenckie i współpracują naukowo.

Ogólnie można stwierdzić, że Wydział jest dobrze osadzony w środowisku naukowym i przemysłowym Bydgoszczy i całego regionu.

3) polityka finansowa jednostki zapewnia stabilność jej rozwoju.

Od początku 2010 r. Wydział Rolnictwa i Biotechnologii posiada pełną samodzielność finansową jednostki. Decyzja o wielkości dotacji budżetowej dla Wydziału zapada na szczeblu Uczelni. Gospodarka finansowa Wydziału prowadzona jest w oparciu o roczny plan rzeczowo-finansowy, zatwierdzony uchwałą przez Radę Wydziału oraz Senat Uczelni.

Przy podziale dotacji budżetowych stosowany jest specjalny algorytm, opracowany na podstawie Rozporządzenie MNiSW z dnia 20 lutego 2013 r. (Dz.U. z dnia 28 lutego 2013 r., poz. 273) i uchwalony przez Senat. Konsekwentnie podział budżetu wydziałowego odbywa się w oparciu o odpowiedni algorytm przyjęty przez Radę Wydziału uchwałą nr 34/09/10 z dnia 29 stycznia 2010 r. Z budżetu Wydziału wydziela się część na działalność dydaktyczną i część na działalność statutową. Wszelkie dyskusje i decyzje w tej dziedzinie są jawne i podlegają głosowaniu.

W ramach budżetu finansowana jest działalność dydaktyczna i działalność badawcza Wydziału. Dominującą pozycję w budżecie Wydziału stanowi działalność dydaktyczna. Przykładowo, budżet na rok 2013 wynosił 15,56 mln zł, z czego dotacja podstawowa dydaktyczna wynosiła 11,2 mln zł, działalność niestacjonarna 0,67 mln zł, działalność badawcza 3,2 mln zł. W tym badania statutowe 1,68 mln zł.

Działalność dydaktyczna stacjonarna finansowana jest przede wszystkim z dotacji budżetowej państwa przeznaczonej na pokrycie kosztów związanych z kształceniem studentów oraz z utrzymaniem potencjału dydaktycznego. Wysokość uzyskanych środków uzależniona jest m.in. od liczby kształconych studentów, doktorantów, „wartości" naukowej kadry, wymiany międzynarodowej dot. kształcenia studentów i doktorantów, uprawnień do nadawania stopnia doktora oraz stopnia doktora habilitowanego.

Działalność dydaktyczna niestacjonarna realizowana jest w oparciu o fundusz tworzony z opłat za usługi edukacyjne. Są to opłaty wnoszone przez studentów tytułem czesnego, opłaty za brak postępów w nauce, oraz opłaty za studia podyplomowe. Wysokość obowiązujących opłat ponoszonych przez studentów określana jest Zarządzeniem Rektora.

Środki finansowe uzyskane z działalności dydaktycznej przeznaczone są na wynagrodzenia osobowe wraz z pochodnymi, na bezpośrednie koszty dydaktyczne, na koszty utrzymania Wydziału, remonty i inne.

W przypadku działalności badawczej Wydział otrzymuje dotację na działalność statutową, którą przeznacza zgodnie z decyzjami MNiSW na utrzymanie potencjału badawczego oraz na prowadzenie badań naukowych służących rozwojowi młodych naukowców i uczestników studiów doktoranckich – dotacja celowa. Środki finansowe

dotyczące utrzymania potencjału badawczego dzielone są na jednostki organizacyjne Wydziału algorytmem, w którym głównym składnikiem jest udział jednostki w sumie punktów uzyskanych przez Wydział w ocenie parametrycznej. Podstawą podziału jest ilość punktów uzyskana przez jednostkę organizacyjną za działalność naukową i rozwój kadry. Punktowane są liczba publikacji z uwzględnieniem jakości tych publikacji, działalność wdrożeniowa, pozyskiwanie funduszy z projektów badawczych i uzyskanie stopni naukowych. Według danych przedstawionych przez Dziekana Wydziału, w 2012 r. udział projektów badawczych w budżecie badawczym stanowił ok. 25%, badań zleconych 15%, natomiast badania statutowe stanowiły 43% tego budżetu. Należy ocenić, że dochody z grantów uzyskanych przez pracowników Wydziału są relatywnie małe. Wskazuje to konieczność większej mobilizacji kadr jednostki w staraniach o pozyskiwanie funduszy ze źródeł zewnętrznych.

Jeśli chodzi o dotację celową, to do dystrybucji przyznanej kwoty stosuje się tryb konkursowy zawarty w regulaminie uchwalonym przez Radę Wydziału. Wykonanie budżetu jest szczegółowo analizowane przez Radę Wydziału.

W polityce finansowej dostrzegalne są aspekty projakościowe. Przede wszystkim przejawia się to stymulowaniem aktywności badawczej jednostki poprzez premiowanie instytutów i nauczycieli akademickich zdobywających środki ze źródeł zewnętrznych.

Ponadto Uczelnia stara się, aby sam system finansowy był sprawny i prezentował odpowiednią jakość. W tym celu zlecane są audyty finansowe wykonywane przez firmy zewnętrzne.

Ocena końcowa 4 *kryterium ogólnego* <u>w pełni</u>

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

1) **Stan kadrowy Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii UTP w Bydgoszczy spełnia w pełni wymagania od strony formalnej i pokrywa wymagania wynikające z konieczności spełnienia minimów kadrowych.** Silną stroną jednostki jest bardzo dobra kadra o profilu rolniczo-agronomicznym, natomiast wyraźnie słabszą liczba specjalistów z zakresu biotechnologii, technologii żywności i żywienia człowieka i architektury krajobrazu, która z perspektywy rozwoju kierunków studiów „biotechnologia", „technologia żywności i żywienie człowieka" i „architektura krajobrazu" powinna być uzupełniona. Zasady naboru kadry i stosowane metody naboru są prawidłowe. Podstawą przyjmowania nowych pracowników są kompetencje merytoryczne kandydata, a procedura wyboru ma charakter jawny i konkursowy. **System powierzania zajęć dydaktycznych pracownikom jest prawidłowy. Pełna spójność działalności naukowej z działalnością dydaktyczną nauczycieli akademickich występuje jedynie na kierunku studiów „rolnictwo", natomiast na pozostałych kierunkach jest wyraźnie słabsza.** Proporcje między liczbą studentów a nauczycieli akademickich są bardzo dobre. Zapisy w analizie SWOT dotyczące stanu kadrowego można uznać za realistyczne i uwzględniające istniejące problemy.

2) **Infrastruktura dydaktyczna i badawcza Wydziału jest zadawalająca i odpowiednia do nałożonych zadań.** Jednostka podejmuje starania o ulepszanie bazy lokalowej i o zakupy nowoczesnej aparatury technologicznej i badawczej. **Plany rozwoju tej struktury są wiarygodne. Wydział stawia na udział w inwestycjach finansowanych ze środków europejskich i budowanych centralnie dla całej Uczelni. Właściwa jest także polityka**

udziału interesariuszy zewnętrznych w powiększaniu możliwości badawczych Wydziału oraz dostępu do nowych technologii. Wydział jest aktywny a liczba i ranga interesariuszy jest duża.

3) **Polityka finansowa może być uznana za prawidłową. Wydział ma samodzielność finansową**. Widoczny jest niedostatek środków na remonty i większe zakupy aparaturowe. Słabą stroną Wydziału jest relatywnie mała aktywność pracowników w zdobywaniu grantów ze źródeł zewnętrznych.

5. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę

Pod względem działalności naukowej Wydział zaliczany jest do grupy jednostek naukowych kategorii B (wg kategoryzacji MNiSW *„Komunikat o wynikach kompleksowej oceny działalności naukowej lub badawczo rozwojowej jednostek naukowych”* z dnia 30 września 2013 r. w grupie Nauk o Życiu, i Grupie Wspólnej Oceny NZ1R). Wydział Rolnictwa i Biotechnologii uzyskał w kryterium I - 37,46 pkt. (osiągnięcia naukowe i twórcze), w kryterium II - 503 (potencjał naukowy), kryterium III - 1,91 (materialne efekty działalności naukowej), kryterium IV - 75,00 (pozostałe efekty działalności naukowej). Ocena ostateczna wyniosła -19,44 pkt.

Badania naukowe prowadzone na Wydziale obejmują w decydującej większości zagadnienia z obszaru nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. Jednocześnie do tego obszaru są przypisane prowadzone kierunki studiów. Zakres tematyczny badań jest bardzo szeroki i zróżnicowany w zależności od profilu jednostki podstawowej (katedry, zakładu), w którym zatrudnieni są nauczyciele akademiccy. W tabeli zamieszczonej poniżej przedstawiono problematykę badawczą katedr wchodzących w skład Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii.

Tematyka badawcza Katedr wchodzących w skład Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii – rok 2013

Jednostka naukowa Wydziału	Problematyka badawcza
Katedra Agrotechnologii	Doskonalenie technologii produkcji: • różnych typów i form roślin strączkowych, • nasiennej roślin strączkowych i traw gazonowych, • roślin zielarskich, • roślin energetycznych, Ocena możliwości łagodzenia skutków częstego występowania zbóż w płodozmianie przez uprawę międzyplonów; Przydatność nowych gatunków roślin motylkowatych do uprawy w warunkach regionu kujawsko-pomorskiego i ich wpływ następczy; Zagospodarowywanie odłogów przez uprawę wieloletnich roślin pastewnych.

Katedra Botaniki i Ekologii	Dynamika szaty roślinnej w rolniczej przestrzeni produkcyjnej – spektrum florystyczno-fitosocjologiczne, Charakterystyka populacji wybranych gatunków, Znaczenie użytków ekologicznych.
Katedra Chemii Środowiska	Transformacja i właściwości próchnicy gleb, Funkcje substancji humusowych w ekosystemach lądowych i wodnych, Ochrona gleb i wód, Utylizacja organicznych odpadów przemysłowych w rolnictwie.
Katedra Entomologii i Fitopatologii Molekularnej	Alternatywne w stosunku do metody chemicznej sposoby ochrony roślin i produktów przechowywanych przed szkodnikami. Badania nad wykorzystaniem szkodników roślin do biologicznej walki z chwastami. Szkodliwa entomofauna zbiorowisk roślin rolniczych. Szkodniki zadrzewień śródpolnych i miejskich oraz terenów przyległych. Badania dotyczące lotnych związków organicznych emitowanych przez rośliny w reakcji obronnej na atak agrofagów.
Katedra Genetyki, Fizjologii i Biotechnologii Roślin	Mikrorozmnażanie różnych gatunków roślin (ziół, roślin uprawnych, traw), Regulacja morfogenezy in vitro oraz rola regulatorów wzrostu i rozwoju w tym procesie, Diagnostyka materiału roślinnego na poziomie cytologicznym i histologicznym w celu zoptymalizowania mikrorozmnażania, Badanie reakcji organizmów na stres środowiskowy, w tym udział systemu mirozynaza - glukozynolany w reakcjach obronnych roślin na stres, Reakcje fotosystemu roślin na infekcje grzybowe i bakteryjne oraz wpływ zmian klimatu na organizmy w dziejach ziemi Procedury mikropropagacji wybranych gatunków roślin, PCR i techniki identyfikacji genu, Oznaczanie wpływu czynników środowiska na plonowanie, Doradztwo w zakresie fitoremediacji terenów zdegradowanych.

Katedra Gleboznawstwa i Ochrony Gleb	Naturalna zmienność przestrzenna gleb i ich charakterystyka Właściwości fizykochemiczne oraz skład chemiczny i mineralogiczny gleb na tle ich genezy Fizykochemicznie aktywne składniki glebowe Chemia i fizykochemia gleb w aspekcie ich cech użytkowych oraz ochrony Wpływ działalności rolniczej oraz deformacji związanych z oddziaływaniem przemysłu na środowisko glebowe Pierwiastki śladowe i ich mobilność w glebach Metale ciężkie w glebach będących pod wpływem antropogenizacji Zanieczyszczenie i degradacja zasobów glebowych Rekultywacja gleb zdegradowanych Ilościowa ocena przestrzennej zmienności gleb i ich właściwości metodami GPS i geostatystycznymi Mineralogia gleb.
Katedra Melioracji i Agrometeorologii	Wpływ nawodnień deszczownianych i kroplowych na plon roślin uprawianych na glebach bardzo lekkich, Doskonalenie technik nawadniania roślin uprawnych i ogrodniczych, Efekty deszczowania roślin uprawnych w rejonie Bydgoszczy, Potrzeby wodne roślin uprawnych, Ocena zależności plonowania roślin uprawnych od warunków meteorologicznych, Bonitacja agroklimatu Polski dla potrzeb praktyki rolniczej, Przyrodnicze i techniczne przesłanki nawodnień kroplowych, Proekologiczne aspekty gospodarki wodnej w zlewni rolniczej.
Katedra Mikrobiologii i Technologii Żywności	Mikrobiologiczna ocena skuteczności procesów kompostowania osadów pościekowych. Wpływ środków dezynfekcyjnych stosowanych do utylizacji odpadów organicznych na mikroflorę gleby. Mikroflora glebowa w uprawach konwencjonalnych i ekologicznych. Systemy mikrobiologicznie monitorowanych procesów uzdatniania odpadów zielonych. Badanie enzymów i bakteriocyn bakterii z rodziny *Lactobacillaceae* w pryzmach kompostowych. Mikrobiologiczne badania wody i ścieków.

Katedra Podstaw Produkcji Roślinnej i Doświadczalnictwa	Wielkość i jakość plonu roślin uprawnych w różnych warunkach siedliskowo-agrotechnicznych. Agroekologiczno-produkcyjne efekty wybranych zabiegów agrotechnicznych. Agrotechnika zbóż, mieszanek zbożowych i zbożowo-strączkowych oraz rzepaku. Konkurencja wzajemna między roślinami zbożowymi i chwastami w łanach. Wzajemne oddziaływania między roślinami zbożowymi i strączkowymi w mieszankach. Możliwości łagodzenia ujemnych skutków dużego udziału zbóż w strukturze zasiewów. Wpływ agrotechniki na występowanie fitofagów i ich zwalczanie. Struktura oraz wydajność produkcji roślinnej w różnych warunkach gospodarowania. Rejonizacja produkcji roślinnej na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. Krajobraz i środowisko przyrodnicze obszarów wiejskich. Metodologia badań w naukach rolniczych.
Katedra Roślin Ozdobnych	Wpływ czynników środowiskowych na jakość wybranych roślin ozdobnych i warzywnych Klonowanie in vitro w hodowli i uprawie roślin ozdobnych i warzywnych. Somatyczna mutageneza indukowana in vitro chryzantemy wielkokwiatowej i gerbery. Krioprezerwacja materiału roślinnego. Embriogeneza somatyczna chryzantem i kaktusów. Chemotaksonomia i metody molekularne w identyfikowaniu odmian roślin uprawnych.
Stacja Badawcza Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii	Uwarunkowania plonowania roślin uprawnych, sposobów produkcji roślinnej z uwzględnieniem aspektów ekologicznych, właściwości gleby, jej żyzność i ochrony ekosystemów oraz alternatywnych metod zwalczania chorób i szkodników roślin uprawnych.

Generalnie tematykę badawczą Wydziału można podzielić na kilka odrębnych grup problemowych:

- Agrotechniczne i środowiskowe uwarunkowania produkcji roślin uprawnych.
- Uwarunkowania użytkowania gleb i kształtowania środowiska rolniczego.
- Genetyczne i biotechnologiczne aspekty doskonalenia roślin użytkowych.
- Ekonomiczne i społeczne przemiany agrobiznesu.

Ważnym rozszerzeniem potencjału badawczego Wydziału są granty oraz vouchery. Pierwsze z nich umożliwiają badania dzięki finansowaniu projektów ze źródeł zewnętrznych. Na Wydziale realizowanych jest kilka projektów tego typu, jednak nie jest to działalność dostatecznie intensywna. Bardzo cennym elementem systemu finansowania badań są vouchery na realizację wspólnych badań z przedsiębiorstwami rolniczymi i przemysłowymi. Odgrywają one na Wydziale bardzo ważną rolę i umożliwiają prowadzenie badań o

charakterze aplikacyjnym. Niektóre z nich odnoszą się do tematyki związanej z przemysłem spożywczym, co stanowi cenne uzupełnienie tej tematyki w naukowym portfolio Wydziału. Większość realizowanych na Wydziale projektów badawczych ma charakter interdyscyplinarny i obejmuje wymienione wyżej grupy tematyczne. Efektem tych badań są oryginalne publikacje naukowe lub efekty aplikacyjne w postaci patentów lub wdrożeń. Weryfikację zgodności prowadzonych badań z kierunkami studiów przeprowadza się corocznie weryfikując minimum kadrowe, oceniając zbieżność problematyki badań z firmowanym kierunkiem.

Realizowane na Wydziale prace doktorskie są ściśle związane z obszarem nauk rolniczych a ich liczba, w ostatnich 5 latach wynosi 23, świadczy to o dużej aktywności naukowej poszczególnych jednostek.

Wyszczególnione grupy tematyczne obejmują tematykę badań własnych, w ramach których przewidziano możliwości rozwoju młodej kadry naukowej i realizację rozpraw doktorskich oraz habilitacyjnych w zakresie dyscyplin związanych głównie z naukami rolniczymi oraz przyrodniczymi. Pierwsza grupa tematyczna obejmuje głównie tematy związane z dyscypliną agronomia. Grupa ta jest bardzo spójna z kierunkiem studiów „rolnictwo". Widoczne to jest także w tematyce prac magisterskich realizowanych na tym kierunku. Sporo prac badawczych jest związanych z kierunkiem „ochrona i kształtowania środowiska", co częściowo koresponduje z kierunkiem studiów „architektura krajobrazu". Ten kierunek badań związany jest z drugą grupą tematyczną.

Dużo skromniej reprezentowana jest tematyka odnosząca się do obszaru technologii żywności i żywienia człowieka. Wśród tematów badawczych można wymienić przykładowo badania nad bakteriocynami i enzymami bakterii fermentacji mlekowej, właściwości prozdrowotne i technologiczne wybranych owoców, warzyw oraz bulw ziemniaka w zależności od technologii uprawy i przechowywania i przetwarzania, poprawa bezpieczeństwa produkcji żywności i jej właściwości prozdrowotnych oraz wykorzystanie powstałych odpadów w aspekcie ochrony zdrowia ludzi i środowiska. Większość tego typu badań wykonywanych jest w Katedrze Mikrobiologii i Technologii Żywności.

Mało widoczna jest działalność badawcza w dziedzinie biotechnologii. Sprowadza się ona prawie wyłącznie do biotechnologii roślinnej. Przykładowymi projektami badawczymi w tej dziedzinie są: badanie wielkości genomu oraz cyklu komórkowego w różnych częściach roślin za pomocą cytometrii przepływowej, indukcja embriogenezy somatycznej u chryzantemy wielkokwiatowej oraz ocena stabilności roślin otrzymanych z zarodków somatycznych. Problematyka biotechnologiczna odzwierciedla się w trzeciej grupie tematycznej, która obejmuje badania realizowane w zakresie biotechnologii i biologii. Są one wykonywane głównie poza Wydziałem Rolnictwa i Biotechnologii, a nawet w zakresie ogrodnictwa. W tej dyscyplinie na Wydziale wiodącą rolę odgrywa Katedra Genetyki, Fizjologii i Biotechnologii Roślin.

Oceniając spójność działalności badawczej z kierunkami kształcenia studentów należy stwierdzić, że jest ona bardzo zróżnicowana – od znakomitej w dziedzinie rolnictwa (agronomii), przez dobrą w dziedzinie kształtowania środowiska, do słabej w dziedzinie technologii żywności i biotechnologii.

Specyfika warsztatu i technik badawczych realizowanych na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii jest dosyć szeroka. Obejmuje ona przede wszystkim badania terenowe zlokalizowane w wielu punktach regionu kujawsko-pomorskiego. Wiodącą rolę w tym zakresie pełni Stacja Badawcza Wydziału w Mochełku oraz Rolniczy Zakład Doświadczalny w

Minikowie. Corocznie realizowanych jest w nich kilkadziesiąt statycznych doświadczeń polowych.

Znaczna ilość zadań badawczych realizowana jest we współpracy z innymi jednostkami badawczymi takimi jak: (1) Centralny Ośrodek Badania Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej i jej stacjach, (2) Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, (3) Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Radzikowie – Ogród Botaniczny w Bydgoszczy, (4) Stacje Hodowli Roślin, (5) Agencja Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa, (6) Agencja Rynku Rolnego, (7) Agencja Nieruchomości Rolnych, (8) ośrodki doradztwa rolniczego, (9) średnie i małe przedsiębiorstwa o zasięgu lokalnym o zróżnicowanych profilach działalności; bankowość, przetwórstwo, gospodarstwa dzierżawione i własne o zróżnicowanych poziomach intensyfikacji produkcji – rolnictwo ekologiczne, zrównoważone, a także z uwzględnieniem pakietów rolno środowiskowych, (10) organy administracji terenowej i zakłady pracy w zakresie przestrzegania Prawa Ochrony Środowiska. Współpracy sprzyja własna baza badawcza, duże doświadczenie badawcze, szczególnie w dyscyplinie agronomii.

Z punktu widzenia internacjonalizacji pracy uczelni, czy wydziału badania naukowe są tym czynnikiem, poprzez który uczelnia i jej pracownicy stają się widoczni w międzynarodowej grupie instytucji i naukowców prowadzących intensywne prace badawcze. Ten aspekt nie jest tylko kwestią prestiżu uczelni, ale przede wszystkim punktem wyjściowym do międzynarodowych grantów i możliwości nawiązania międzynarodowej współpracy naukowej, czy dydaktycznej. Na podstawie danych udostępnionych w Raporcie samooceny jednostki, oraz informacji pochodzących z rozmów i dokumentów przekazanych do wglądu Zespołowi Oceniającemu podczas wizytacji, wykształca się obraz Wydziału jednocześnie prowadzącego badania naukowe i pracę dydaktyczną ze studentami, oraz w dużym stopniu pracującym dla potrzeb środowiska regionalnego, ogólnie pojętej gospodarki żywnościowej, w tym szczególnie gospodarstw rolnych.

Prace badawcze w różnych katedrach na ogół odbywają się w ramach klasycznie rozumianych dyscyplin naukowych, charakterystycznych dla specyfiki danej katedry. Już na wstępie należy stwierdzić, że badania naukowe albo przynajmniej publikacje, nie są najmocniejszą stroną Wydziału. Zarówno w przypadku doktorantów, jak i pracowników naukowych liczba publikacji mających oddźwięk w międzynarodowych kręgach naukowych jest niezbyt duża i wymaga zdecydowanej poprawy. Jednym ze sposobów na to byłoby zwiększenie wymogów publikowania jako niezbędnego warunku ukończenia studiów doktoranckich.

Na różnych uczelniach, ale szczególnie na tych o charakterze rolniczym, wykształcają się pewne, już wcześniej wspomniane niepewności co do systemów wartości decydujących o charakterze działalności uczelni. Widoczne jest to nie tylko na poziomie poszczególnych pracowników, ale również w odniesieniu do funkcjonowania katedr o różnym profilu. Mimo tego, że powody słabego lokowania publikacji o odpowiedniej wartości są często pozornie łatwe do wytłumaczenia przez stwierdzenie, że w danej dyscyplinie trudno publikować w czasopismach o najwyższej randze, nie oznacza to tego, że nie jest możliwe osiągnięcie poprawy tej sytuacji. Znajomość zasad publikowania, czasopism zajmujących się odpowiednią dziedziną badań, bieżący kontakt z literaturą międzynarodową, zatrudnianie młodych, znających języki obce pracowników a ponadto przełamanie pewnej bariery wiele może pomóc w rozwiązaniu tego problemu.

Zapoznając się z zapleczem laboratoryjnym biotechnologii, można stwierdzić, że w laboratoriach zgromadzono pewną infrastrukturę badawczą, która jest wystarczająca do

realizacji podstawowych protokołów genetyki molekularnej. Mikroskop konfokalny to duża możliwość wykonywania różnych prac badawczych, tym bardziej, że Katedra ma odpowiednio wykształconą osobę obsługującą sprzęt. Podobna sytuacja jest z nowoczesnym cytometrem. Stąd też, ZO doradza, aby podjąć zdecydowane działania w celu opracowania koncepcji i kierunków badań i takiego planu rozwoju wspomnianego laboratorium, które umożliwiłyby pełne wykorzystanie aparatury i tym sposobem znaczącą poprawę jakości prac badawczych. Prężnie działające laboratorium biotechnologiczne, to duża możliwość nowoczesnej oferty dla studentów zagranicznych, dla wymiany naukowców, realizacji prac doktorskich itd.. Dużym polem do wykorzystania jest rozwój badań w kooperacji międzykatedralnej. Daje to szanse na pełne wykorzystanie aparatury i kadry naukowej. Zgodnie z tym schematem zamiast zawężania badań jakiegoś zjawiska do zakresu zestawu narzędzi badawczych i systemu pytań charakterystycznych dla jednej dyscypliny, następuje kompleksowe podejście do danego problemu. Powyżej przedstawione uwagi ekspertów PKA mają charakter doradczy. Z punktu widzenia formalnego, jak zresztą wskazano powyżej przy szczegółowym opisie kryterium 5, Wydział prowadzi badania naukowe (co prawda na różnym poziomie) w zakresie tych obszarów badawczych, w których funkcjonują kierunki studiów II stopnia i studia III stopnia. Na uznanie zasługują także starania Wydziału o włączenie się w sieć badań międzynarodowych. Na tym polu można odnotować szereg sukcesów. Na Wydziale realizowanych jest obecnie 8 projektów międzynarodowych. Zostały one wyszczególnione w załączniku 5a.

Pracownicy Wydziału mają też znaczące osiągnięcia na polu podnoszenia innowacyjności i konkurencyjności krajowej gospodarki. Badania realizowane przez 3 profesorów zostały wyróżnione prestiżowymi międzynarodowymi i krajowymi nagrodami (załącznik 5b).

Dane przedstawione w Raporcie samooceny jednostki, jak i wypowiedzi doktorantów na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wskazują na włączanie doktorantów do realizacji projektów badawczych prowadzonych na Wydziale. W pierwszym rzędzie uczestniczą w projektach swoich opiekunów naukowych, wykonując często część zadań przewidzianych harmonogramem projektu. Najlepszym świadectwem uczestnictwa doktorantów i studentów w działalności badawczej są ich publikacje, najczęściej przygotowane wspólnie z nauczycielami akademickimi Wydziału. W latach 2012-2014 doktoranci i studenci opublikowali 26 prac, z czego 23 prace były współautorstwa doktorantów, a trzy współautorstwa studentów. Tematyka tych prac obejmowała zagadnienia agronomiczne oraz ochronę i kształtowanie środowiska, a więc problematykę zgodną z uprawnieniami Wydziału do nadawania stopni doktorskich. Analiza dokumentów wskazuje, że doktoranci mają dużą samodzielność w wykonywaniu badań. Opiekunowie prac doktorskich pełnią rolę konsultantów, doradców i tutorów, jednakże realizacja badań pozostaje w gestii samych doktorantów. Rozmowy z doktorantami wskazują, że mają oni możliwości wykonywania samodzielnych badań naukowych. Mogą przy tym korzystać z aparatury zgromadzonej w Regionalnym Centrum Innowacji. Pewnym zaskoczeniem jest natomiast mała skłonność doktorantów do wyjazdów na staże zagraniczne, na których wykonywaliby część prac eksperymentalnych.

Ważną rolę w aktywności naukowej doktorantów pełnią stypendia Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego „Krok w przyszłość".

Udział studentów w badaniach naukowych Jednostki realizuje się przede wszystkim poprzez ich udział w realizacji prac magisterskich oraz z własnej inicjatywy, poprzez działalność w sześciu kołach naukowych Jednostki, opisanej w rozdziale siódmym niniejszego

raportu. Pozostałe przypadki aktywności studentów w badaniach naukowych, związane są z indywidualnymi zaproszeniami od pracowników naukowych. Nie są one natomiast regułą ani efektem systemowego działania Jednostki. Sugeruje się zwiększenie działań w tym zakresie, również poprzez wprowadzenie systemowych działań i pełniejszą informację dla studentów o możliwościach podejmowania aktywności naukowej. Studenci są współautorami artykułów naukowych w zeszytach naukowych i publikacjach pokonferencyjnych

Ocena końcowa 5 *kryterium ogólnego* w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryterium szczegółowego*

Aktywność badawcza nauczycieli akademickich zatrudnionych w jednostce jest ogólnie dobra, choć zróżnicowana. Wydział realizuje projekty badawcze finansowane ze źródeł własnych i zewnętrznych, ma żywą współpracę z przemysłem**. Silną stroną Wydziału jest jego dobra pozycja w dziedzinie badań rolniczych.** Wydział dysponuje nowoczesną aparaturą badawczą i ciągle ją rozwija. **Doktoranci i studenci są włączani do badań prowadzonych na Wydziale. Doktorantom, umożliwia się samodzielne działania badawcze.** Rozważając zapisy w analizie SWOT można uznać, że dokonana przez Wydział ocena stron pozytywnych i negatywnych w zakresie działalności naukowo-badawczej jest realistyczna i oparta na solidnych podstawach.

6. Uczestniczenie jednostki w krajowej i międzynarodowej wymianie studentów, doktorantów, pracowników naukowych i dydaktycznych oraz współpraca z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami akademickimi, a także z przedsiębiorstwami i instytucjami

1) Studenci, doktoranci i pracownicy jednostki uczestniczą w programach międzynarodowych,

Międzynarodowa współpraca naukowo-dydaktyczna na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii w ostatnich latach była głównie realizowana w ramach Programu Erasmus, Batlic University i Visegrad Programme. W latach 2010-2014 w ramach tych programów wyjechało łącznie 63 studentów, 9 doktorantów i 86 pracowników. W tym samym czasie do Bydgoszczy przyjechało 249 studentów zagranicznych, 4 doktorantów i 135 pracowników. Widoczny jest znacznie większy udział w wymianie strony zagranicznej, niż strony polskiej. Szczególną pozycję w przyjazdach na WRiB odgrywają studenci tureccy, którzy przyjeżdżają do Bydgoszczy na studia prowadzone w języku angielskim. Wydział zawarł umowy o wymianie z 70 jednostkami badawczymi w Turcji. To bez wątpienia duży sukces Wydziału i jest to główny kierunek ekspansji Wydziału. Drugim potencjalnym krajem jest Ukraina.

Według danych Raportu samooceny Wydziału, w ostatnich 5 latach w ramach programu stypendialnego LLP Erasmus rocznie około 10 – 13 studentów zrealizowało część studiów (1 lub 2 semestry) lub praktyki zawodowe na uczelniach zagranicznych. Znacznie większa była grupa studentów przyjeżdżających z różnych uczelni partnerskich (około 70 osób rocznie). Liczba ta w ostatnich pięciu latach wykazywała jednoznaczną tendencję wzrostową. Liczba doktorantów wyjeżdżających zagranicę w ramach LLP Erasmus była niewielka, bowiem w ciągu ostatnich pięciu lat było to w sumie 9 osób. W przeciwieństwie do powyższych danych liczba pracowników biorąca udział w wymianie dydaktycznej lub

naukowej jest znaczna i proporcjonalna do liczby zatrudnionych (w ostatnim roku były to 32 osoby).

Interpretacja powyższych danych wymaga uwzględnienia liczby studentów. Na studiach stacjonarnych w roku akademickim 2013/2014 było 627 osób a liczba uczestników studiów doktoranckich obecnie wynosi 42 osoby. Według Raportu samooceny Wydział Rolnictwa i Biotechnologii jest liderem wymiany międzynarodowej. Można ten fakt uznać jeżeli weźmiemy pod uwagę liczbę studentów przyjeżdżających, lub liczbę pracowników biorących udział w wymianie. Natomiast jeśli chodzi o wyjazdy to z danych wynika, że rocznie około 2% studentów studiów stacjonarnych podejmuje się wyjazdu na zagraniczną uczelnię. Podczas spotkania ze studentami, gdzie było obecnych około 70 osób z różnych kierunków i roczników, Zespół Oceniający otrzymał kontrowersyjne opinie dotyczące wyjazdów na studia zagraniczne. Z tej dużej grupy zaledwie 5% wyraziła chęć wyjazdu, ale większość twierdziła, że zdaje sobie sprawę z zalet stypendiów zagranicznych. Zastanawiające były wypowiedzi na temat znajomości języka angielskiego. Większość twierdziła, że nauka języka bardzo odbiega od poznania słownictwa codziennych konwersacji, a koncentruje się raczej na zapoznaniu studenta ze słownictwem specjalistycznym, które bez ogólnych podstaw jest trudne do wykorzystania. Dostępność informacji na temat procesu rekrutacji oraz określone przez Uczelnię i Jednostkę jej zasad, studenci obecni na spotkaniu z ZO ocenili jako właściwe. Rekrutacja przeprowadzana jest na podstawie średniej, znajomości języka oraz dostępności miejsca w uczelni partnerskiej. Nadto studenci powracający z uczelni partnerskiej, nie muszą wyrównywać różnic programowych ponad te, o których wiedzieli przed wyjazdem, a które wynikają z różnicy ofert edukacyjnych obu uczelni. Taką sytuację należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. W ocenie studentów niski odsetek osób wyjeżdżających wiąże się przede wszystkim z niechęcią opuszczania uczelni i miasta. Podnoszono także, że dużym utrudnieniem w wyjazdach są dla polskich studentów koszty wyjazdów (koszt podróży, droższe utrzymanie). Zespół Oceniający dostrzegając wysiłek władz Wydziału w zakresie internacjonalizacji kształcenia, a jednocześnie rozumiejąc uwarunkowania materialne, sugeruje, że należy jednak bardziej propagować wśród studentów korzyści płynące z mobilności w ramach różnych programów wymiany.

Dane dotyczące wyjazdów doktorantów kształtują się o wiele bardziej obiecująco. Jednostka dysponuje szeregiem podpisanych umów umożliwiających doktorantom wyjazdy zagraniczne. Oferuje uczestnikom trzeciego stopnia wyjazdy m.in. w ramach Programu LLP Erasmus. Z możliwości odbycia semestru lub roku studiów w uczelniach zagranicznych w ramach tego programu doktoranci korzystają rzadko, co spowodowane jest obowiązkami zawodowymi i osobistymi. Częściej korzystają z możliwości krótszych staży, kursów, wyjazdów na konferencje. Najbardziej preferowane są wyjazdy na praktyki. Podczas rozmowy z Zespołem Oceniającym uczestnicy studiów trzeciego stopnia pozytywnie wypowiadali się na temat oferty programów międzynarodowych. Informowani są o takiej ofercie, możliwościach wyjazdów poprzez listy mailingowe oraz przez pracowników naukowych.

Bardzo pozytywnym zjawiskiem zaobserwowanym przez ZO jest przygotowywanie pracowników dydaktycznych do pracy ze studentami obcojęzycznymi. Natomiast dostrzeżono, że przy takiej skali przyjazdów studentów zagranicznych na Uczelni/Wydziale brak biura obsługującego tych studentów.

Analizując dane wymiany studentów, doktorantów i pracowników, biorąc także pod uwagę wielkość Uczelni oraz bardziej jej regionalny charakter na tle innych podobnych uczelni stopień umiędzynarodowienia jest zadowalający. Zaznaczyć jednak należy, że

wizytowany Uniwersytet i Wydział ma potencjał, aby w tej materii osiągnąć więcej. Częstotliwość wyjazdów studentów pierwszego i drugiego stopnia wymaga wyraźnej poprawy. Należy podkreślić, że duża liczba przyjeżdżających nie kompensuje małej liczby wyjeżdżających. W interesie kraju jest kształcenie polskich studentów zagranicą. Studentów przygotowanych do korzystania z międzynarodowych źródeł wiedzy i zapoznanych ze zwyczajami i możliwościami gospodarczymi poza granicami kraju. Kontakty ze studentami zagranicznymi przebywającymi w Polsce ma duże znaczenie ale nie zastępuje własnych doświadczeń wykształcających nowoczesny sposób myślenia w kategoriach internacjonalnych.

2) jednostka podejmuje działania mające na celu internacjonalizację procesu kształcenia, w tym w zakresie określania efektów i realizacji programu kształcenia,

Jednostka w zakresie internacjonalizacji procesu kształcenia skupia się przede wszystkim na szerokich kontaktach dydaktyczno – naukowych z jednostkami w uczelniach zagranicznych oraz organizacjami morskimi i implementacji doświadczeń uzyskanych w wyniku tego kontaktu na proces kształcenia. Co istotne, studenci dostrzegają zaangażowanie Jednostki w tym aspekcie.

Studenci i doktoranci mają możliwość uczestniczenia we współpracy międzynarodowej w ramach Baltic University oraz w ramach współpracy dydaktycznej na podstawie umowy bilateralnej pomiędzy UTP w Bydgoszczy a Tarleton State University w Teksasie, USA. Tę współpracę należy ocenić zdecydowanie pozytywnie. Jest ona istotnym uzupełnieniem możliwości stworzonych przez program Erasmus. Doktoranci wyjeżdżają także na międzynarodowe konferencje naukowe, odbywają staże oraz publikują w punktowanych zagranicznych czasopismach. Na powyższe cele otrzymują pomoc finansową w ramach swoich katedr.

Planowane otworzenie studiów w języku angielskim będzie kolejnym ważnym krokiem w internacjonalizacji kształcenia.

Zbyt mały nacisk kładziony jest na inne aspekty internacjonalizacji studiów. Jednostka nie oferuje studentom, a szczególnie doktorantom możliwości odbycia części zajęć w języku obcym, praktycznie nie pojawiają się visiting professors. Podczas Spotkania z Zespołem Oceniającym doktoranci wskazali na potrzebę zwiększenie wymiaru godzin lektoratów bądź wprowadzenie możliwości kontynuowania nauki języków obcych dla osób zainteresowanych. Dodatkowo uznali, iż bardzo pomocne byłoby wprowadzenie przedmiotów prowadzonych w języku angielskim do programu studiów.

3) jednostka współpracuje z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami akademickimi,

Wydział prowadzi współpracę międzynarodową związaną z krajowymi i międzynarodowymi ośrodkami akademickimi, co przekłada się na jakość kształcenia studentów i doktorantów oraz na działalność naukowo-badawczą katedr.

Oceniając współpracę naukową z ośrodkami krajowymi to jest ona zadawalająca. Wydział współpracuje z siedmioma ośrodkami akademickimi oraz pięcioma instytutami badawczymi. Jeśli chodzi o współpracę z ośrodkami akademickimi to dotyczy ona głównie współdziałania w realizacji projektów badawczych i ma charakter okresowy. W zasadzie nie ma podpisanej żadnej umowy dotyczącej współpracy długoterminowej, obejmującej wspólne programy naukowe, wykorzystywanie posiadanej aparatury oraz wymianę

pracowników i studentów. Jest to wielka, niewykorzystana szansa dla Wydziału w rozwoju deficytowych kadr z dyscypliny biotechnologii i technologii żywności, a w przyszłości również nanotechnologii. Lepiej pod tym względem przedstawia się współpraca z instytutami badawczymi, gdzie współpraca ma na ogół dłuższą perspektywę czasową. Owocem tej współpracy są wspólnie realizowane projekty badawcze i wspólne publikacje. Intensyfikuje to działalność naukową Wydziału, a poprzez włączanie tematyki projektów do prac dyplomowych studentów, działa to także korzystnie w sensie edukacyjnym.

Bardziej zróżnicowaną rolę pełni współpraca międzynarodowa. Obejmuje ona zarówno sferę wymiany osobowej, jak i sferę działalności naukowej. (dane statystyczne podano w poprzednim punkcie). Generalnie należy ocenić, że wymiana ta jest korzystna dla polskich studentów, choćby w aspekcie doskonalenia umiejętności językowych. Jednak jak już zauważono liczba wyjazdów studentów polskich zagranicę jest zbyt mała.

Drugim aspektem współpracy międzynarodowej jest sfera wspólnych badań. Pod tym względem jest gorzej, niemniej w latach 2010-2014 realizowano kilka projektów w ramach których za granicę wyjechało 36 pracowników i 2 doktorantów. Ponadto 11 pracowników wyjechało w ramach współpracy dydaktycznej.

Analizując efekty współpracy naukowej należy pokreślić jej wszechstronnie korzystny wpływ zarówno na dydaktykę, jak i na badania. Wzrosła sprawność językowa nauczycieli akademickich i ich gotowość do prowadzenia zajęć dydaktycznych w języku angielskim. Podjęto nowe kierunki badań i unowocześniono warsztat eksperymentalny wielu pracowników. Duże perspektywy ma współpraca z Tarleton State University i Texas A&M University (USA) zarówno pod względem dydaktycznym, jak i badawczym.

4) jednostka współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w celu osiągania właściwych efektów kształcenia.

Ważną rolę w procesie kształcenia, w tym na wizytowanym Wydziale pełnią kontakty z otoczeniem gospodarczym. Niewątpliwym potwierdzeniem tego była liczna reprezentacja pracodawców, także spoza regionu na spotkaniu z Zespołem Oceniającym odbytym w pierwszym dniu wizytacji. Współpraca obejmuje zarówno środowisko gospodarcze jak i ośrodki naukowe. Dzięki niej istnieje możliwość osiągania efektów z zakresu wiedzy jak i umiejętności. Wśród instytucji partnerskich znajdują się te, które czynnie wspierają proces dydaktyczny przez udostępnianie własnej bazy w celach dydaktycznych. Znalazło to swoje potwierdzenie podczas rozmowy z zebranymi pracodawcami wyrażającymi także chęć szerszej i bardziej dynamicznej współpracy. Dotyczy to również kół naukowych, które złożyły swoje sprawozdania roczne i które w opinii studentów obecnych na spotkaniu również bardziej dynamicznie chcą współpracować.

Instytucje partnerskie oferują studentom liczne miejsca praktyk oraz staży, co także zostało potwierdzone stosowna dokumentacją.

Wizytowany Wydział systematycznie wzmacnia swoje więzi z otoczeniem przemysłowym w ramach Rad Programowych, na których istnieje możliwość stałej weryfikacji oraz modyfikacji programów kształcenia. Instytucje i przedsiębiorstwa partnerskie są w potwierdzonych przypadkach miejscem, gdzie wykonuje się prace dyplomowe. Większość doktorantów tematy prac doktorskich realizuje na potrzeby firm. Taka lokacja swojej dalszej aktywności zawodowej nosi tendencję rosnącą, co należy uznać za trend prawidłowy. Dzięki realizacji projektów wzajemne kontakty Wydziału z otoczeniem

nabrały szerszego wymiaru. Celami wymienianymi we wzajemnych relacjach są między innymi:

- Poznanie zasad funkcjonowania, potrzeb i wzajemnych oczekiwań obu środowisk,
- Wzrost przekonania o korzyściach wynikających ze współpracy z naukowcami,
- Wzrost przekonania o korzyściach otwarcia się na otoczenie wśród naukowców.

Na uwagę zasługują kolejno realizowane programy:

- „Voucher badawczy",
- „Dydaktyka a praktyka",
- „Naukowcy UTP dla gospodarki regionu".

Prowadzona aktywność naukowa znajduje swoje miejsce w projektach, patentach oraz działalności komercjalizacyjnej wyników badań i transferu technologii. Elementem uzupełniającym wymienioną działalność są publikacje oraz nagrody i wyróżnienia. Nie bez znaczenia jest powołanie w skład Międzywydziałowej Rady Naukowców przedstawiciela Wydziału. Praca w ramach projektu „Inkubator innowacyjności" przyniosła do tej pory znaczną ilość osiągnięć, którą zaprezentowano w trakcie wizytacji.

Nowym wymiarem partnerstwa biznesowo-naukowego jest utworzenie „Agro Klastra Kujawy" dla rozwoju działań współpracy ocenianej jednostki z gospodarką. Powstała i funkcjonuje na stronie głównej Wydziału zakładka „Współpraca z gospodarką" informująca o bieżących wydarzeniach i inicjatywach. Dzięki wsparciu sponsorów WRiB zorganizował stoiska wystawowe dla wymiany doświadczeń, nawiązywania nowych kontaktów i promocji.

Dopełnieniem jest aktywne współuczestnictwo w akcjach propagujących naukę jak: Dzień Nauki, Dzień Pszczoły, Bajkowa Bydgoszcz, Stawiaj na Bydgoszcz czy Bydgoski Festiwal Nauki.

Inną formą współpracy były i są wyjazdy studyjne, w ramach których studenci poznają specyfikę wiodących zakładów w branżach zgodnych z prowadzonym kształceniem. Wśród firm współpracujących z Wydziałem wymieniono 27 podmiotów, natomiast spotkanie ZO z pracodawcami na Sali zgromadziło 34 osoby reprezentujące 23 przedsiębiorstw, co stanowi liczną i zainteresowaną dalszą współpracą reprezentację.

Oceniana jednostka odnotowuje swoją obecność w pracach strategii samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Wśród szans dla rozwoju wymienia się:

- Rozpoznawalność wydziału w jednostkach gospodarczych i samorządowych regionu,
- Efektywną współpracę w zakresie badań i wdrożeń,
- Wysoki stopień zatrudnialności absolwentów,
- Zlokalizowanie na wydziale Regionalnego Centrum Innowacyjności z możliwością rozwijania badań i usług.

Oceniany Wydział prowadzi systematyczną i udokumentowaną współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Notuje się także równocześnie wyraźny wpływ wspomnianej współpracy na osiągane efekty kształcenia. Powyższe działania należy uznać zatem, że są realizowane w pełni.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego <u>w pełni</u>

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

1) **Wydział Rolnictwa i Biotechnologii UTP w Bydgoszczy bierze czynny i zauważalny udział w wymianie międzynarodowej (programy stypendialne np. Erasmus). W zakresie osób przyjeżdżających (głównie studentów) oraz wyjeżdżających nauczycieli**

akademickich wskaźniki są bardzo dobre. Natomiast udział studentów studiów I i II stopnia oraz doktorantów w wymianie międzynarodowej powinien być zwiększony.

2) **Jednostka prowadzi działania zmierzające do internacjonalizacji procesu kształcenia, aktywizując studentów I, II i III stopnia do różnych form, np. udział w praktykach zagranicznych, warsztatach, konferencjach itp.** Jednak zbyt mały nacisk kładziony jest na inne aspekty internacjonalizacji studiów. Jednostka nie oferuje studentom, a szczególnie doktorantom możliwości odbycia części zajęć w języku obcym. Należy zatem zwiększyć ofertę zajęć dydaktycznych w języku angielskim**.**

3) **Wydział współpracuje z ośrodkami naukowymi w kraju i zagranicą,** co przekłada się na jakość kształcenia studentów i doktorantów oraz na działalność naukowo-badawczą katedr.

4) Oceniany Wydział prowadzi systematyczną i udokumentowaną współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Występuje równocześnie wyraźny wpływ tej współpracy na osiągane efekty kształcenia. Powyższe działania należy uznać zatem, że są realizowane w pełni.

7. Wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne zapewniane przez jednostkę studentom i doktorantom w procesie uzyskiwania efektów uczenia się

1) Jednostka ma wdrożony system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej, uwzględniający także potrzeby osób niepełnosprawnych,

System opieki naukowo – dydaktycznej na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii Uniwersytetu Technologiczno Przyrodniczego w Bydgoszczy należy ocenić pozytywnie.

W zakresie systemu opieki naukowej studentom studiów stacjonarnych zapewniona została możliwość pełnych konsultacji z pracownikami naukowo – dydaktycznymi: konsultacje takie odbywają się zarówno w wyznaczonych godzinach, jak również drogą telefoniczną lub poprzez pocztę elektroniczną. Studenci obecni na spotkaniu ZO zdecydowanie pochwalili opiekę naukową ze strony nauczycieli akademickich pracujących w Jednostce: stwierdzili, że od większości z nich otrzymują niezbędną pomoc a także mogą liczyć na ich życzliwość i poradę we wszelkich kwestiach związany z indywidualnym rozwojem naukowym.

Proces dyplomowania w wizytowanej Jednostce przebiega w sposób właściwy. Większość studentów ocenia go jednoznacznie pozytywnie. ZO stwierdza, że proces jest w pełni transparentny i umożliwia właściwy wybór promotorów. Promotorzy są dostępni dla studentów w wystarczającym wymiarze. Ich zaangażowanie i wsparcie studenci określają jako właściwe.

Indywidualizacja procesu kształcenia w wizytowanej Jednostce jest możliwa dzięki przewidzianej w Regulaminie Studiów UTP (§29) indywidualnej organizacji studiów oraz studiom indywidualnym (§30). Przepisy obowiązujące w tym zakresie należy ocenić jako przejrzyste, studenci obecni na spotkaniu z ZO możliwości oferowane w tym zakresie przez Uczelnię i Jednostkę uznali za odpowiednie.

System opieki dydaktycznej obowiązujący w Jednostce należy ocenić pozytywnie. Studenci obecni na spotkaniu z ZO określili swoje kontakty z większością nauczycieli

akademickich jako bardzo pozytywne: wysoko oceniają zarówno profesjonalizm i kompetencje kadry dydaktycznej, jak również umiejętność budowania przyjaznych relacji.

Zdecydowana większość studentów ocenia pracę osób odpowiedzialnych za ich obsługę w Dziekanacie Jednostki zdecydowanie pozytywnie. Potwierdza to wyniki badania ankietowego w zakresie oceny pracy dziekanatu. Studenci obecni na spotkaniu z ZO ocenili osoby pracujące w dziekanacie jako życzliwe i kompetentne. Studenci życzyliby sobie jedynie zwiększenia godzin otwarcia dziekanatu (co potwierdza się w badaniu ankietowym, gdzie podobne życzenie wyraziła ponad 1/3 badanych).

Komunikację Jednostki i Uczelni ze studentami należy ocenić jako właściwą. Zgłoszony przez studentów problem zmiany systemu informatycznego obsługującego studia (z USOS na Bazus) i związane z tym perturbacje z przenoszeniem ocen, został już zidentyfikowany przez Uczelnię. Rektor UTP powołał specjalny zespół do zbadania tej sprawy. ZO został również zapewniony, że zorganizowane zostaną specjalne spotkania ze studentami dotyczące problemów z nowym systemem.

W Jednostce nie prowadzi się kształcenia na odległość, ten aspekt nie podlega więc ocenie w niniejszym raporcie.

Także środowisko doktorantów wyraziło aprobatę dla systemu opieki naukowej i dydaktycznej funkcjonującego na wizytowanym Wydziale. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym doktoranci ocenili pozytywnie kadrę naukowo – dydaktyczną, prowadzącą zajęcia i wspierającą proces kształcenia na studiach doktoranckich. Opiekunowie naukowi/ promotorzy poświęcają młodym naukowcom potrzebny im czas i angażują w prace. Za bardzo pożądaną należy uznać przyjętą w Jednostce zasadę, iż nauczyciel akademicki nie może być opiekunem naukowym/promotorem dla więcej niż pięciu doktorantów.

Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym doktoranci pozytywnie ocenili pracę i zaangażowanie kierownika studiów doktoranckich oraz osobę odpowiedzialną za obsługę administracyjną studiów trzeciego stopnia.

Studenci i doktoranci na spotkaniach z Zespołem Oceniającym potwierdzili także dobre wyposażoną bazą naukową oraz infrastrukturą dydaktyczną Wydziału (która została szczegółowo opisana w pkt 4,2 Raportu) umożliwiającą realizację procesu dydaktycznego i badań naukowych na wszystkich poziomach i rodzajach studiów, jak również kształcenie doktorantów odpowiednio do dyscyplin naukowych, z zakresu których prowadzone są prace naukowe i nadawane stopnie naukowe. Doktoranci korzystają z zaplecza badawczego na podobnych zasadach jak pracownicy Wydziału.

System pomocy materialnej należy w Jednostce rozpatrywać na płaszczyźnie studiów I i II stopnia oraz studiów doktoranckich. Dla studentów UTP w Bydgoszczy system pomocy materialnej funkcjonuje w wizytowanej Jednostce na podstawie Regulaminu świadczeń pomocy materialnej, wprowadzonego Zarządzeniem Rektora nr Z.5.2014.2015. **Informacja o zasadach przyznawania stypendium jest pełna i umożliwia studentom zapoznanie się ze wszystkimi rodzajami świadczeń i wymaganiami, jakie należy spełnić, by starać się o każde z nich.** We wszystkich komisjach stypendialnych większość stanowią studenci, zgodnie z obowiązującymi przepisami Ustawy. Decyzje wydawane przez komisje stypendialne są zgodne z obowiązującym prawem i wydawane zgodnie z Kodeksem Postępowania Administracyjnego. Dokumentacja związana z systemem pomocy materialnej prowadzona jest w Jednostce w sposób wzorowy. W Jednostce nie funkcjonują inne programy stypendialne.

W przypadku studiów doktoranckich prowadzonych na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii Zespół Oceniający PKA zidentyfikował problem związany z próbą narzucenia

doktorantom zasad ponoszenia kosztów przewodów doktorskich. Od 2013 r. Władze Wydziału przyjęły założenie, że doktoranci sami powinni ponosić te koszty, zwłaszcza w przypadku obrony po ukończeniu 4 lat studiów doktoranckich. Doktorantom starszych lat wręcza się umowy, w których to zawarto deklarację na wyrażenie zgody na poniesienie rzeczonych kosztów pod groźbą niepodjęcia dalszych czynności w przewodzie doktorskim.

Zgodnie z obowiązującym prawem koszty w przewodzie doktorskim związane z wynagrodzeniem promotorów oraz recenzentów ponosi jednostka organizacyjna przeprowadzająca przewód doktorski. Jednostka zatrudniająca wnioskodawcę (osobę ubiegającą się o nadanie stopnia naukowego doktora) bądź wnioskodawca może dobrowolnie przejąć na siebie ciężar ponoszenia tych kosztów w drodze umowy cywilnoprawnej zawartej z jednostką przeprowadzającą przewód doktorski. Odmowa wnioskodawcy co do przejęcia na siebie kosztów przewodu doktorskiego nie może stanowić podstawy odmowy wszczęcia postępowania w przedmiocie otwarcia przewodu doktorskiego, bądź innych decyzji podejmowanych w jego trakcie. W obecnym stanie prawnym jednostka przeprowadzająca przewód doktorski może zwrócić się do wnioskodawcy jedynie z propozycją przejęcia przez niego kosztów związanych z przewodem doktorskim. Przedmiotową problematykę reguluje art. 30 ust. 3 ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r. [Dz.U.2003.65.595 ze zm.] oraz § 5 ust. 1 i 2 wydanego na podstawie tego przepisu rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. [Dz.U.2011.206.1219 ze zm.]. Wskazany przepis rozporządzenia powtarza w zasadzie unormowanie ustawowe w tej kwestii. Zgodnie z powołaną regulacją, jest zasadą, iż koszty związane z przewodem doktorskim, tj. wynagrodzenie na rzecz promotorów i recenzentów, ponosi jednostka przeprowadzająca przewód doktorski. Ustawodawca przewidział możliwość przejęcia tych kosztów przez jednostkę zatrudniającą wnioskodawcę bądź przez samego wnioskodawcę. Brzmienie wskazanego przepisu, powtórzone co do istoty w rozporządzeniu, jednoznacznie wskazuje, iż decyzja w tej sprawie należy do wnioskodawcy. To on (bądź jednostka go zatrudniająca) może zdecydować o przejęciu na siebie obowiązku poniesienia przedmiotowych kosztów. Omawiany przepis w żadnym wypadku nie pozwala na przyjęcie, iż jednostka przeprowadzająca przewód ma kompetencję w zakresie władczego narzucenia takiej decyzji wnioskodawcy, bądź w zakresie jednostronnego przeniesienia nań kosztów przewodu doktorskiego. Przepis wyraźnie wskazuje jedynie na istnienie takiej możliwości (co należy interpretować jako dopuszczenie wyjątku od reguły ponoszenia kosztów przez jednostkę przeprowadzającą przewód), zależnej od woli jednostki zatrudniającej wnioskodawcę bądź samego wnioskodawcy. Dodatkowo w powołanym rozporządzeniu określono, iż zasady przejęcia kosztów przez te podmioty mogą zostać ustalone jedynie w drodze umowy cywilnoprawnej, a więc czynności konsensualnej zakładającej zgodną wolę jej stron. Jednocześnie w powołanej ustawie i rozporządzeniu, a także w innych aktach prawnych tej rangi, brak jest podstaw do nakładania na wnioskodawców obowiązku ponoszenia wskazanych kosztów przewodów doktorskich bądź obowiązku uiszczania jakichkolwiek innych opłat związanych z otwarciem, kontynuowaniem i zamknięciem przewodu doktorskiego. Nie ma również odrębnych podstaw do ustanowienia przez jednostki przeprowadzające przewody doktorskie i pobierania od wnioskodawców tzw. opłat za czynności w przewodzie doktorskim bądź opłat manipulacyjnych związanych z otwarciem przewodu doktorskiego. Przewód doktorski, jego prowadzenie, nie może być w szczególności traktowany jak dodatkowa usługa edukacyjna. Obowiązek jego przeprowadzenia przez uprawnioną jednostkę wynika z ustawy. Należy w tym miejscu przywołać również

argumentację podnoszoną także przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (odpowiedź na interpelację nr 5718 z dnia 5 listopada 2008 r.), zgodnie z którą obowiązek wniesienia jakiekolwiek opłaty może zostać nałożony jedynie w drodze ustawy (art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) i to w sposób precyzyjny. W tym przypadku, jak ustalono, brak jest takiego obowiązku. Istnieje jedynie taka możliwość, zależna od woli wnioskodawcy (za art. 30 ust. 3 pkt. 2) ustawy o stopniach naukowych(…) ,,wynagrodzenie wypłaca jednostka organizacyjna przeprowadzająca przewód doktorski, postępowanie habilitacyjne lub postępowanie o nadanie tytułu, z tym że jednostka zatrudniająca osobę ubiegającą się o nadanie stopnia lub tytułu lub ta osoba może przejąć ten obowiązek''). Stanowisko to potwierdza Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego wydany w dniu 28 czerwca 2013 r. wydany w związku z licznymi sygnałami informującymi o obciążaniu osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora lub doktora habilitowanymi kosztami związanymi z przeprowadzeniem procedur uzyskania tych stopni (dostępny pod adresem: https://www.pw.edu.pl/content/download/13366/77816/file/20130702_KOMUNIKAT_w_sprawie_oplat_za_dr_hab._i_prof.pdf). Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, iż tylko niektóre jednostki organizacyjne posiadają kompetencje w zakresie przeprowadzania przewodów doktorskich. Tymczasem zgodnie z prawem o szkolnictwie wyższym obowiązkiem uczelni jest kształcenie i promowanie kadr naukowych (art. 13 ust. 1 pkt. 4) ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. prawo o szkolnictwie wyższym [Dz.U.2012.572 j.t.]. Przewody doktorskie są koniecznym elementem tych działań. Uzależnienie ich prowadzenia od wnoszenia obligatoryjnych opłat, w świetle powyższych faktów, prowadziłoby do znaczącego ograniczenia zagwarantowanej ustawowo możliwości podnoszenia swoich kompetencji naukowych. **Zaleca się Wydziałowi dostosowanie do wymagań prawa i zmianę prowadzonej polityki.**

Wydział posiada przejrzyste zasady przyznawania stypendiów doktoranckich, stypendiów dla najlepszych doktorantów oraz innych świadczeń z funduszu pomocy materialnej. Traktują o nich odpowiednie regulaminy (Zarządzenie nr Z.13.2013.2014 Rektora UTP z dnia 30 października 2013 roku w sprawie: wprowadzenia „Regulaminu przyznawania stypendiów doktoranckich uczestnikom stacjonarnych studiów doktoranckich w UTP", Zarządzenie nr Z.18.2013.2014 Rektora UTP z dnia 18 listopada 2013 roku w sprawie: wprowadzenia „Zasad przyznawania stypendiów i zapomóg dla doktorantów Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego z funduszu pomocy materialnej dla studentów i doktorantów w roku akademickim 2013/2014", Zarządzenie nr Z.65.2013.2014 Rektora UTP z dnia 18 sierpnia 2014 roku w sprawie: wprowadzenia „Zasad i trybu ubiegania się doktorantów o stypendium ministra za wybitne osiągnięcia w roku akademickim 2014/2015) . Przyznawanie świadczeń finansowych na Wydziale odbywa się bez opóźnień w wypłatach. Doktoranci są członkami komisji stypendialnych i komisji doktoranckiej. Z zestawień przekazanych Zespołowi Oceniającemu wynika, iż stypendium doktoranckie otrzymuje ok. 50% uczestników studiów doktoranckich (L.dz. WRiB/D/8/2013/2014, L.dz. WRiB/D/10/2012/2013). Uczelniana baza domów studenckich zapewnia wystarczającą liczbę miejsc dla zainteresowanych doktorantów.

Należy wskazać jednakże na pewne nieprawidłowości w zakresie przyznawania zwiększenia stypendium doktoranckiego z dotacji podmiotowej na dofinansowanie zadań projakościowych. Zarządzenie nr Z.14.2013.2014 Rektora UTP z dnia 30 października 2013 roku w sprawie wprowadzenia „Regulaminu przyznawania zwiększenia stypendium doktoranckiego z dotacji podmiotowej na dofinansowanie zadań projakościowych dla uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich w UTP" w części II ust. 11 stanowi, iż:

„minimalna liczba punktów do uzyskania stypendium projakościowego wynosi 20 pkt., za wyjątkiem drugiego roku, gdzie wynosi 15 pkt.” W konsekwencji przytaczanego, zapisu ze względu na zbyt małą liczbę punktów, zwiększenia stypendium doktoranckiego nie uzyskał nikt z II roku studiów na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii w dyscyplinie ochrona i kształtowanie środowiska, mimo złożonych przez te osoby wniosków (L. dz. WRiB/D/8/2013/2014). Racjonalną intencją ustawodawcy była gratyfikacja 30% najlepszych doktorantów na poszczególnych latach. Przedmiotową materię reguluje w art. 200a ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2012 poz. 572). Ust. 1 stanowi, iż „(…) uprawnienie do otrzymywania tego stypendium przysługuje nie więcej niż 30% najlepszych doktorantów na poszczególnych latach studiów doktoranckich”, ust. 2 „Doktorantowi znajdującemu się w grupie 30% najlepszych doktorantów, któremu nie przyznano stypendium doktoranckiego, przyznaje się środki finansowe w wysokości kwoty zwiększenia stypendium, o którym mowa w ust. 1. Zwiększenie to staje się stypendium doktoranckim”. Ust. 2 wprowadza jasne rozróżnienie pomiędzy stypendium doktoranckim, którego kryteria są jednakowe dla wszystkich doktorantów danej jednostki, wobec czego może się zdarzyć, iż żadna z osób na danym roku nie otrzyma stypendium, a zwiększeniem stypendium, które rozdzielane pomiędzy najlepszych 30% z poszczególnych lat może w takim przypadku stać się stypendium doktoranckim. Lista rankingowa, sporządzana oddzielnie dla każdego roku studiów, winna wyłaniać najlepszych na danym roku doktorantów, którym przyznane zostanie stypendium. Wobec powyższego wprowadzanie minimalnej liczby punktów nie jest zgodne z prawem. Zaleca się usunięcie wskazanego przepisu z „Regulaminu przyznawania zwiększenia stypendium doktoranckiego z dotacji podmiotowej na dofinansowanie zadań projakościowych dla uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich w UTP”.

Prace doktorantów wspierają również środki z dotacji na działalność statutową przeznaczone na rozwój młodych naukowców i uczestników studiów doktoranckich oraz zewnętrzne stypendia, tj. „Krok w przyszłość” realizowane w partnerstwie z Urzędem Marszałkowskim którego celem jest zwiększenie zaangażowania doktorantów w podejmowanie działań zmierzających do komercjalizowania wyników badań naukowych istotnych z punktu widzenia rozwoju województwa Kujawsko-pomorskiego.

Infrastruktura Wydziału Rolnictwa i Biologii nie jest dobrze przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. W miarę możliwości (ograniczonych wiekiem i konstrukcją budynków) Wydział stara się przeciwdziałać istniejącym barierom. Zarządzeniem Nr Z.38.2012.2013 Rektora UTP z dnia 20.12. 2012 r. powołano odrębną jednostkę Administracji Centralnej – Stanowisko ds. Osób Niepełnosprawnych, które jest do dyspozycji niepełnosprawnych studentów i doktorantów, służąc pomocą w rozwiązywaniu bieżących problemów. Z dniem 4 lipca 2013 r. Zarządzeniem Nr Z.73.2012.2013 Rektora UTP wprowadzony został „Regulamin przyznawania wsparcia oraz dysponowania środkami dotacji budżetowej na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom będącymi osobami niepełnosprawnymi warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia”. Stanowisko ds. Osób Niepełnosprawnych prowadzi m.in. Wypożyczalnię Specjalistycznego Sprzętu Wspomagającego proces dydaktyczny, gdzie każdy doktorant z niepełnosprawnością ma możliwość bezpłatnego wypożyczania urządzeń tj. przenośne skanery, dyktafony cyfrowe, odtwarzacze cyfrowych książek Daisy, powiększalniki elektroniczne, lupy elektroniczne, wózek inwalidzki. W czytelni Biblioteki Głównej znajduje się specjalistyczne stanowisko komputerowe dostosowane do potrzeb osób z dysfunkcją wzroku i słuchu oraz komputer ze specjalnym oprogramowaniem powiększającym i dźwiękowym. Uczelnia

prowadzi także szkolenia dla pracowników dydaktycznych mające na celu zwiększenie świadomości na temat problemów osób niepełnosprawnych

Reasumując system opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy należy uznać za stwarzający dobre warunki do realizowania programu studiów, pierwszego, drugiego oraz trzeciego stopnia jak również prowadzenia badań naukowych. Poważnym problemem jest jednak stosunek Władz Wydziału do zasad ponoszenia kosztów przewodów doktorskich.

2) jednostka ma efektywny system rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych,

Na poziomie wydziałowym nie ma sformalizowanych procedur rozwiązywania sytuacji konfliktowych. Działania nie mają charakteru formalnego, ale dzięki stosowanym standardom postępowania (m.in. zasadzie otwartych drzwi) system co do zasady funkcjonuje w sposób prawidłowy.

Studenci mogą wykorzystać dwie drogi działania: zgłaszają problem do Samorządu Wydziałowego lub bezpośrednio do opiekuna roku lub prodziekana ds. studenckich. System ten należy ocenić pozytywnie. Opinia studentów o jego funkcjonowaniu jest zdecydowanie pozytywna. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym doktoranci podkreślili, iż indywidualne sytuacje konfliktowe zdarzają rzadko i najczęściej rozwiązywane są polubownie w ramach jednostek. W razie potrzeby doktoranci kierują się do kierownika studiów doktoranckich. Jedyną nierozwiązaną sytuacją pozostaje problem stosunku Wydziału do zasad ponoszenia kosztów przewodów doktorskich, którą szczegółowo omówiono w poprzednim punkcie Raportu, gdyż w tej kwestii uczestnicy studiów trzeciego stopnia postawieni zostali przed faktem dokonanym.

Na Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym funkcjonuje komisja dyscyplinarna (studenci i doktoranci posiadają w niej swoich przedstawicieli). Ponadto powołana jest odwoławcza komisja dyscyplinarna dla uczestników studiów doktoranckich (też jest przedstawiciel doktorantów). Komisje te są ostatecznym organem powołanym do rozwiązywania sytuacji patologicznych.

3) jednostka wspiera działalność samorządu oraz organizacji zrzeszających studentów lub doktorantów i współpracuje z nimi; organy jednostki, podejmują aktywne działania mające na celu szerokie włączanie studentów oraz doktorantów i ich przedstawicieli do prac organów jednostki, komisji statutowych i doraźnych, zwłaszcza koncentrujących swoje prace wokół procesu dydaktycznego i spraw dotyczących studentów i doktorantów.

Jednostka bardzo aktywnie wspiera działalność samorządu oraz organizacji zrzeszających studentów. Władze konsultują z przedstawicielami samorządu większość kwestii związanych z procesem kształcenia, uwzględniając uprawnienia samorządu. Podczas spotkania z ZO przedstawiciele studentów chwalili współpracę z Władzami Jednostki w zakresie wszelkich spraw związanych z działalnością Samorządu na rzecz studentów. Przedstawiciele Samorządu Doktoranckiego są aktywnym członkiem dyskusji tak uczelnianych, jak i na szczeblu wydziałowym. Samorząd opiniuje przedstawiane mu akty prawne dotyczące doktorantów. Współpraca Samorządu Doktorantów z Władzami Wydziału

układa się dobrze. Podstawą jest dialog. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym członkowie Samorządu oraz przedstawiciele doktorantów w organach Wydziału stwierdzili, że są traktowani po partnersku. W razie jakiekolwiek potrzeby Samorząd bez obaw zwróciliby się do Władz Wydziału lub Uniwersytetu. Jedynym nierozwiązanym problemem pozostaje stosunek Władz Wydziału do zasad ponoszenia kosztów przewodów doktorskich oraz nierespektowanie prawa w tym zakresie.

Jednostka możliwie szeroko włącza studentów i doktorantów w pracę organów Jednostki. Studenci uczestniczą w Radach Wydziału, jak również powoływanych komisjach. Przedstawiciele uczestników studiów trzeciego stopnia są członkami: Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, Zespołu Ewaluacyjnego Uczelnianego Zespołu ds. Jakości, Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, Rady Wydziału, zasiadają w komisji stypendialnej i doktoranckiej.

Działalność studenckich Kół Naukowych należy ocenić bardzo dobrze. Na spotkaniu z ZO przedstawiciele sześciu Kół Naukowych zaprezentowali imponujący dorobek swojej działalności. Koła prężnie współpracują z otoczeniem społeczno – gospodarczym, są nagradzane w konkursach, są miejscem rozwijania zainteresowań badawczych. Relacje pomiędzy opiekunami Kół a ich członkami są wzorowe. Wsparcie Jednostki dla tych organizacji jest właściwe.

Na Wydziale nie istnieją inne organizacje zrzeszające wyłącznie doktorantów. Uczestnicy studiów trzeciego stopnia angażują się za to w prace studenckich kół naukowych, nie widząc potrzeby tworzenia ich własnego.

W chwili obecnej w Jednostce nie są prowadzone szkolenia z zakresu praw i obowiązków studenta, o których mowa jest w Ustawie.

Ocena końcowa 7 *kryterium ogólnego* znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryteriów szczegółowych*

5) **System opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy należy uznać za stwarzający dobre warunki do prowadzenia badań naukowych i realizowania programu studiów pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia. Poważnym problemem jest jednak stosunek Władz Wydziału do zasad ponoszenia kosztów przewodów doktorskich.**

6) **Na Wydziale nie istnieją sformalizowane procedury rozwiązywania sytuacji konfliktowych. Należy jednakże podkreślić, iż stosowane standardy postępowania do tej pory w znacznej mierze zapobiegały powstawaniu i ewentualnej eskalacji problemów. W związku z tym należy stwierdzić, że system rozwiązywania sytuacji konfliktowych funkcjonuje w sposób właściwy.**

7) **Współpraca Samorządu Studentów i Doktorantów z Władzami układa się bardzo dobrze. Studenci i doktoranci swoich przedstawicieli mają w prawie wszystkich kolegialnych organach Wydziału, gdzie są aktywnymi uczestnikami prac. Wzorowo należy ocenić działalność Kół Naukowych funkcjonujących w Jednostce.**

8. Spójność systemu wewnętrznych przepisów prawnych normujących proces zapewnienia jakości kształcenia, oraz jego zgodność z przepisami powszechnie obowiązującymi

Obowiązujący w Uniwersytecie Technologiczno – Przyrodniczym im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy system aktów prawnych regulujących funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia (zwanego dalej WSZJK lub Systemem, wprowadzonego Uchwałą nr 3/324 Senatu Uczelni z 17 lutego 2010 r., którą znowelizowano Uchwałami Senatu: nr 18/350 z dnia 13 czerwca 2012 r., nr 5/344 z dnia 25 stycznia 2012 r. oraz nr 6/365 z dnia 18 grudnia 2013 r.) obejmuje przepisy regulujące min. kwestie związane z odpowiedzialnością organów, procesem kształcenia na studiach I II i III stopnia oraz studiach podyplomowych, określające przebieg i zasady rekrutacji, weryfikacji efektów kształcenia, w tym procesu dyplomowania, funkcjonowaniem Biura Karier, a także bezpośrednio odnoszące się do wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, zawarte we wspomnianej wyżej Uchwale w sprawie WSZJK z dnia 18 grudnia 2013 r., dotyczące: procesu kształcenia; działania Wydziałowej Komisji Dydaktycznej oraz Rad Programowych prowadzonych na Wydziale kierunków studiów; zasad uruchamiania kierunku studiów/specjalności/poziomu i profilu kształcenia; uruchamiania studiów doktoranckich, podyplomowych i kursów doszkalających; oceny: studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych przez nauczycieli akademickich, jak również nauczycieli akademickich przez studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych; oceny funkcjonowania biblioteki, dziekanatów, domów studenckich i stołówki; przygotowania pedagogicznego nauczycieli akademickich i innych osób biorących udział w kształceniu; wytycznych w zakresie tworzenia planów i programy kształcenia oraz analizy porównawczej planów studiów; zasad dyplomowania; okresowej kontroli prac dyplomowych na studiach I i II st.; oryginalności pracy dyplomowej; oryginalności pracy doktorskiej; ankiet studentów, doktorantów, słuchaczy studiów podyplomowych (bieżące efekty kształcenia) oraz absolwentów (końcowe efekty kształcenia); hospitacji zajęć dydaktycznych; monitorowania losów zawodowych absolwentów (odroczone efekty kształcenia), infrastruktury dydaktycznej i socjalnej procesu kształcenia; współpracy z pracodawcami; kontroli zajęć dydaktycznych oraz systemu doskonalenia jakości zapewnienia kształcenia. Uchwała z dnia 18 grudnia 2013 r. określa także organy decyzyjne systemu, zakres ich kompetencji, wskazuje cele systemu oraz procedury realizacji poszczególnych czynności. Nadzór nad wdrożeniem i doskonaleniem Systemu sprawuje Rektor oraz kierownicy samodzielnych jednostek organizacyjnych, którzy ponadto odpowiadają za realizację związanych z funkcjonowaniem WSZJK wytycznych i mogą wprowadzać dodatkowe, nie wymienione w ww. Uchwale działania i procedury mające na celu podniesienie jakości kształcenia.

Opis wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia wraz z określeniem procedur dotyczących ewaluacji i hospitacji zajęć dydaktycznych, zasad dyplomowania oraz weryfikacji oryginalności prac dyplomowych i doktorskich, ankietyzacji studentów, doktorantów czy absolwentów, zapewnienia i monitorowania minimum kadrowego, oceny: funkcjonowania biblioteki, jakości prac dziekanatów, warunków socjalno-bytowych w domach studenta oraz jakości pracy stołówki studenckiej, oceny znajomości funkcjonowania systemu ECTS, jak również ewaluacji zajęć dydaktycznych przez studentów z zagranicy zawiera *Księga jakości* - obecnie obowiązująca zatwierdzona przez Rektora Uczelni Zarządzeniem nr Z.15.2014.2015 z dnia 21 października 2014 r. *w sprawie wprowadzenia procedur wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia w UTP im. J. J. Śniadeckich*

w Bydgoszczy – Księga jakości, wydanie II (poprzednio obowiązująca zatwierdzona została Zarządzeniem nr Z.37.2012.2013 z dnia 18 grudnia 2012 r. *w sprawie wprowadzenia procedur Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w UTP*). Nadzór nad *Księgą jakości* sprawuje Prorektor ds. Dydaktycznych i Studenckich, który dokonuje w niej w razie potrzeby zmian m.in. poprzez dostosowanie treści do nowych wymagań. Zmiany w Księdze Jakości wynikają przede wszystkim z przeglądów aktualności treści dokumentacji WSZJK oraz działań korygujących i zapobiegawczych, a także z potrzeby ciągłego doskonalenia Systemu.

Procedury Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w UTP w Bydgoszczy, stanowiące załączniki do obowiązującego, przytoczonego wyżej Zarządzenia Rektora z dnia 21 października 2014 r., dostępne są w sieci wewnętrznej Uczelni - http://intra.utp.edu.pl/.

Dokumentami normującymi proces zapewnienia jakości kształcenia są również Strategie rozwoju: Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy oraz Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii. Strategia rozwoju Uniwersytetu na lata 2011-2020, zawierająca: wizję, misję oraz główne cele strategiczne, Senat Uczelni przyjął Uchwałą Nr 5/340 na posiedzeniu w dniu 21 września 2011 r. Uczelnia określa się w Misji spadkobierczynią i kontynuatorką uniwersalnych wartości akademickich: *„Kultywuje i rozwija wartości takie jak poszukiwanie i poszanowanie prawdy; szacunek dla wiedzy i umiejętności oraz rzetelności w ich upowszechnianiu; otwartość na nowe idee i wolność wyrażania myśli; wolność badań naukowych, twórczości technicznej i nauczania oraz wysokie wymagania etyczne, a przede wszystkim poszanowanie podmiotowości pracownika i studenta*". Poprzez szeroką działalność dydaktyczną i naukową współtworzy obszar gospodarczy, a także kulturowy nie tylko swego regionu. Jest wspólnotą nauczycieli, studentów oraz pozostałych pracowników. Swoją działalność prowadzi w poczuciu odpowiedzialności za poziom wiedzy, postawy etycznej absolwentów oraz wysoki poziom badań. Uniwersytet realizuje swoją misję poprzez przyjęte w strategii cele, do których należą: umiędzynarodowienie działalności Uczelni, innowacyjne badania naukowe (działalność naukowa Uniwersytetu), edukację ustawiczną oraz współpracę z otoczeniem.

Wizję, misję i strategię Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii do roku 2020 oraz zadania i działania zmierzające do realizacji celów strategicznych, Rada Wydziału ocenianej Jednostki przyjęła Uchwałami, odpowiednio: nr 19/2012/2013 z dnia 23 listopada 2012 r. oraz nr 43/2012/2013 z dnia 25 stycznia 2013 r. Do najważniejszych celów strategicznych należą m.in.: podniesienie jakości badań naukowych i umocnienie naukowego wizerunku Wydziału, doskonalenie procesu dydaktycznego i jakości kształcenia oraz zwiększenie zakresu i efektów współpracy z otoczeniem.

Strukturę zarządzania jakością kształcenia w Uczelni oraz na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii tworzą:

- Uczelniany Zespół ds. Jakości Kształcenia (powołany Zarządzeniem nr Z.2.2012.2013 Rektora UTP z dnia 7 września 2012 r.) pełniący rolę informacyjną, doradczą oraz sprawozdawczą - przedstawia Senatowi Uczelni m.in. coroczne sprawozdania z efektów funkcjonowania oraz wdrażania nowych procedur WSZJK;
- Zespół Ewaluacyjny Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia (powołany Zarządzeniem nr Z.7.2012.2013 Rektora UT-P z dnia 24 września 2012 r.) zajmujący się analizą ocen nauczycieli akademickich, przygotowywaniem raportów z badań ankietowych i hospitacji oraz przekazywaniem do publicznej wiadomości średnich wyników ocen nauczycieli z poszczególnych wydziałów (w toku oceny przedstawiono *Raport ewaluacyjny dotyczący*

analizy porównawczej w zakresie ewaluacji zajęć dydaktycznych w roku akademickim 2012/2013 dokonanej na poszczególnych Wydziałach UTP;
- Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia (powołany na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii Uchwałą nr 103/2011/12 Rady Wydziału z dnia 31 sierpnia 2012 r. Skład Zespołu zmieniono na posiedzeniach Rady WRiB: Uchwałą nr 53/2012/13 z dnia 22 lutego 2013 r. oraz w dniu 25 października 2013 r.), którego zadaniem jest min. opracowanie i wdrożenie regulacji wewnętrznych realizujących założenia Systemu, kontrola realizacji procedur oraz działania analityczne i sprawozdawcze. Z posiedzeń Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia sporządzane są protokoły (podczas wizytacji okazano 5 protokołów z r.a. 2013/2014). Powyższym ciałem kolegialnym kieruje Przewodniczący (powołany na posiedzeniu Rady Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii w dniu 25 października 2013 r.). Z dokumentacji udostępnionej podczas wizytacji wynika, iż Przewodniczący Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia omawia na posiedzeniach Rady Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii m.in.: wyniki hospitacji nauczycieli akademickich (w semestrach r.a. 2013/2014: zimowym - w dniu 28 marca 2014 r. oraz letnim - w dniu 27 czerwca 2014 r.), sprawozdania z przebiegu ewaluacji zajęć dydaktycznych (w semestrze zimowym 2013/2014 – w dniu 25 kwietnia 2014 r.) czy ocenę pracy dziekanatu Wydziału oraz ocenę znajomości funkcjonowania ECTS (w dniu 30 maja 2014 r.). W dniu 7 listopada 2014 r. Rada Wydziału ocenianej Jednostki zaakceptowała przedstawiony przez Przewodniczącego Wydziałowego Zespołu - *Plan prac Zespołu ds. Jakości Kształcenia w zakresie badań ewaluacyjnych w roku akademickim 2014/2015*;
- Dziekan Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii w zakresie nadzoru nad działalnością jednostki, oraz Prodziekani Wydziału;
- Wydziałowe Komisje, m.in.: ds. Oceny Nauczycieli Akademickich, ds. Dydaktycznych i Studenckich oraz ds. Misji i Strategii (powołane na kadencję 2012-2016 na posiedzeniu Rady Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii w dniu 5 października 2012 r., ich skład uaktualniono w dniu 17 października 2014 r.);
- Rady Programowe prowadzonych na Wydziale kierunków studiów (powołane Uchwałą nr 5/2014/2015 Rady Wydziału RiB z dnia 17 października 2014 r. *w sprawie wyznaczania składów osobowych Rad Programowych kierunków studiów realizowanych na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii w roku akademickim 2014/2015*). W zakresie nadzoru nad programami kształcenia do zadań Rad Programowych należy m.in. monitorowanie i uaktualnianie programów kształcenia, nadzór nad doborem i sekwencją modułów kształcenia, formami zajęć, nad rozkładem i wymiarem zajęć dydaktycznych, zapewnianie właściwej obsady zajęć (w tym minimum kadrowego), a także kontrola obciążenia nauczycieli akademickich oraz kontrola zasobów bibliotecznych (na podstawie spisu literatury dla poszczególnych przedmiotów i modułów). Podczas wizytacji przedstawiono zakresy obowiązków Członków Rad Programowych zatwierdzone przez Przewodniczących Rad. Z posiedzeń Rad Programowych sporządzane są w każdym roku akademickim sprawozdania (wybrane udostępniono podczas wizytacji). Powołanie Rad Programowych oraz Wydziałowych Komisji Dydaktycznych umocowane zostało Zarządzeniem Nr Z.49.2013.2014 Rektora Uczelni z dnia 6 maja 2014 r. W Załączniku do powyższego Zarządzenia szczegółowo określone zostały zadania obu gremiów. Zadania te można również znaleźć w internetowej sieci wewnętrznej Uczelni.

W skład Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, Zespołu Ewaluacyjnego Uczelnianego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz Komisji ds. Dydaktycznych i Studenckich WRiB wchodzą przedstawiciele studentów i

doktorantów, natomiast przedstawiciele pracowników niebędących nauczycielami akademickimi uczestniczą jedynie w pracach pierwszego z wymienionych ciał kolegialnych. Przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych znajdują się w składzie wszystkich Rad Programowych Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii oraz Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia.

Dziekan Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii powołała ponadto na kadencję 2012-2016 Pełnomocników Dziekana m.in.: ds. Współpracy z Gospodarką (powołanie z 30 kwietnia 2014 r.), do którego obowiązków należy: nawiązywanie kontaktów z przedsiębiorcami w zakresie prowadzenia wspólnych prac badawczych, transferu wiedzy z uczelni do przedsiębiorstwa, koordynacja współpracy z otoczeniem gospodarczym kraju oraz organizowanie spotkań z przedsiębiorcami oraz ds. Praktyk Studenckich (powołanie z 1 września 2012 r.), który m.in. sprawuje nadzór nad przebiegiem praktyk oraz nawiązuje kontakty z instytucjami w celu poszukiwania miejsc do ich odbycia.

Prowadzonym na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii studiom doktoranckim (utworzonym w Uczelni na mocy Zarządzeń Rektora: nr 5/1996/1997 z dnia 17 października 1996 r. *w sprawie utworzenia i prowadzenia zaocznych studiów doktoranckich na Wydziale Rolniczym Akademii Techniczno-Rolniczej* oraz nr 27/2000/2001 z dnia 25 czerwca 2001 r. *w sprawie utworzenia i prowadzenia kształcenia na dziennych studiach doktoranckich na Wydziale Rolniczym*), przewodniczy Kierownik Studiów Doktoranckich (powołany przez Radę Wydziału RiB Uchwałą nr 84/2013/2014 z dnia 12 września 2014 r. - kandydaturę Kierownika Studiów Doktoranckich pozytywnie zaopiniowała w dniu 10 września 2014 r. Wydziałowa Rada Samorządu Doktorantów). Kierownik studiów doktoranckich sporządza w każdym roku akademickim sprawozdanie z funkcjonowania studiów doktoranckich. Studia doktoranckie są ankietowane, a wyniki ankiet poddawane są analizie. Podczas wizytacji przedstawiono sprawozdania z różnych lat akademickich, wybrane anonimowe ankiety uczestników studiów doktoranckich, ich wyniki, a także analizę ankiet (ostatnią z ankietyzacji przeprowadzonej w 2014 roku, obejmującej 2 roczniki studiów).

Prowadzone w ocenianej Jednostce studia podyplomowe powołane zostały Uchwałami Senatu Uczelni, odpowiednio: nr 2/310 z dnia 22 października 2008 r. *w sprawie: uruchomienia i prowadzenia kształcenia w ramach niestacjonarnych studiów podyplomowych w zakresie diagnozowania stanu upraw rolnych na Wydziale Rolniczym* oraz nr 4/355 z dnia 23 stycznia 2013 r. *w sprawie: utworzenia i prowadzenia kształcenia w ramach niestacjonarnych studiów podyplomowych w zakresie zarządzania siedliskami przyrodniczymi obszarów wiejskich na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii.* Utworzenie powyższych studiów poprzedzone było podjęciem Uchwał przez Radę Wydziału oraz uzyskaniem pozytywnych opinii Senackiej Komisji ds. Studenckich i Dydaktycznych UTP w Bydgoszczy. Kandydaturę kierowników studiów podyplomowych zatwierdził - na wniosek Dziekana - Prorektor ds. Dydaktycznych i Studenckich UTP (powołania nastąpiły odpowiednio w dniach: 7 lutego 2011 r. oraz 19 lutego 2013 r.). Studia pn. „Diagnozowanie stanu upraw rolnych" ankietowane są od r.a. 2011/2012, natomiast studia pn. „Zarządzanie siedliskami przyrodniczymi obszarów wiejskich" były, ze względu na krótki okres trwania studiów, wyłącznie hospitowane - brak jest jednak stosownej dokumentacji w tym zakresie.

Studia podyplomowe prowadzone są w Uczelni na podstawie Regulaminu Studiów Podyplomowych UTP w Bydgoszczy, przyjętym Uchwałą Senatu nr 4/345 z dnia 22 lutego 2012 r., natomiast zasady ich ukończenia na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii zatwierdzone zostały przez Radę Wydziału RiB Uchwałą nr 14/2014/15 w dniu 7 listopada 2014 r.

Elementami służącym realizacji celów określonych w wewnętrznych przepisach prawnych Uczelni normujących funkcjonowanie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia są:
- *ocena i weryfikacja programów studiów* poprzez okresowy przegląd dokonywany przez Rady Programowe kierunków studiów prowadzonych na Wydziale;
- badania wśród studentów w formie anonimowych ankiet dotyczących oceny m.in. zajęć dydaktycznych, także tych prowadzonych przez doktoranta, a także ankieta dla doktorantów i dla studentów z zagranicy studiujących w UTP;
- badania wśród absolwentów Wydziału prowadzone są przy pomocy ankiet kierowanych do absolwentów w 3 etapach: po zakończeniu studiów oraz po 3 i 5 latach od ukończenia studiów (wzór ankiety mającej na celu nawiązanie kontaktu określono w załączniku nr 1 Zarządzenia Rektora nr Z.34.2012.2013 z dnia 22 listopada 2012 r.);
- okresowe hospitacje zajęć dydaktycznych, które dotyczą wszystkich prowadzących je nauczycieli akademickich, przeprowadzane na podstawie harmonogramu wizytacji zatwierdzonego na każdy semestr roku akademickiego przez Dziekana Wydziału;
- ocena pracowników naukowo-dydaktycznych, której podstawę oceny nauczyciela akademickiego stanowi jego dorobek naukowo-badawczy, dydaktyczny i organizacyjny, a także dokonanie jej podsumowania na posiedzeniu Rady Wydziału (zgodnie z Zarządzeniem Rektora nr 48/2011/2012 z dn. 06.04.2012 r. w sprawie: okresowej oceny nauczycieli akademickich);
- ocena i weryfikacja programów studiów poprzez okresowe przeglądy dokonywane przez Rady Programowe kierunków prowadzonych na Wydziale, opracowanie oraz analizowanie planów i programów kształcenia zgodnie z Krajowymi Ramami Kwalifikacji;
- ocena i weryfikacja efektów kształcenia poprzez badanie jakości prac dyplomowych oraz obowiązek sprawdzenia ich programem antyplagiatowym (na mocy Zarządzenia Nr 20/2011/2012 Rektora Uczelni z dnia 29 listopada 2011 r. *w sprawie weryfikacji oryginalności prac dyplomowych studentów I i II stopnia oraz prac doktorskich realizowanych w UTP*);
- analiza egzaminów dyplomowych pod kątem przygotowywania się do nich zgodnie z zaleceniami i określonymi procedurami (m.in. z wytycznymi zawartymi w uchwale nr 37/2012/13 Rady WRiB z dnia 21 grudnia 2012 r. *w sprawie zasad dyplomowania na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii uwzględniające wytyczne wewnętrznego Systemu Zapewnienia jakości Kształcenia*);
- ocena jakości obsługi administracyjnej studentów - funkcjonowanie biblioteki, dziekanatu.

Podczas wizytacji przedstawiono następującą, przykładową dokumentację dotyczącą działań podejmowanych w zakresie podnoszenia efektywności Wydziałowego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia:
- opracowane dla każdego z prowadzonych na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii kierunków studiów I i II st.: *Raporty samooceny Wydziału z działań podjętych w celu doskonalenia Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy przygotowane przez Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia* - za lata akademickie: 2012/2013 oraz 2013/2014 (*pierwsze z wymienionych* pozytywnie zaopiniowane przez Radę Wydziału RiB Uchwałą nr 8/2013/14 z dnia 25 października 2013 r.);
- *Programy naprawcze* do raportów Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii z działań podjętych w sprawie doskonalenia jakości kształcenia za lata akademickie: 2012/2013 oraz 2013/2014

(zatwierdzone na posiedzeniach Rady Wydziału RiB Uchwałami: nr 8A/2013/14 z dnia 25 października 2013 r. oraz nr 7/2014/2015 z dnia 17 października 2014 r.);
- Uchwały Senatu Uczelni: nr 2/364 z dnia 20 listopada 2013 r. *w sprawie: przyjęcia zbiorczego raportu samooceny wydziałów z działań podjętych w celu doskonalenia Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w roku akademickim 2012/2013 i programu naprawczego na rok akademicki 2013/2014 na kierunkach studiów realizowanych w UTP* oraz nr 1/367 z dnia 19 lutego 2014 r. *w sprawie: przyjęcia programu naprawczego na rok akademiki 2013/2014 dla kierunków studiów realizowanych przez Wydział Rolnictwa i Biotechnologii*;
- *Synteza ankiety ewaluacyjnej dla studentów z zagranicy studiujących w Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy* w roku akademickim 2012/2013;
- Wyniki a*nkiety oceniającej warunki socjalno-bytowe w domach studenta w Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy w roku akademickim 2012/2013*;
- *Program naprawczy pracy dziekanatów i ich pracowników na Wydziale Rolnictwa i Biotechnologii* z dnia 31 marca 2014 r., sporządzony na podstawie syntezy ankiet studentów WRiB;
- *Synteza ankiety oceniającej funkcjonowanie Biblioteki Głównej i bibliotek wydziałowych Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy* w roku akademickim 2012/2013 czy *Raport ewaluacyjny - Analiza wyników ankiety oceniającej funkcjonowanie Biblioteki Głównej i bibliotek wydziałowych Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy,* przedłożony Prorektorom Uczelni: ds. Dydaktycznych i Studenckich oraz ds. Nauki*;*
- *Syntezę anonimowej ankiety absolwenta Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy* – I i II stopień studiów stacjonarnych i niestacjonarnych r.a. 2013/2014;
- raporty pn.: *Badanie losów zawodowych absolwenta dla Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii za rok akademicki 2012/2013* oraz *Monitorowanie losów zawodowych absolwentów Wydziału Rolnictwa i Biotechnologii Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy- rok akademicki 2013/2014 na podstawie raportu Biura Karier.*

Podsumowując, należy stwierdzić, że wewnętrzne akty prawne w pełni regulują kwestie zapewniania jakości kształcenia w obszarach działania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Są także spójne opracowane kompleksowo oraz zgodne z przepisami powszechnie obowiązującymi.

Ocena końcowa 8 *kryterium ogólnego* *w pełni*

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia *kryterium szczegółowego*

Po zapoznaniu się z otrzymaną dokumentacją należy uznać, iż Wydział Rolnictwa i Biotechnologii Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy opracował strukturę systemu zapewnienia jakości kształcenia zgodną z systemem wewnętrznych przepisów prawnych obowiązujących w Uczelni, stwarzając tym samym mechanizmy do analizy i doskonalenia jego funkcjonowania.
W strategii i polityce jakości Wydziału zostały przyjęte cele jakościowe związane z dążeniem do wysokiego poziomu kształcenia.

Podejmowane w ocenianej Jednostce działania mają na celu rozwój i doskonalenie procesu zapewnienia jakości kształcenia, a zakres, sposób prowadzenia i kompletność dokumentacji dotyczącej dokonywanych analiz i podejmowanych działań odnoszących się do poszczególnych czynników wpływających na jakość kształcenia, są poprawne.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny instytucjonalnej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	strategia rozwoju		X			
2	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			
3	cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji		X			
4	zasoby kadrowe, materialne i finansowe		X			
5	prowadzenie badań naukowych		X			
6	współpraca krajowa i międzynarodowa		X			
7	system wsparcia studentów i doktorantów			X		
8	przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia		X			

Odniesienie się do dokonanej przez jednostkę analizy SWOT w kontekście wyników przeprowadzonej oceny wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz oceny zasobów kadrowych, materialnych, działalności naukowej i międzynarodowej, współpracy z beneficjentami procesu kształcenia.

Wydział **Rolnictwa i Biotechnologii Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy** w analizie SWOT zamieszczonej w Raporcie Samooceny obiektywnie określił mocne i słabe strony swojego funkcjonowania oraz perspektywy rozwoju na rynku edukacyjnym. Należy stwierdzić, że Wydział ma pełne możliwości rozwoju dzięki posiadanej wysoko wykwalifikowanej i doświadczonej kadrze nauczycieli akademickich, generalnie prowadzącej badania zgodnie z realizowanymi kierunkami studiów, w tym szczególnie studiów doktoranckich. Dysponuje także dobrą infrastrukturą dydaktyczną, którą sukcesywnie doskonali, przystosowując do zmieniających się potrzeb i rozwoju naukowego. Na wyróżnienie zasługuje świadomość potrzeby współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym władz Wydziału, Uczelni, ale także wszystkich nauczycieli akademickich. Dzięki temu współpraca ta jest sukcesywnie, z każdym rokiem rozwijana i obejmuje coraz większe zakresy. Sprzyja ona także absolwentom kończącym Wydział, którzy poprzez praktyki, wykonywanie prac dyplomowych w różnych instytucjach stykają się z rzeczywistością gospodarczą i są dobrze przygotowani do podejmowania pracy zawodowej. Wymienione aspekty działania ściśle wpisują się w misję i strategię działania Wydziału, spójną w każdym względzie ze strategią Uczelni. Funkcjonowaniu Wydziału sprzyja dobrze zdefiniowany i wdrożony wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia Obraz ten tworzy właściwą wizję dalszego rozwoju naukowego i dydaktycznego Wydziału, na trudnym rynku edukacyjnym. Wydział prawidłowo identyfikuje także swoje słabsze strony. Do najważniejszych należy konieczność dostosowania struktury organizacyjnej i kadrowej Wydziału do merytorycznego kształcenia, w tym szczególności do uruchomionych nowych kierunków studiów, zbyt mała aktywność nauczycieli akademickich w zakresie publikowania w dobrych czasopismach naukowych oraz w zakresie pozyskiwania grantów na finansowanie badań naukowych. Intensyfikacji wymaga także umiędzynarodowienie procesu kształcenia w szczególności w zakresie mobilności studentów i doktorantów.

W odpowiedzi na raport Zespołu Oceniającego zawartej w piśmie z dnia 16 stycznia 2015 r. Uczelnia poinformowała, że w dniu 16 stycznia 2015 r. zapoznano członków Rady Wydziału z treścią Raportu oraz przedstawiono odpowiedź przygotowaną przez Zespół opracowujący Raport Samooceny. W piśmie tym ustosunkowano się także do uwag zawartych w Raporcie z wizytacji, w szczególności do uwag zapisanych w Kryterium 7 dotyczącym systemu wsparcia studentów i doktorantów. Władze Uczelni i Wydziału w pełni zgodziły się z koniecznością dokonania zmian w zakresie ponoszenia kosztów w przewodzie doktorskim. Zarządzeniem nr 19.2014.2015 Rektora UTP z dnia 13 listopada 2014 r. wprowadzono znowelizowany „Regulamin przyznawania zwiększenia stypendium doktoranckiego z dotacji przedmiotowe na dofinansowanie zadań projakościowych dla uczestników stacjonarnych studiów doktoranckich w UTP", w którym wykazane nieprawidłowości zostały usunięte. W związku z powyższym istnieje podstawa do podwyższenia oceny za kryterium 7 z oceny znacząco na ocenę w pełni.

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
system wsparcia studentów i doktorantów		X			

W piśmie skierowanym do PKA Rektor UTP w Bydgoszczy stwierdził także, że kryteria ocenione na „w pełni" potwierdzają celowość prowadzonych przez Wydział działań i wskazują na konieczność dalszego doskonalenia jakości kształcenia.

Przewodnicząca Zespołu oceniającego:

prof. dr hab. Grażyna Jaworska, członek PKA